

Loomatauditõrje seaduse, riigilõivuseaduse, söödaseaduse, toiduseaduse ja veterinaarkorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Loomatauditõrje seaduse, riigilõivuseaduse, söödaseaduse, toiduseaduse ja veterinaarkorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamine on tingitud vajadusest viia eelnimetatud seadused kooskõlla ning rakendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2017/625, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlike toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise- ja taimekaitsevahendite alaste õigusnormide kohaldamine, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EÜ) nr 999/2001, (EÜ) nr 396/2005, (EÜ) nr 1069/2009, (EÜ) nr 1107/2009, (EL) nr 1151/2012, (EL) nr 652/2014, (EL) 2016/429 ja (EL) 2016/2031, nõukogu määruseid (EÜ) nr 1/2005 ja (EÜ) nr 1099/2009 ning nõukogu direktiive 98/58/EÜ, 1999/74/EÜ, 2007/43/EÜ, 2008/119/EÜ ja 2008/120/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EÜ) nr 854/2004 ja (EÜ) nr 882/2004, nõukogu direktiivid 89/608/EMÜ, 89/662/EMÜ, 90/425/EMÜ, 91/496/EMÜ, 96/23/EÜ, 96/93/EÜ ja 97/78/EÜ ja nõukogu otsus 92/438/EMÜ (edaspidi *ametliku kontrolli määrus* või *määrus (EL) 2017/625*), mis kohaldub 2019. aasta 14. detsembril.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 882/2004¹ on kehtestatud ametliku kontrolli korraldamise ühtne õigusraamistik. Kõnealune raamistik on oluliselt parandanud ametliku kontrolli tõhusust, Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) toidutarneahela õigusaktide järgimise tagamist ja kaitset riskide eest, mis mõjutavad inimeste, loomade ja taimede tervist ja loomade heaolu EL-is, ning keskkonna kaitset riskide eest, mis võivad tuleneda geneetiliselt muundatud organismidest (GMO-dest) ja taimekaitsevahenditest. EL-i toidutarneahela õigusaktides on mitmeid sätteid, mille täitmise tagamine ei ole määrusega (EÜ) nr 882/2004 üldse hõlmatud või on hõlmatud ainult osaliselt. Näiteks on eraldi reguleeritud loomade, veterinaarravimite jääkide ja loomsete kõrvalsaaduste üle tehtav ametlik kontroll. Üldise õigusraamistiku ratsionaliseerimiseks, lihtsustamiseks ja parema reguleerimise tagamiseks on teatava valdkonna ametliku kontrolli sätted koondatud ametliku kontrolli määruses ühtsesse õigusraamistikku. Ametliku kontrolli määruse eesmärgiks on kehtestada ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute ühtlustatud EL-i raamistik, mis kehtib kogu toidutarneahelas, võttes arvesse määruses (EÜ) nr 882/2004 ja asjaomastes valdkondlikes õigusaktides ametliku kontrolli kohta kehtestatud norme ning nende kohaldamisel saadud kogemusi. Ametliku kontrolli määrusega uuendatakse ametlike kontrollide regulatsiooni ja laiendatakse selle kohaldamisala.

Seetõttu on vajalik ajakohastada või tunnistada kehtetuks mitmed loomatauditõrje seaduse, söödaseaduse, toiduseaduse ja veterinaarkorralduse seaduse sätted. Muu hulgas muudetakse väljaspool EL-i tolliterritooriumi asuvast riigist või territooriumilt mitteloomse sööda Eestisse toimetamise ametliku kontrolli tegemise korda. Seejuures loobutakse imporditava mitteloomse sööda saabumisel Eestisse saajaprotsendilise kontrollist piiripunktis ning selle asemel

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 882/2004 ametlike kontrollide kohta, mida tehakse sööda- ja toidualaste õigusnormide ning loomatervishoidu ja loomade heaolu käsitlevate eeskirjade täitmise kontrollimise tagamiseks (ELT L 165, 30.04.2004, lk 1–141).

keskendatakse selliste söötade kontrollile, mis võivad kujutada suuremat ohtu looma ja inimese tervisele ning keskkonnale.

Oluliseks muudatuseks on söödaseaduses ka ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute rahastamise põhimõtete muutmine. Seaduse muudatusega sätestatakse toimingute rahastamise põhimõtted sarnaselt kehtivas veterinaar- ja toiduseaduses ja toiduseaduses sätestatuga. Kehtiv ametlike kontrollide tegemise eest tasutav riigilõiv asendatakse kontrollitoimingute eest võetava järelevalvetasuga. Selline tasustamise süsteem arvestab kontrollitoimingutega seotud tegelikke kulusid ning võimaldab paindlikkust erinevat tüüpi ettevõtete puhul. Nimetatud muudatus on tinginud vajaduse muuta ka riigilõivuseadust.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Maaeluministeeriumi toiduohutuse osakonna toidu keemilise ja bioloogilise ohutuse büroo juhataja Maia Radin (tel 625 6529, maia.radin@agri.ee) ja sama büroo peaspetsialist Eda Ernes (tel 625 6126, eda.ernes@agri.ee), toiduohutuse osakonna loomatervise ja -heaolu büroo juhataja Enno Piisang (tel 625 6214, enno.piisang@agri.ee) ning sama osakonna nõunik Allan Aleksašin (tel 625 6277, allan.aleksasin@agri.ee). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti kontrollisid Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunikud Diana Rammul (tel 625 6259, diana.rammul@agri.ee) ja Katrin Tuula (tel 625 6166, katrin.tuula@agri.ee) ning sama osakonna peaspetsialist Arvo-Mart Elvisto (tel 625 6151, arvo-mart.elvisto@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu ja seletuskirja õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (tel 625 6165, leeni.kohal@agri.ee).

1.3 Märkused

Eelnõu ei ole seotud ühegi menetluses oleva eelnõuga ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

Eelnõu on seotud EL-i õiguse rakendamisega.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

2. Seaduse eesmärk

Loomatauditõrje seaduse, riigilõivuseaduse, söödaseaduse, toiduseaduse ja veterinaar- ja toiduseaduse muutmise seaduse eelnõu peamine eesmärk on viia nimetatud seadused kooskõlla ametliku kontrolli määrusega, mille eesmärk on kehtestada ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute ühtlustatud EL-i raamistik, mis kehtib kogu toidutarneahelas.

EL-i õigusest tulenev põhimõte ei luba vahetult kohaldatavate õigusaktide sätteid korrata või neid riigisisises õiguses ümber kirjutada. Vahetult kohaldatava õigusakti mõte seisneb võimalikult selge regulatsiooni kaudu mingi nõude rakendamises kogu EL-is ühetaoliselt, mistõttu tuleb korduvad osad riigisisestest õigusaktidest välja jätta.

Eelnõu ettevalmistamisele eelnes seaduseelnõu väljatöötamiskavatsuse (edaspidi *VTK*) koostamine. *VTK* toimiku number eelnõude infosüsteemis oli 17-1411. *VTK* saadeti kooskõlastamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Rahandusministeeriumile ning Justiitsministeeriumile ning arvamuse esitamiseks Veterinaar- ja Toiduametile. Veterinaar- ja Toiduamet osales ametliku kontrollimääruse väljatöötamisel, samuti olid sellesse kaasatud Veterinaar- ja Toidulaboratoorium ning Põllumajandusuuringute Keskus. Ametliku kontrolli määrust on tutvustatud nii põllumajanduse ja maaelu arengu nõukogu kohtumisel kui ka käitlejatele suunatud teabepäeval. *VTK* kohta saadud tagasisidet on võetud arvesse

seaduseelnõu väljatöötamisel. Justiitsministeerium kooskõlastas VTK märkusteta, andes mõned soovitusel, mida eelnõu seletuskirja koostamisel silmas pidades.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kuuest paragrahvist, millest esimesega muudetakse loomatauditõrje seadust (edaspidi *LTTS*), teisega riigilõivuseadust (edaspidi *RLS*), kolmandaga söödaseadust (edaspidi *SöS*), neljandaga toiduseadust (edaspidi *ToiduS*) ja viiendaga veterinaarhalduse seadust (edaspidi *VetKS*) ning kuuendas sätestatakse seaduse jõustumine.

Eelnõu §-ga 1 muudetakse *LTTS*-i.

Eelnõu § 1 punktiga 1 täiendatakse *LTTS*-i § 1 lõikes 3 sätestatud kaudset viidet haldusmenetluse seadusele. Täienduse kohaselt kohaldatakse *LTTS*-is ettenähtud haldusmenetlusele haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades määruse (EL) 2017/625, muude Euroopa Liidu õigusaktide ja käesoleva seaduse erisusi.

Eelnõu § 1 punktiga 2 muudetakse *LTTS*-i § 5 lõiget 1. Uue sõnastuse kohaselt toimub riiklik veterinaarjärelevalve EL-i asjakohaste õigusaktide, *LTTS*-i ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuete täitmise üle veterinaarhalduse seaduses sätestatud korras, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti. Kehtivas sõnastuses viidatakse ainult *VetKS*-ile, sest siiani on valdkonda reguleeritud valdavalt direktiividega. Seoses ametliku kontrolli määruse vastuvõtmisega tuleb viidata võimalusele, et järelevalve tegemise alused võivad tuleneda ka otse EL-i vahetult kohaldatavatest õigusaktidest.

Eelnõu § 1 punktidega 3 ja 4 muudetakse *LTTS*-i § 9 punkte 1¹ ja 2, § 35 lõikeid 2 ja 3 ning § 39 lõiget 1. Muudatused on seotud volitatud veterinaararstide tegevuse ümberkorraldamisega ning käesoleva eelnõu §-s 5 sätestatud *VetKS*-i § 5 muudatusega, mille kohaselt kitsenevad oluliselt volitatud veterinaararstide volitused. Edaspidi võib Veterinaar- ja Toiduamet halduslepingu raames volitada veterinaararsti tegema selliseid veterinaarjärelevalve toiminguid nagu diagnostilised uurimised, proovide võtmine ja vaksineerimine ning kaasata volitatud veterinaararsti ka loomataudi ja zoonoosi leviku tõkestamiseks või selle likvideerimiseks vajalikesse tegevustesse. Volitatud veterinaararsti tegevuseks jääb edaspidi eelkõige ohtusid ja rikkumisi ennetav ning vahetult tõrjuv tegevus.

LTTS-i § 9 muudetavate punktide kohaselt peab loomapidaja teavitama üle 24 kuu vanuse veise ning üle 18 kuu vanuse lamba ja kitse tapmisest oma tarbeks ning metslooma rünnakust temale kuuluvale loomale. *LTTS*-i § 9 punktis 1¹ sätestatud kohustus on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) 999/2001, millega sätestatakse teatavate transmissiivsete spongiossete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise eeskirjad (EÜT L 147, 31.05.2001, lk 1–40), mille artikkel 6 paneb EL-i liikmesriigile kohustuse igal aastal viia läbi transmissiivsete spongiossete entsefalopaatiate seireprogrammi, mis hõlmab eelnimetatud loomi. *LTTS*-i § 9 punktis 2 sätestatud kohustus teavitada metslooma rünnakust seondub loomataudi, näiteks marutaudi leviku riskiga. Kehtivate sätete kohaselt teavitab loomapidaja sellest kas Veterinaar- ja Toiduametit või volitatud veterinaararsti. Edaspidi tuleb loomapidajal üle 24 kuu vanuse veise ning üle 18 kuu vanuse lamba ja kitse enda tarbeks tapmisest ning metslooma rünnakust temale kuuluvale loomale teavitada Veterinaar- ja Toiduametit, kes korraldab vajalike proovide võtmise. Sõltuvalt piirkonna töökorraldusest võtab vajalikud proovid kas veterinaarjärelevalveametnik või volitatud veterinaararst.

LTTS-i § 35 lõike 2 kohaselt tuleb loomataudi kahtluse korral haiguse kliiniliseks diagnoosimiseks, vajalike proovide võtmiseks, epidemioloogilise uurimise läbiviimiseks ja loomataudi leviku vältimiseks vajalike abinõude rakendamiseks viivitamata kutsuda kohale piirkonda teenindav volitatud veterinaararst või korrakaitseorgan. Arvestades volitatud

veterinaararstide tegevuse ümberkorraldamisel tehtavaid muudatusi, ei ole edaspidi enam asjakohane viivitamata kohale kutsuda piirkonda teenindavat volitatud veterinaararsti. Eelnõuga on täpsustatud, et loomataudi kahtluse korral tuleb viivitamata kohale kutsuda korrakaitseorgan. Riiklikku veterinaarjärelevat, sealhulgas loomataudi ohu ennetamist, väljaselgitamist, selle tõrjumist ja kõrvaldamist korraldab Veterinaar- ja Toiduamet. Veterinaar- ja Toiduametil on VetKS-i alusel võimalik teatud veterinaarjärelevat toimingute tegemine halduslepinguga volitada volitatud veterinaararstile. Kuna loomataudi ja zoonoosi leviku tõkestamist või likvideerimist ei ole võimalik ette näha, siis on asjakohane jätta volitatud veterinaararsti kaasamine loomataudi ja zoonoosi leviku tõkestamise või selle likvideerimise tegevustesse Veterinaar- ja Toiduameti otsustada.

LTTS-i § 35 lõike 3 kohaselt korraldab loomataudi kahtluse tekkimise korral loomade tapaeelset või tapajärgset kontrolli teinud korrakaitseorgan või volitatud veterinaararst tapamajja toodud taudikahtlaste loomade ning nendelt pärinevate loomsete saaduste ja kõrvalsaaduste isoleerimise, peatab loomade, loomsete saaduste ja loomsete kõrvalsaaduste töötlemise ning võtab tarvitusele abinõud loomataudi leviku tõkestamiseks. Kuna volitatud veterinaararstid ei tee enam tapaeelset või tapajärgset kontrolli ei saa volitatud veterinaararstil olla ka muudetavas sättes sätestatud kohustusi.

LTTS-i § 39 lõike 1 kohaselt on veterinaararst kohustatud teatamiskohustusliku loomataudi kahtluse korral teavitama sellest kohe korrakaitseorganit või volitatud veterinaararsti ja loomapidajat. Sarnaselt LTTS-i § 9 muudatustega jäetakse volitatud veterinaararst välja nende isikute hulgast, kelle vahel veterinaararst saab valida, keda teavitada.

Kokkuvõttes jääb volitatud veterinaararsti tegevuseks edaspidi eelkõige ohtusid ja rikkumisi ennetav ning vahetult tõrjuv tegevus. Eeltoodust tulenevalt jäetakse LTTS-i §-dest 9, 35 ja 39 välja volitatud veterinaararste käsitlev osa.

Eelnõu § 1 punktiga 5 muudetakse LTTS-i § 13 lõiget 4¹. Veise karjast väljaviimisel peab veisega kaasas olema veise pass, milles kajastuvad looma kohta olulised andmed, nagu andmed loomal tehtud veterinaarsete menetluste kohta ning andmed looma liikumise ja loomapidaja kohta. Loomapidaja kannab veise passi andmed enda kohta ja veise liikumise kohta veise karjast väljaviimise ning karja toomise korral. Kehtiva sätte kohaselt kannab veise passi andmed veisel tehtud veterinaarsete menetluste kohta volitatud veterinaararst. Kuna volitatud veterinaararstide tegevuse ümberkorraldamise käigus on otsustatud volitatud veterinaararstidele veterinaarkontrolli tegemist mitte delegeerida, muudetakse sätet ning täpsustatakse, et andmed veisel tehtud veterinaarsete menetluste kohta kannab veise passi veterinaarjärelevatametnik. Muudatus on seotud käesoleva eelnõu §-s 5 sätestatud VetKS-i § 5 muudatusega.

Eelnõu § 1 punktiga 6 muudetakse LTTS-i § 13¹ lõiget 5. Muudetavast lõikest jäetakse välja viide Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 576/2013, lemmikloomade mittekaubandusliku liikumise kohta, millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 998/2003 (ELT L 178, 28.06.2013, lk 1–26), artikli 11 lõigetele 1 ja 2. Kehtiv sõnastus võimaldab rakendada erandit marutaudi vaktsineerimise kohustusest noorte lemmikloomade Eestisse liikumise korral juhul, kui need pärinevad väljastpoolt EL-i. Eesti on tänu metsloomade marutaudivastase programmi edukale elluviimisele marutaudi likvideerinud ning seoses marutaudivaba staatusega ja selle säilitamise vajadusega on asjakohane vaadata üle lemmikloomade kui kõrge marutaudiriskiga loomade liikumise reeglid. Muudatusega loobutakse marutaudi vastu vaktsineerimise kohustuse erandi rakendamisest.

Noorte lemmikloomade kohta kehtestatud erand marutaudivastase vaktsineerimise nõudest puudutab kasse, koeri ja valgetuhkruid, kes on kas vähem kui 12 nädala vanused ega ole marutaudi vastu vaktsineeritud või kes on 12–16 nädala vanused ja on marutaudi vastu vaktsineeritud, kuid kelle puhul pärast vaktsineerimist immuunsuse saavutamiseks vajalik aeg ei

ole möödas. Selline noor lemmikloom tohib Eestisse tulla teisest EL-i liikmesriigist, kui tema omanikul või volitatud isikul on allkirjastatud deklaratsioon, et sellel lemmikloomal ei ole alates sünnist kuni Eestisse saabumiseni olnud kokkupuuteid marutaudile vastuvõtlikku liiki kuuluva metsloomaga, või on lemmikloom koos oma emaga, kellest ta on veel sõltuv, ning looma emaga kaasas olevate identifitseerimisdokumentide põhjal on võimalik kindlaks teha, et ema on enne poegimist vaktsineeritud marutaudi vastu.

Muudatuse eesmärk on minimeerida vaktsineerimata loomadega marutaudi Eestisse toomise riski. Uue sõnastuse kohaselt rakendab Eesti jätkuvalt lemmikloomade liikumisel teisest EL-i liikmesriigist Eestisse noorte lemmikloomade puhul marutaudivastase vaktsineerimise kohustusest erandeid, mis tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 576/2013 artiklist 7.

Eelnõu § 1 punktiga 7 muudetakse LTTS-i § 17¹ lõiget 2 ja ajakohastatakse viited EL-i asjakohastele õigusaktidele. Sättes asendatakse viide Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 854/2004, millega kehtestatakse erieeskirjad inimtoiduks ettenähtud loomsete saaduste ametlikuks kontrollimiseks (ELT L 139, 30.04.2004, lk 206–320), seoses selle kehtetuks tunnistamisega viitega ametliku kontrolli määrusele.

Eelnõu § 1 punktiga 8 muudetakse LTTS-i § 48 lõiget 2. Sättega määratakse kohaliku loomatauditõrje komisjoni koosseis, kuhu kehtiva sätte kohaselt kuuluvad asjakohase kohaliku omavalitsuse esindaja, Veterinaar- ja Toiduameti esindaja, Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi esindaja vähemalt peaspetsialisti tasemel, taudipunkti piirkonda teenindav volitatud veterinaararst, Keskkonnaameti esindaja, Politsei- ja Piirivalveameti esindaja ning Päästeameti esindaja. Veterinaar- ja Toiduametil on VetKS-i alusel võimalik teatud veterinaarjärelevalve toimingute tegemine halduslepinguga volitada volitatud veterinaararstile, kuid enamasti ei ole halduslepinguga antud volitused otseselt seotud kohaliku loomatauditõrje komisjoni tööga. Muudatusega loobutakse kohustusest kaasata volitatud veterinaararst kohaliku loomatauditõrje komisjoni töösse. Siiski jääb Veterinaar- ja Toiduametile õigus vajaduse korral kaasata volitatud veterinaararst loomataudi ennetamise ja tõrje tegevustesse tema volituse raames.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse RLS-i.

RLS-i muudetakse seoses ametliku kontrolli ning tegevus- ja muu loa menetlusega seotud toimingute rahastamise põhimõtete muutmisega SõS-is. Kehtiv ametlike kontrollide tegemise eest tasutav riigilõiv asendatakse ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute eest võetava järelevalvetasuga, mistõttu **eelnõu § 2 punktiga 1** tunnistatakse RLS-i § 15 lõige 4 ja § 252 kehtetuks jõustumisajaga 2020. a 1. aprillil.

Eelnõu § 2 punkti 2 järgi kohaldatakse RLS-i § 15 lõiget 4 ja § 252 kuni 2020. a 31. märtsini nende tegevuste suhtes, mida tehakse sööda käitleja ettevõttes 2019. a viimases kvartalis. Tegemist on rakendussättega, mille eesmärk on tagada korrektne üleminek riigilõivult järelevalvetasule. Sellega välistatakse riigilõivu võtmine nende tegevuste eest, mis tehakse pärast 2020. a 1. jaanuari, mil jõustub järelevalvetasu regulatsioon. Samas antakse piisav aeg sööda käitlejatele riigilõivu tasumiseks 2019. a viimases kvartalis tehtud tegevuste eest sööda ettevõttes ja tasumata riigilõivu sissenõudmiseks.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse SõS-i.

Eelnõu § 3 punktiga 1 asendatakse seaduse kogu teksti ulatuses sõna „ühenduseväline” sõnaga „liiduväline” vastavas käändes. Eelnõuga tehtav muudatus on kooskõlas 1. juulil 2017 jõustunud uue tolliseadusega, kus võetakse esimest korda sõna „ühendus” asemel kasutusele sõna „liit” seoses EL-i uue tolliseadustiku rakendamisega. Muudatus puudutab seaduse § 17 lõiget 2, § 29 lõiget 2 ning § 36 pealkirja ja lõiget 1.

Eelnõu § 3 punktiga 2 täiendatakse SõS-i § 1 lõikes 2 sätestatud kaudset viidet haldusmenetluse seadusele. Täienduse kohaselt kohaldatakse haldusmenetlusele haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades määruse (EL) 2017/625, muude Euroopa Liidu õigusaktide ja käesoleva seaduse erisusi. Täiendus on vajalik, sest määruse (EL) 2017/625 näol on tegemist raammäärusega, mis reguleerib nii riiklikku järelevalvet kui ka muu haldusmenetluse läbiviimist, mille käigus kontrollitakse sööda ning sööda käitlemise ja söötmise nõuetekohasust.

Eelnõu § 3 punktiga 3 muudetakse SõS-i § 16 ja sõnastatakse see uuesti. Paragrahvi uueks pealkirjaks on „Sööda liiduvälisest riigist Eestisse toimetamine”. Paragrahvi ümbersõnastamine tehakse parema loetavuse ja selguse huvides, sest seoses EL-i õiguse rakendamisega muutub üle poole paragrahvi tekstist.

Lõikes 1 on sätestatud sööda väljaspool EL-i tolliterritooriumi asuvast riigist või territooriumilt (edaspidi *liiduväline riik*) Eestisse toimetamise mõiste viitega määruse (EL) 2017/625 artikli 3 punktile 40, millest tulenevalt loetakse sööda liiduvälisest riigist Eestisse toimetamiseks sööda toomist Eestisse mõnest väljaspool EL-i tolliterritooriumi asuvast riigist või asuvalt territooriumilt. Kui kehtivas seaduses loetakse sööda ühendusevälisest riigist Eestisse toimetamiseks sööda impordi, nõukogu määruse (EMÜ) nr 2913/92 artikli 4 lõikes 16 punktides b–f nimetatud tolliprotseduuride läbimist ning sööda toimetamist vabatsooni või vabalattu, siis mõiste uues määratluses tolliprotseduure eraldi ei nimetata. Olenemata kaubale rakendatavast tolliprotseduurist tuleks esitada kõrgema riskiga kaup, sealhulgas sööt, piiripunktis enne liiduvälisest riigist EL-i sisenemist alati ametlikuks kontrolliks. Selline sööda esmane ametlik kontroll piiripunktis on oluline, kuna see aitab tagada sööda vastavuse EL-is kohaldatavatele õigusaktidele, eelkõige normidele, mille eesmärk on kaitsta inimeste ja loomade tervist ning keskkonda.

Võrreldes kehtiva seadusega on termin „ühenduseväline riik” asendatud terminiga „liiduväline riik”. Eelnõu tekstis kasutatav uus termin on kooskõlas 1. juulil 2017 jõustunud uue tolliseadusega, kus võetakse esimest korda sõna „ühendus” asemel kasutusele sõna „liit” seoses EL-i uue tolliseadustiku rakendamisega.

Lõike 2 kohaselt on piiripunktis kohustusliku kontrolli alla mittekuuluvat sööta lubatud liiduvälisest riigist Eestisse toimetada kõikide riigipiiri seaduse alusel rahvusvaheliseks liikluseks avatud piiripunktide kaudu. Seaduse § 16¹ lõike 1 kohaselt on mitteloomet sööta lubatud ühendusevälisest riigist Eestisse toimetada üksnes taimekaitse seaduse § 37 lõike 5 alusel kehtestatud loetelus nimetatud piiripunkti kaudu. Kuna Eestisse toimetatava sööda, näiteks mineraalide või söödalisandite, sealhulgas vitamiinide, ensüümide, mikroelementide ja muu sellise puhul ei ole valdavalt asjakohane läbida taimetervise kontrolli puudub vajadus suunata selline sööt piiripunkti, mis on nimetatud taimekaitse seaduse alusel kehtestatud loetelus. Eelnõuga kavandatu soodustab kaupade vaba liikumist ning peaks vähendama taimetervise kontrolliks ette nähtud piiripunktides kontrolliasutuste töökoormust, sest edaspidi on lubatud teatavat sööta liiduvälisest riigist Eestisse toimetada kõikide piiripunktide kaudu, mis on avatud riigipiiri seaduse alusel rahvusvaheliseks liikluseks.

Lõikes 2 sätestatud ei kohaldata kogu sööda suhtes, mis liiduvälisest riigist Eestisse toimetatakse, sest määruses (EL) 2017/625 nähakse ette nende kaupade, sealhulgas söötade kategooriad, mis tuleb liikmesriigi määratud piiripunktis enne nende liitu sisenemist alati ametlikuks kontrolliks esitada. Kõnealuste piiripunktide määramine on sätestatud loomseid koostisosi sisaldava sööda puhul loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi seaduses ning mitteloomseid koostisosi sisaldava sööda puhul eelnõu § 3 punktis 5.

Lõike 3 kohaselt toimub määruse (EL) 2017/625 artikli 47 lõike 2 punkti a alusel Euroopa Komisjoni (edaspidi *komisjon*) poolt rakendusaktiga kehtestatud loomade, loomsete saaduste, loomsete paljundusmaterjalide ja loomsete kõrvalsaaduste loetelus nimetatud sööda liiduvälisest

riigist Eestisse toimetamine loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi seaduses sätestatud alustel ja korras. Lõike sisus võrreldes kehtiva seadusega erinevusi ei ole. Viide komisjoni otsuse 2007/275/EÜ² I lisale ning komisjoni määruse (EÜ) nr 136/2004³ IV lisale on asendatud viitega vahetult kohaldatavale määrusele (EL) 2017/625.

Lõike 4 kohaselt teavitatakse lõikes 3 nimetatata sööda (edaspidi *mitteloomne sööt*) liiduvälisest riigist Eestisse toimetamisest Veterinaar- ja Toiduametit vähemalt üks tööpäev enne sööda esitamist ametliku kontrolli tegemiseks, kui sellise sööda liiduvälisest riigist Eestisse toimetamise korral peab EL-i asjakohasest õigusaktist tulenevalt kontrollima selle nõuetekohasust piiripunktis või ametliku kontrolli tegemise kohas. Sellist sööta tohib liiduvälisest riigist Eestisse toimetada Veterinaar- ja Toiduameti määratud piiripunkti või imporditava mitteloomse sööda üle ametliku kontrolli tegemise koha kaudu.

Kõnealusteks mitteloomseteks söötadeks on söödad, mis on nimetatud määruse (EL) 2017/625 artikli 47 lõike 2 punkti b alusel kehtestatud loetelus, või söödad, mille kohta on komisjon teinud rakendusaktiga otsuse, et nende liiduvälisest riigist EL-i sisenemise kohas on vaja muuta ametlik kontroll ajutiselt rangemaks teadaoleva või esilekerkiva riski tõttu. Eespool nimetatud söötade loetelu on praegu sätestatud komisjoni määrustes (EÜ) nr 669/2009⁴, (EL) nr 884/2014⁵ ja (EL) 2015/175⁶.

Arvestades asjaolu, et EL-is on viimastel aastatel olulisel määral tõhustatud liiduvälisest riigist pärit teatud söötade ametlikku kontrolli, ning selleks, et tagada tõhus ja piirikontrolliks eraldatud ametliku kontrolli vahendite otstarbekas kasutus, on komisjon määruse (EL) 2017/625 artikli 58 alusel kehtestanud rakendusaktiga teatavate saadetiste liiduvälisest riigist EL-i sisenemisest ette teatamise aja. Saadetise saabumisest ette teatamiseks kasutatakse nõuetekohaselt täidetud EL-i õigusaktiga kehtestatud ühtset sisseveodokumenti.

Lõike 5 sisus võrreldes kehtiva seadusega erinevusi ei ole. Nõue on sätestatud kehtiva seaduse § 16 lõikes 10.

Seaduse § 16 lõikes 6 sätestatud korra kohaselt peab sööda käitleja Veterinaar- ja Toiduametit teavitama igast mitteloomse sööda partiist enne vabasse ringlusse lubamise tolliprotseduuri rakendamist, kui mitteloomne sööt lubatakse vabasse ringlusse Eestis, või kavandatavast piiripunkti jõudmisest, kui mitteloomne sööt toimetatakse Eesti kaudu EL-i teise liikmesriiki ning seda sööta ei ladustata vahepeal Eestis, või Eestist EL-i teise liikmesriiki lähetamisest, kui lähetatakse Eestis tollijärelevalve all olevat ja ladustatud mitteloomset sööta. See säte on vastuolus määruse (EL) 2017/625 artikli 45 lõikega 4, sest selles antakse komisjonile õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte, milles sätestatakse juhtumid, mille puhul, ja tingimused, mille kohaselt võib pädev asutus nõuda ettevõtjalt teatamist teatavate liitu sisenevate kaupade saabumisest. Kuna liikmesriigile ei ole jäetud õigust kehtestada kohustus ette teatada madalama riskiga söötade, näiteks määruse (EL) 2017/625 artikli 47 lõike 2 punktide a ja b alusel

² Komisjoni otsus 2007/275/EÜ, milles käsitletakse nõukogu direktiivide 91/496/EMÜ ja 97/78/EÜ alusel piiripunktides kontrollitavate loomade ja toodete loetelusid (ELT L 116, 04.05.2007, lk 9–33).

³ Komisjoni määrus (EÜ) nr 136/2004, milles sätestatakse kolmandatest riikidest imporditud kaupade veterinaarkontrolli kord ühenduse piiripunktides (ELT L 21, 28.01.2004, lk 11–23).

⁴ Komisjoni määrus (EÜ) nr 669/2009, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 882/2004 seoses mitteloomse sööda ja toidu kõrgendatud rangusastmega ametliku kontrollimisega impordil ja muudetakse otsust 2006/504/EÜ (ELT L 194, 25.07.2009, lk 11–21).

⁵ Komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 884/2014, millega kehtestatakse eritingimused teatavatest kolmandatest riikidest pärit teatava sööda ja toidu impordile seoses aflatoksiinidega saastumise ohuga ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1152/2009 (ELT L 242, 14.08.2014, lk 4–19).

⁶ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2015/175, millega kehtestatakse eritingimused Indiast pärit või sealt lähetatud guarkummi impordile seoses pentaklorofenooli ja dioksiinidega saastumise ohuga (ELT L 30, 06.02.2015, lk 10–15).

kehtestatud loetelus nimetamata söötade EL-i saabumisest, tuleb kõnealune säte seadusest välja jätta. Samal põhjusel puudub edaspidi vajadus anda valkonna eest vastutavale ministrile volitus kehtestada mitteloosse sööda liiduvälisest riigist Eestisse toimetamisest teavitamise kord, teavitamise avalduse sisu- ja vorminõuded ning avaldusele lisatavate dokumentide loetelu.

Eespool nimetatud madalama riskiga söötade puhul on kontrollisagedus jäetud pädeva asutuse otsustada ning sööda nõuetekohasuse kontroll peab olema riskipõhine. Kontrollisageduse määramisel tuleb arvesse võtta eri tüüpi söötadest tuleneda võivat riski inimese või looma tervisele või keskkonnale, eksportija või saadetise eest vastutava sööda käitleja poolt imporditava sööda kohta esitatavate nõuete eelnevat täitmist ja muid asjaolusid. Ametlikku kontrolli madala riskiga söötade üle võib teha sobivas kohas liidu tolliterritooriumil, muu hulgas saadetise eest vastutava ettevõtja laos ja valduses või sihtkohas. Kuna märkimisväärne osa Eestis käideldavast liiduvälisest riigist pärinevast söödast saabub Eestisse teise EL-i liikmesriigi kaudu, tuleks edaspidi enam keskenduda sööda nõuetekohasuse kontrollile söödakäitlemisettevõttes ja vähendada sööde ametlikku kontrolli selle sisenemisel Eestisse. Eelnõuga kavandatud muudatus peaks soodustama kaupade vaba liikumist ning vähendama sööda käitlejate ning järelevalveametnike töökoormust.

Eelnõu § 3 punktiga 4 tunnistatakse kehtetuks SöS-i § 16¹ (piiripunkt ja imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli teostamise kohtade määramine), sest tulenevalt määrusest (EL) 2017/625 on nende määramise kordades olulisi erinevusi ja seega ei ole otstarbekas reguleerida piiripunktide ja nimetatud kohtade määramist ühes ja samas paragrahvis. Piiripunktide ja nimetatud kohtade määramise korrad esitatakse selguse huvides edaspidi kahes erinevas paragrahvis.

Eelnõu § 3 punktiga 5 täiendatakse SöS-i §-dega 16² ja 16³, millega kehtestatakse vastavalt piiripunktide ja imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise kohtade määramise korrad.

Paragrahvi 16² lõike 1 ja § 16³ lõike 1 kohaselt määrab Veterinaar- ja Toiduamet piiripunkti omaniku või valdaja taotluse alusel piiripunkti, mille kaudu on lubatud mitteloosset sööda liiduvälisest riigist Eestisse toimetada, ja isiku taotluse alusel imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise koha, kui nende määramise õigus on EL-i asjakohase õigusakti kohaselt liikmesriigil. Ametliku kontrolli tegemise koht asub Maksu- ja Tolliameti aktsepteeritud kohas.

Veterinaar- ja Toiduameti määratav piiripunkt või imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise koht on koht, kus tehakse mitteloosse sööda üle selle liiduvälisest riigist Eestisse toimetamisel ametlikku kontrolli. Kõnealuse ametliku kontrolli tegemise käigus kontrollitakse piiripunktis kõigi saadetiste dokumente ning identsus- ja füüsilist kontrolli tehakse sagedusega, mis oleneb EL-i toimetatavast söödaliigist tulenevast riskist. Imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise kohas tehakse mitteloosse sööda EL-i välisest riigist Eestisse toimetamise korral selle üle ametlikku kontrolli, mis hõlmab eelkõige sööda sisaldava saadetise identsus- ja füüsilist kontrolli.

Paragrahvi 16² lõike 2 ja § 16³ lõike 2 kohaselt avalikustatakse Veterinaar- ja Toiduameti veebilehel piiripunktide loetelu ja imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise kohtade loetelu. Piiripunktide loetelu peab vastama määruse (EL) 2017/625 artiklis 60 sätestatud nõuetele, mille kohaselt peab iga liikmesriik tegema interneti kaudu kättesaadavaks tema territooriumil asuvate piiripunktide ajakohased loetelud, milles on iga piiripunkti kohta esitatud selle kontaktandmed, lahtiolekuajad, täpne asukoht ja andmed selle kohta, kas see on sadam, lennujaam, sisenemiskoht raudteel või maanteel, ning kõik kaubakategooriad, mille jaoks piiripunkt on määratud. Põhimõtteliselt kohalduvad samad nõuded ka imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise kohtade loetelule. Erinevalt teabest, mis tuleb avaldada

piiripunktide kohta, tuleb nimetatud määruse artikli 53 lõike 2 kohaselt esitada imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise kohtade loetelus selle koha kontaktandmed ning kõik kaubakategooriad, mille jaoks see on määratud. Erinevalt kehtivast õigusest on edaspidi EL-is ühtlustatud, missugune teave tuleb avalikustada piiripunktide kohta ja imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise kohtade kohta.

Paragrahvi 16² lõigetes 3–4 ja § 16³ lõigetes 3–5 sätestatakse piiripunkti määramise ja imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise koha määramise korrad. Mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise kohtade määramise õigus on EL-i asjakohase õigusakti kohaselt liikmesriigil.

Kehtiva korra kohaselt määras liikmesriik tihendatud kontrollisagedusega kaupade kontrollimise korraldamiseks kindlad sisenemiskohad. Edaspidi kontrollib Veterinaar- ja Toiduamet piiripunkti vastavust määruse (EL) 2017/625 artiklis 64 sätestatud miinimumnõuetele ja imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise koha vastavust nimetatud määruse artikli 64 lõigetes 3 ja 4 sätestatud nõuetele nii taotleja esitatud andmete alusel kui ka kohapeal. Piiripunkti või ametliku kontrolli tegemise koha miinimumnõuete hulka loetakse näiteks sobiva kvalifikatsiooniga töötajate piisav arv, käideldava sööda laadi ja hulga jaoks sobivad ehitised, kasutusel olev kord, millega tagatakse olenevalt olukorrast juurdepääs muudele seadmetele, valdustele ja teenustele, mida on vaja teatavate meetmete kohaldamiseks juhul, kui söödasaadetise puhul kahtlustatakse nõuete rikkumist või on nende rikkumine kindlaks tehtud, ja muud sellised nõuded.

Piiripunkti puhul esitab Veterinaar- ja Toiduamet komisjonile artikli 59 lõike 2 kohase teate piiripunkti määramise kavatsuse kohta. Teade sisaldab kogu teavet (näiteks nõuetele vastavust või mittevastavust kajastav VTA kontrollakt), mida komisjonil on vaja, et kontrollida, kas asjaomane piiripunkt vastab eespool nimetatud miinimumnõuetele. Tegemist on uue kohustusega. Komisjon annab Veterinaar- ja Toiduametile oma otsusest teada kolme kuu jooksul teate kättesaamisest arvates. Pärast komisjonilt piiripunkti nõuetekohasuse kohta teate saamist teeb Veterinaar- ja Toiduamet piiripunkti määramise või määramisest keeldumise otsuse. Veterinaar- ja Toiduamet võib teha piiripunkti määramisest keeldumise otsuse, kui komisjon ei ole hinnanud piiripunkti nõuetekohaseks. Juhul kui on põhjust arvata, et komisjon on ekslikult hinnanud piiripunkti nõuetekohaseks või mittenõuetekohaseks, tuleb komisjoni sellest informeerida.

Kui imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise koht vastab eespool nimetatud miinimumnõuetele, teeb Veterinaar- ja Toiduamet selle määramise otsuse.

Paragrahvi 16³ lõike 4 kohaselt teeb Veterinaar- ja Toiduamet imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise koha määramisest keeldumise otsuse, kui imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise koht ei vasta määruse (EL) 2017/625 artikli 64 lõigetes 3 ja 4 sätestatud nõuetele.

Veterinaar- ja Toiduamet teeb imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise koha määramise või määramisest keeldumise otsuse 30 tööpäeva jooksul imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise koha määramise taotluse saamisest arvates. Komisjoni poolt piiripunkti nõuetekohaseks või mittenõuetekohaseks hindamise korral teeb Veterinaar- ja Toiduamet asjakohase otsuse viivitamata pärast komisjonilt teate saamist. Võrreldes kehtiva seadusega on täiendatud otsuse tegemise aluseid seoses komisjonilt teate saamisega.

Paragrahvi 16² lõikes 5 ja § 16³ lõikes 6 sätestatakse imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise koha või piiripunkti määramise otsuse kehtetuks tunnistamine ning imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli tegemise koha või piiripunkti määramise

otsuse peatamine ja peatamise lõpetamine. Veterinaar- ja Toiduamet peatab piiripunkti või ametliku kontrolli tegemise koha määramise otsuse ja nõuab isikult tegevuse peatamist kõikide või teatavate söötade puhul, kui sellise tegevuse tõttu võib tekkida risk inimese ja looma tervisele ning keskkonnale. Otsuse peatamine lõpetatakse kohe, kui selle aluseks olnud riski enam ei esine. Kui piiripunkt või ametliku kontrolli tegemise koht ei vasta määruse (EL) 2017/625 artiklis 64 sätestatud miinimumnõuetele, võib Veterinaar- ja Toiduamet määramise otsuse kehtetuks tunnistada kas kõikide või teatavate kaubakategooriate suhtes. Veterinaar- ja Toiduamet teatab komisjonile ja teistele liikmesriikidele viivitamata piiripunkti määramise otsuse peatamisest, peatamise lõpetamisest või piiripunkti määramise otsuse kehtetuks tunnistamisest. Teatises tuuakse ära ka otsuse aluseks olnud põhjused.

Paragrahvi 16² lõike 6 ja § 16³ lõike 7 kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega piiripunkti, mille kaudu on lubatud mitteloomset sööta liiduvälisest riigist Eestisse toimetada, imporditava mitteloomse sööda üle ametliku kontrolli tegemise koha määramise taotluse sisu nõuded ning taotluse menetlemise korra. Võrreldes kehtiva seadusega on volitusnormi sisu muutunud. Volitusnormist on välja jäetud lauseosa „taotlusele lisatavate dokumentide loetelu”. Edaspidi puudub vajadus kehtestada taotlusele lisatavate dokumentide loetelu ministri määrusega, sest määruse (EL) 2017/625 artikli 64 lõigetes 3 ja 4 on sätestatud selged nõuded, millele vastavust taotleja asjakohaste dokumentidega tõestama peab. Taotluse näidismuudatuse võib Veterinaar- ja Toiduamet avaldada oma veebilehel.

Eelnõu § 3 punktiga 6 tunnistatakse kehtetuks SõS-i § 22¹. Seaduse §-s 22¹ sätestatakse sööda käitleja kohustus esitada andmed iga kvartali esimese kuu kümnendaks kuupäevaks Veterinaar- ja Toiduametile eelmise kvartali jooksul tema ettevõttes toodetud ja turustatud sööda liigi ja koguse kohta, töödeldud ja turustatud söödamaterjali koguse kohta ning toodetud ja turustamisotstarbelise loomakasvatussaaduse tootmiseks kasutatud segasööda koguse kohta. Nõue kehtib nende söödakäitlemisettevõtete kohta, kus tegeletakse sööda sellise tootmise või töötlemisega, mille puhul peab järgima Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 183/2005⁷ artikli 5 lõikes 2 sätestatud nõudeid. Eespool nimetatud kohustus on seotud SõS-i § 28 lõikes 6 sätestatud kohustusega tasuda ametlike kontrollide tegemise ja järelevalve teostamise eest riigilõivu riigilõivuseaduses sätestatud määra järgi. Sööda käitleja poolt tasutava riigilõivu suurus on seotud ettevõttes toodetud ja turule viidud sööda kogusega. Kuna kehtiv ametlike kontrollide tegemise eest tasutav riigilõiv asendatakse kontrollitoimingute eest võetava järelevalvetasuga, puudub edaspidi vajadus koormata sööda käitlejaid kohustusega esitada korrapäraselt andmeid toodetud ja turule viidud sööda koguste kohta. Ametliku kontrolli tegemiseks vajalikke andmeid on edaspidi võimalik koguda ametliku kontrolli tegemise käigus. Eelnõuga kavandatava muudatuse tulemusel väheneb nii andmeid töödeldud järelevalveametniku töökoormus kui ka sööda käitleja halduskoormus.

Loomatauditõrje seaduse, riigilõivuseaduse, söödaseaduse, toiduseaduse ja veterinaarkorralduse seaduse muutmise seaduse jõustumine on kavandatud 2019. aasta 14. detsembril. Jõustumise tähtpäev tuleneb ametliku kontrolli määruse artiklist 167, mille kohaselt tuleb nimetatud määrust kohaldada alates 2019. aasta 14. detsembrist. Arvestades asjaolu, et riigilõivu tasumine on sööda käitleja jaoks kvartaalne kohustus, ning tasutava riigilõivu suurus on seotud sööda käitleja ettevõttes toodetud või töödeldud ja turustatud sööda kogusega, tuleks säilitada sööda käitleja kohustus esitada toodetud või töödeldud ja turustatud sööda kogus kuni 2019. aasta viimase kvartali lõpuni. Eeltoodust tulenevalt on eelnõu punktiga 6 tehtava muudatuse (sööda andmete esitamise kohustuse kehtetuks tunnistamine) jõustumine kavandatud 2020 aasta 1. jaanuaril.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 183/2005, millega kehtestatakse söödahügieeni nõuded (ELT L 035, 08.02.2005, lk 1–22).

Eelnõu § 3 punktiga 7 muudetakse SõS-i 6. peatüki „Ametlik kontroll” pealkiri, et viia see kooskõlla peatükis tehtud muudatustega. 6. peatüki uueks pealkirjaks on „AMETLIK KONTROLL JA MUUD AMETLIKUD TOIMINGUD”.

Eelnõu § 3 punktiga 8 muudetakse SõS-i § 24 ja sõnastatakse see uuesti. Paragrahvi uueks pealkirjaks on „Ametlik kontroll ja muud ametlikud toimingud”.

Määruse (EL) 2017/625 kohaselt peetakse ametliku kontrolli all silmas toiminguid, mida tehakse, et kontrollida, kas ettevõtjad täidavad EL-i toidutarneahela õigusaktides sätestatud nõudeid ning kas loomad ja kaubad vastavad ametliku sertifikaadi või kinnituse väljaandmiseks vajalikele erinõuetele. Lisaks on toidutarneahela õigusaktides antud liikmesriigi pädevatele asutustele ülesandeid, mis on ametlikust kontrollist erinevad ja mida nimetatakse muudeks ametlikeks toiminguteks ning mille eesmärk on kaitsta looma- ja taimetervist ning loomade heaolu ning GMO-de ja taimekaitsevahendite puhul keskkonda. Kõnealuste ülesannete täitmine on üldsuse huvides ja neid tuleb täita selleks, et kõrvaldada, ohjeldada või vähendada ohte, mis võivad mõjutada inimeste, loomade või taimede tervist, loomade heaolu või keskkonda. Muude ametlike toimingute hulka kuuluvad näiteks toimingud, mille eesmärk on anda lube ja heakskiite ning väljastada ametlikke sertifikaate ja ametlikke kinnitusi.

Paragrahvis tehtud muudatuse kohaselt teeb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid asjakohaste EL-i õigusaktide, käesoleva seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktidega sööda, sööda käitlemise ja söötmise kohta kehtestatud nõuete täitmise üle Veterinaar- ja Toiduamet. Eelnõuga tehtav muudatus on seotud määruse (EL) 2017/625 artikli 4 lõike 1 rakendamisega, mille kohaselt on jäetud liikmesriigi otsustada, kellele nad panevad vastutuse korraldada või teha ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid. Sätte sõnastuse muutmisega ei kaasne lisakohustusi Veterinaar- ja Toiduametile, sest seni kehtivas määruses (EÜ) 882/2004 sätestatud kontrolli põhimõtted uue kontrollimääruse rakendamisel ei muutu.

Eelnõu § 3 punktiga 9 tunnistatakse kehtetuks SõS-i § 25, millega on antud õigus teostada määruse (EÜ) nr 183/2005 artikli 5 lõikes 1 nimetatud tegevuste (vedu, ladustamine, käitlemine tootmiskohas, vedu tootmiskohast üksusesse ning sööda segamine eranditult oma majapidamise tarbeks, kasutamata lisandeid või nende eelsegusid, välja arvatud silokonservandid) ja loomade söötmise nõuetekohasuse üle riiklikku järelevalvet lisaks Veterinaar- ja Toiduametile ka volitatud veterinaararstile. Volitatud veterinaararstide tegevuse ümberkorraldamise käigus on otsustatud volitatud veterinaararstidele SõS-is sätestatud nõuete kontrollimist mitte delegeerida, seetõttu ei ole nimetatud volituse andmine enam vajalik. Muudatus on seotud eelnõu § 5 punktiga 6 kavandatava VetKS-i § 5 muudatusega, mille kohaselt võib Veterinaar- ja Toiduamet halduslepingu raames volitada veterinaararsti tegema selliseid planeeritava iseloomuga veterinaarjärelevalve toiminguid nagu diagnostilised uurimised, loomadelt proovide võtmine ja vaktsineerimine ning kaasata volitatud veterinaararsti ka loomataudi ja zoonoosi leviku tõkestamise või selle likvideerimise tegevustesse.

Eelnõu § 3 punktiga 10 muudetakse SõS-i § 28 lõikeid 1 ja 2 ning sõnastatakse need uuesti.

Lõike 1 kohaselt korraldatakse sööda, sööda käitlemise ja söötmise üle tehtavat ametlikku kontrolli, lähtudes määruse (EL) 2017/625 artikli 109 kohaselt koostatud kontrollikavast. Kõnealuse lause sisus võrreldes kehtiva seadusega erinevusi ei ole, sest tehakse üksnes tehniline muudatus, asendades viite määruse (EÜ) nr 882/2004 artiklile 41 viitega määruse (EL) 2017/625 artiklile 109. Muudatus on seotud määruse (EÜ) nr 882/2004 kehtetuks tunnistamisega alates määruse (EL) 2017/625 rakendamisest 14. detsembril 2019. aastal.

Kõnealust lõiget täiendatakse uue lausega, mille kohaselt avalikustatakse kontrollikava määruse (EL) 2017/625 artikli 111 kohaselt Veterinaar- ja Toiduameti veebilehel. Kontrollikavast jäetakse avaldamata sellised osad, mille avalikustamine võiks ohustada ametliku kontrolli tõhusust.

Kontrollikava avalikustamine on vajalik selleks, et ametlikku kontrolli saaks teha võimalikult läbipaistvalt. Eelnõuga tehtava muudatusega ei kaasne Veterinaar- ja Toiduametile olulist töökoormuse suurenemist, sest kontrollikava avalikustatakse üks kord aastas pärast kava ajakohastamist.

Lõike 2 kohaselt avalikustatakse määruse (EL) 2017/625 artikli 11 lõikes 1 sätestatud andmed ametliku kontrolli tulemuste kohta Veterinaar- ja Toiduameti veebilehel. Samasisuline säte on ka kehtivas seaduses. Erinevalt kehtivast õigusest on nüüd teabe sisu sätestatud kõnealuse vahetult kohaldatava määruse artikli 11 lõikes 1. Avalikustatakse näiteks andmed ametliku kontrolli liigi kohta, kontrollide arv ja tulemus, avastatud nõuete rikkumiste liik ja rikkumiste arv ja muud asjakohased andmed.

Eelnõu § 3 punktiga 11 tunnistatakse kehtetuks SõS-i § 28 lõige 3. Seaduse kõnealuse paragrahvi lõikes 3 antakse valdkonna eest vastutavale ministrile volitus kehtestada sööda ühendusevälisest riigist Eestisse toimetamise üle ametliku kontrolli teostamise täpsem kord. Arvestades, et vahetult kohaldatava määruse (EL) 2017/625 artiklites 44–46 on sätestatud sööda EL-i territooriumile toimetamise üle ametliku kontrolli tegemise põhimõtted, muu hulgas kontrolli tegemise koht ja ametliku kontrolli liigid, puudub vajadus kehtestada täpsem kontrollimise kord riigisisese õigusaktiga.

Eelnõu § 3 punktiga 12 tunnistatakse kehtetuks SõS-i § 28 lõiked 4 ja 6.

Seaduse kõnealuse paragrahvi lõikes 4 antakse valdkonna eest vastutavale ministrile volitus määrata nende söötade tariifne klassifikatsioon, mille vabasse ringlusse suunamisel tasutakse ametliku kontrolli toimingute eest riigilõivu RLS-i § 252 lõikes 3 sätestatud määrade järgi. Eelnõu §-ga 2 tunnistatakse kehtetuks RLS-i § 252, sest eelnõus kavandatu kohaselt asendatakse ametlike kontrollide tegemise eest tasutav riigilõiv kontrollitoimingute eest võetava järelevalvetasuga. Sel põhjusel puudub vajadus määrata söötade tariifne klassifikatsioon ministri määrusega ja lõige 4 tunnistatakse kehtetuks.

Samuti tunnistatakse kehtetuks lõige 6, mille kohaselt tasub sööda käitleja iga ettevõtte kohta, kus tegeletakse määruse (EÜ) nr 183/2005 artikli 5 lõikes 2 nimetatud tegevusega, riigilõivu ametlike kontrollide, sealhulgas järelevalvetoimingute tegemise eest RLS-is sätestatud määra järgi. Riigilõivu ei pea tasuma sellise ettevõtte kohta, kus tegeletakse üksnes pakendatud sööda müügiga jaekaubanduse korras. Kõnealune säte ei ole enam asjakohane, sest eelnõus kavandatu kohaselt asendatakse ametlike kontrollide tegemise eest tasutav riigilõiv kontrollitoimingute eest võetava järelevalvetasuga.

Kehtiva seaduse § 28 lõikes 4 sätestatud volitusnormi alusel antud põllumajandusministri 16. mai 2008. a määruses nr 50 „Nende söötade tariifne klassifikatsioon, mille vabasse ringlusse suunamisel tasutakse ametliku kontrolli toimingute eest riigilõivu” sätestatakse kontrolliobjektid, mille üle tehakse ametliku kontrolli.

RLS-i § 252 sätestatu kohaselt tasub sööda käitleja riigilõivu ametlike kontrollide, sealhulgas järelevalvetoimingute tegemise eest iga kvartali esimese kuu kümnendaks päevaks eelmises kvartalis toodetud, töödeldud või turule viidud mitteloomse sööda koguste kohta. Arvestades asjaolu, et riigilõivu tasumine on sööda käitleja jaoks kvartaalne kohustus, tuleks see säilitada 2019. aasta viimase kvartali lõpuni.

Eeltoodust tulenevalt on eelnõu punktiga 12 tehtava muudatuse jõustumine kavandatud 2020 aasta 1. jaanuaril, mis on loomatauditõrje seaduse, riigilõivuseaduse, söödaseaduse, toiduseaduse ja veterinaarhalduse seaduse muutmise seaduse jõustumise üldisest tähtpäevast erinev jõustumisaeg. Viimati nimetatud seaduse jõustumine on kavandatud 2019. aasta 14. detsembril.

Jõustumise tähtpäev tuleneb ametliku kontrolli määruse artiklist 167, mille kohaselt tuleb nimetatud määrust kohaldada alates 14. detsembrist 2019.

Eelnõu § 3 punktiga 13 muudetakse SöS-i § 28 lõiget 5 ning sõnastatakse see uuesti. Lõike uue sõnastuse kohaselt on Veterinaar- ja Toiduamet järelevalvekoostöö kontaktasutus määruse (EL) 2017/625 artikli 103 lõike 1 tähenduses. Sättes tehakse üksnes tehniline muudatus, asendades viite määruse (EÜ) nr 882/2004 artiklile 35 viitega määruse (EL) 2017/625 artikli 103 lõikele 1. Muudatus on seotud määruse (EÜ) nr 882/2004 kehtetuks tunnistamisega alates määruse (EL) 2017/625 rakendamisest 14. detsembril 2019. aastal. Samasisuline säte on seaduse kõnealuse paragrahvi lõikes 5.

Eelnõu § 3 punktiga 14 täiendatakse SöS-i § 28 lõigetega 7–9.

Lõike 7 kohaselt on määruse (EL) 2017/625 artiklis 115 nimetatud situatsiooniplaani koostamist koordineeriv asutus ning artiklis 109 nimetatud mitmeaastase kontrollikava (edaspidi *kontrollikava*) eest vastutav asutus Veterinaar- ja Toiduamet, kes esitab ka kontrollikava ning selle täitmise aruande komisjonile nimetatud määruse artiklis 113 sätestatud korra kohaselt. Tegemist on uue sättega, mille lisamine SöS-i on tingitud vajadusest määrata Veterinaar- ja Toiduamet vastutavaks situatsiooniplaani ja kontrollikava koostamise koordineerimise eest. Veterinaar- ja Toiduametile uusi kohustusi sellega ei panda, sest samasisuline säte on kehtiva ToiduS-i § 47 lõikes 6.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002⁸ artikli 55 lõikes 1 sätestatud kriisireguleerimise üldkava rakendamiseks on Veterinaar- ja Toiduamet koostanud söödaalase situatsiooniplaani, milles sätestatakse meetmed, mida tuleb viivitamata rakendada, kui selgub, et söödast tuleneb inimeste või loomade tervisele otseselt või keskkonna kaudu tõsine risk. Situatsiooniplaani tuleb korrapäraselt läbi vaadata, et võtta arvesse plaani rakendamisel ja õppustel omandatud kogemusi.

Kontrollikava hõlmab kõiki liidu toidutarneahela õigusaktidega hõlmatud valdkondi, sealhulgas sööta, ning sisaldab teavet ametliku kontrolli süsteemi struktuuri ja korralduse kohta. Veterinaar- ja Toiduameti ülesandeks on koordineerida kontrollikava koostamist kõigi ametliku kontrolli eest vastutavate pädevate asutuste vahel ning tagada, et mitmeaastane riiklik kontrollikava on sidus. Samuti on Veterinaar- ja Toiduameti ülesandeks koguda teavet kõnealuse kava rakendamise kohta, et esitada komisjonile aruanne kava täitmise kohta. Kontrollikava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse igal aastal.

Lõikes 8 antakse Vabariigi Valitsusele volitus vajaduse korral kehtestada korrakaitseorganite vaheline koostöö kord eespool nimetatud situatsiooniplaani ja kontrollikava väljatöötamiseks. Kontrollikava⁹ koostatakse neljaks aastaks ning selles kirjeldatakse pädevaid asutusi ja nende ülesandeid, tegevusvaldkondade strateegilisi eesmärke, ametlike kontrollide üldist korraldamist, koostööd ja vastastikust abi. Söödavaldkonna ametliku kontrolli korraldusse on hõlmatud erinevate ministriumite haldusala asutused (nt Maksu- ja Tolliamet, Raviamet, Keskkonnaamet). Arvestades, et situatsiooniplaani või kontrollikava koostamisse on vaja kaasata erinevaid korrakaitseorganeid, tuleks nendevaheline koostöö kord kehtestada Vabariigi Valitsuse määrusega. Kuna situatsiooniplaani ja kontrollikava tuleb üle vaadata ja ajakohastada korrapäraselt, võib vajadus teha mõne korrakaitseorganiga koostööd selguda alles kavade ülevaatamise käigus.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ning kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlus (EÜT L 31, 01.02.2002, lk 1–24).

⁹ <https://vet.agri.ee/static/files/2130.Eesti%20Integreeritud%20mitmeaastane%20riiklik%20kontrollikava%202018-2021.pdf>

Lõike 9 kohaselt edastab muu korrakaitseorgan, haldusorgan või valitsusasutus teabe sööda, sööda käitlemise ja söötmise nõuete võimaliku rikkumise kohta viivitamata Veterinaar- ja Toiduametile. Esitada tuleb teave sellise rikkumise kohta, mis võib kujutada ohtu looma või inimese tervisele või looma heaolule või keskkonnale, ja rikkumise kohta, mis on toime pandud tegelikest asjaoludest teadvalt ja luues ebaõige ettekujutuse. Säte on seotud määruse (EL) 2017/625 artikli 102 lõike 4 rakendamisega.

EL-is toimivad järgmised infovahetussüsteemid: RASFF (toidu ja sööda kiirhoiatussüsteem), TRACES (kaubanduse kontrollisüsteem) ja AAC (haldusabi ja koostöö süsteem). Nimetatud infovahetussüsteemid võimaldavad piiriüleste nõuete rikkumise korral pädevatel asutustel jagada teavet, avastada rikkumisi ja neid uurida ning võtta meetmeid. Kõigi kolme süsteemi kontaktasutuseks on Veterinaar- ja Toiduamet.

Korrakaitseaduse kohaselt teevad korrakaitseorganid koostööd. Koostöö tõhustamiseks on korrakaitseorganid sõlminud omavahel koostöölepeid ja koostöölepinguid. Näiteks on Veterinaar- ja Toiduamet sõlminud tähtajatu koostöölepingu Maksu- ja Tolliametiga. Kõnealuse lepingu kohaselt vahetavad pooled teavet suuliselt, kirjalikult (sealhulgas e-post) või faksi teel. Ametlikuks kontrolliks vajalikku ja võimalikku teavet, sealhulgas teavet teise poole töövaldkonda kuuluva õigusrikkumise kohta edastatakse viivitamata. Sarnaseid koostöölepinguid on Veterinaar- ja Toiduamet sõlminud ka teiste korrakaitseorganitega.

Praegu ei ole teada, et mõni haldusorgan või valitsusasutus oleks oma ülesandeid täites saanud teavet sööda, sööda käitlemise ja söötmise nõuete võimalike rikkumiste kohta, mis võiks kujutada ohtu looma või inimese tervisele või looma heaolule või keskkonnale või mis on toime pandud tegelikest asjaoludest teadvalt ja luues ebaõige ettekujutuse. Meile teadaolevad ohtlikku sööta käsitlevad teated on Veterinaar- ja Toiduametini seni jõudnud eespool nimetatud süsteemide või kokkulepete kaudu.

Eelnõu § 3 punktiga 15 asendatakse SõS-i § 29 lõikes 1 tekstiosa „(EÜ) nr 882/2004 artiklis 54” tekstiosaga „(EL) 2017/625 artiklis 138”. Sättes tehakse üksnes tehniline muudatus, asendades viite määruse (EÜ) nr 882/2004 artiklile 54 viitega määruse (EL) 2017/625 artiklile 138. Muudatus on seotud määruse (EÜ) nr 882/2004 kehtetuks tunnistamisega alates määruse (EL) 2017/625 rakendamisest 14. detsembril 2019. aastal.

Eelnõu § 3 punktiga 16 asendatakse SõS-i § 29 lõikes 2 tekstiosa „(EÜ) nr 882/2004 artiklis 19” tekstiosaga „(EL) 2017/625 artiklis 66”. Sättes tehakse üksnes tehniline muudatus, asendades viite määruse (EÜ) nr 882/2004 artiklile 19 viitega määruse (EL) 2017/625 artiklile 66. Muudatus on seotud määruse (EÜ) nr 882/2004 kehtetuks tunnistamisega alates määruse (EL) 2017/625 rakendamisest 14. detsembril 2019. aastal.

Eelnõu § 3 punktiga 17 täiendatakse seadust pärast § 29 peatükiga 6¹, mille pealkiri on „SÖÖDAJÄRELEVALVE TASU”. Olemasoleva peatükk 6¹ loetakse peatükiks 6². Tegemist on tehnilise muudatusega, mis on vajalik selleks, et seadust täiendada uute paragrahvidega söödajärelevalve toimingute tegemise eest võetava järelevalvetasu kohta.

SõS-i täiendatakse §-dega 29¹–29⁶, mis käsitlevad söödajärelevalve toimingute tegemise eest võetavat järelevalvetasu, tasustamise põhimõtteid, tasu määrasid ning tasu maksmise korda.

Suuremaks muudatuseks on söödajärelevalve toimingute rahastamise põhimõtete sätestamine sarnaselt kehtivates VetKS-is ja ToiduS-is sätestatud põhimõtetele. Peamiseks EL-i õigusaktiks, mis muu hulgas käsitleb söödajärelevalve ja järelevalvetasu arvutamise põhimõtteid, on määrus (EL) 2017/625. Määruse (EL) 2017/625 preambulis tuuakse välja, et vähendamaks ametliku kontrolli süsteemi sõltuvust avaliku sektori rahalistest vahenditest, peaksid pädevad asutused koguma lõive ja tasusid, et katta kulud, mida nad kannavad seoses ametliku kontrolli tegemisega

teatavate ettevõtjate ja tegevuste suhtes, mille puhul on EL-i toidutarneahela õigusaktidega ette nähtud registreerimine või tunnustamine kooskõlas toidu- ja söödahügieeni käsitlevate või taimetervist käsitlevate EL-i normidega. Eesti regulatsiooni kohaselt tähendab see sööda puhul teavitamis- või loakohustusega ettevõtjate üle tehtavaid järelevalvetoiminguid. Samuti kohustab määruse (EL) 2017/625 artikli 79 lõike 2 punkt b võtma järelevalvetasu nende ametliku kontrolli toimingute eest, mida tehakse sööda käitlemisettevõtte tunnustamiseks (tegevusloa andmiseks).

Praegu kogub riik enamiku söödajärelevalve toimingute tegemise eest (välja arvatud järelevalvetoimingud, mida tehakse loomset päritolu sööda impordi korral) riigilõivu RLS-is sätestatud määras. RLS ei sätesta riigilõivu suuruse arvutamise põhimõtteid. Samuti puudub võimalus arvutada riigilõivu suurust pärast järelevalvetoimingu tegemist, lähtudes tegelikest kuludest, sest riigilõivu üks põhilistest tunnustest on selle tasumine enne toimingu tegemist. Söödajärelevalve toimingu tegemise eest võetava tasu suurus selgub aga pärast järelevalvetoimingu tegemist ning maksta tuleb vaid juhul, kui toiminguid tehti. Seni kehtinud riigilõivu asemel § 29¹ lõikes 1 sätestatud järelevalvetoimingu tegemise eest võetava järelevalvetasu kehtestamisega muutuvad järelevalvetoimingute tegemise eest tasustamise kord ja alused senisest selgemaks.

Söödajärelevalve toimingute rahastamise põhimõtete muutmise eesmärk on vähendada ametliku kontrolli süsteemi sõltuvust avaliku sektori rahalistest vahenditest. Riigilõivude kaudu rahastamise süsteem on aga sõltuv ega pruugi tagada piisavat rahastust näiteks poliitiliste prioriteetide muutumise tõttu. Tänu järelevalvetasudele saavad pädevad asutused enda tehtud asjaomase valdkonna kulutused valdavas mahus kaetud; nii sõltuvad nende tulud vähem riiklikust eelarvepoliitikast ja väheneb alarahastamise risk, mis võib tuleneda vahendite ümbersuunamisest muudele valdkondadele.

Järelevalvetasu kehtestamisega tagatakse järelevalvepõhimõtete ühtsem rakendamine kõikidele sööda käitlejatele. Sarnaseid järelevalve toimingute rahastamise põhimõtteid järgitakse toidu- ja veterinaarvaldkonnas. Ühelt poolt väheneb riigi osalus söödajärelevalve rahastamisel ja suureneb erasektori osalus, kuna järelevalvetoimingute tegemise kulutusi rahastavad ettevõtjad, kelle huvides neid toiminguid tehakse. Teisalt võrreldes samade toimingute tegemise kohta kehtinud riigilõivudega võib normaalolukorras enamiku ettevõtjate puhul ettevõtja rahaline koormus tuntavalt väheneda. Isegi kõrge riskiga, aga nõuetekohase ettevõtte puhul võib näha ette rahalise koormuse vähenemist 6 korda või isegi enam. Samuti muutub järelevalvetoimingute tegemise tasustamise süsteem selgemaks nende käitlejate jaoks, kes tegutsevad mitmes käitlemisvaldkonnas, sest nii toidu-, sööda- kui ka veterinaarjärelevalves toimub järelevalvetoimingute tegemise tasustamine ühtsetel alustel.

Paragrahvi 29¹ lõike 1 kohaselt tasutakse järelevalvetasu teatamis- või loakohustusega ja teatamis- või loakohustuse täitnud ettevõtja ettevõtte, sööda ja sööda käitlemise ning söötmise nõuetekohasuse hindamisega seotud järelevalvetoimingute tegemise eest. Järelevalveobjekti ei ole muudetud, samades valdkondades tehakse ka praegu ametlikke kontrole. Sättesse on koondatud ka käitlemisvaldkonnad, mille kohta praegu kogutakse riigilõivu RLS-i § 252 alusel.

Lõike 2 kohaselt laekub järelevalvetasu Rahandusministeeriumi riigikassa kontsernikonto koosseisus olevale Veterinaar- ja Toiduameti arvelduskontole.

Lõige 3 täpsustab § 29¹ kohaldamisala. Viitega VetKS-i §-le 4 osundatakse, et SõS-i alusel ei tasuta järelevalvetasu veterinaarjärelevalve ja veterinaarkontrolli alla kuuluvate järelevalveobjektide eest, nagu näiteks loomset päritolu sööda käitlemise (sealhulgas impordi) ja ravimsööda kasutamise üle tehtavate järelevalvetoimingute tegemise eest. Eespool nimetatud toimingute tegemise eest tasutav järelevalvetasu on sätestatud VetKS-i §-s 35³. Sama põhimõtte kehtib ka praegu loomset päritolu sööda impordi korral, see tähendab, et imporditud loomset

päritolu sööda nõuetekohasuse kontrollimise eest ei tasuta riigilõivu, vaid veterinaarjärelevetasu vastavalt valdkonnale.

Lõige 4 täpsustab § 29¹ kohaldamisala. Järelevetasu ei kohaldata esmatootmisega seotud järelevetoimingute suhtes ehk määruse (EÜ) nr 183/2005 artikli 5 lõikes 1 nimetatud tegevusega või taimse söödamaterjali esmatootmise ja selle kuivatamisega seotud järelevetoimingute tegemise eest. Sama põhimõtte kehtib ka praegu, see tähendab, et eespool nimetatud tegevustega tegelevad sööda käitlejad on vabastatud riigilõivu tasumisest. Sarnane põhimõtte esmatootmise puhul kehtib ka muudes toiduohutuse valdkonna seadustes nagu ToiduS ja VetKS.

Paragrahvis 29² määratletakse järelevetasu subjekt ehk määratakse tasu maksmiseks kohustatud isik. Lõikes 2 sätestatud juht võib osutada vajalikuks näiteks kaasomandi puhul, kui järelevetoimingu tegemise eest võib tasu nõuda igalt kaasomanikult, kuna kaasomanikke käsitatakse ühe ja sama järelevetoimingu puhul kohustatud isikutena.

Paragrahvis § 29³ sätestatakse järelevetasu määramise põhimõtted. Lõikes 1 sätestatakse, et järelevetoimingu tegemise eest võetav tasu peab vastama tegelikele kuludele. Täpselt sama põhimõtet järgitakse ka VetKS-i ja ToiduS-i asjakohastes sätetes. Samuti on see läbiv põhimõtte määruse (EL) 2017/625 tasude rahastamist käsitlevas VI peatükis.

Lõike 2 kohaselt võetakse järelevetasu § 29¹ lõikes 1 sätestatud toimingute tegemise eest tunnitasu. Sellise muudatusega viiakse kogu valdkonna järelevetoimingute tegemise eest tasustamine ühtsetele alustele nii toidu-, sööda- kui ka veterinaarjärelevetasu. Mitmes käitlemisvaldkonnas tegutseva käitleja jaoks muutub süsteem selgemaks, sest enam ei pea ühe valdkonna toimingute eest tasuma erinevat liiki tasusid. Näiteks loomapidaja, kes ise valmistab oma loomadele teatavat sööta ning kes seni pidi maksta järelevetoimingute tegemise eest nii järelevetasu kui ka riigilõivu, peab muudatuse kohaselt maksta ainult järelevetasu ja seda üksnes juhul, kui järelevetoiminguid tegelikult ka tehti.

Lõikes 3 täpsustatakse tunnitasu kujunemist ning sätestatakse tunnitasu ülemmäär. Nimetatud lõike kohaselt maksab kohustatud isik tunnitasu SõS-i § 29¹ lõikes 1 loetletud asjaomaste söödajärelevetasu toimingute tegemise eest järelevetoimingu tegemisele kulunud aja järgi, kusjuures makstava tunnitasu ülemmäär on kaheksa tunni tasu söödajärelevetasu toimingu kohta, mis vastab järelevetasuametniku tavalisele tööpäevale. Ülemmäär sätestamine võimaldab ettevõtjal järelevetasu suurust ette arvestada ning oma eelarves planeerida, kui ettevõtja on kindel, et tema ettevõtte on nõuetekohane. Järelevetasuametniku kulutatud aeg arvestatakse tunni täpsusega ning iga alustatud tund loetakse järgmiseks täistunniks. Arvesse ei võeta söödajärelevetasu toimingu tegemise paika kohalesõiduks kulutatud aega.

Lõike 4 kohaselt võetakse tunnitasu arvutamise aluseks söödajärelevetasu toimingute tegemisega seotud töötasud ning söödajärelevetasu toimingute tegemisega seotud tegelik majandus- ja muu seotud kulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside kulud toimingu tegemisele eelnenud kalendriaastal. Söödajärelevetasu toimingute tegemisega seotud töötasude hulka arvestatakse järelevetasuametnike ja muude valdkonnaga seotud ametnike ja töötajate kulud proportsionaalselt. Arvesse võetavate kulude hulka kuuluvad näiteks kulutused töövahenditele, inventarile, tööriistadele, kulumaterjalidele, koolitustele, transpordile, lähetustele ning rajatiste ja seadmete kulud. Arvesse võetakse ka proovide võtmise ning laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemise kulud, mida volitatud laboratooriumid nõuavad sisse nimetatud ülesannete täitmise eest. Kõikidest kuludest eelmisel kalendriaastal moodustunud kogukulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemise kulu, jagatakse järelevetasuametnikule söödajärelevetasu toimingute tegemisele kulunud töötundidega ja saadakse töötundi hind, mille abil saadakse arvestuslik tunnitasu määr. Määruse (EL) 2017/625 artikli 82 nõuete kohaselt peab järelevetasu suurus tulenema tehtud kuludest. Eelpool kirjeldatud tasumäära arvutusmeetod

on määruse (EL) 2017/625 artikli 82 punktides a ja b sätestatud arvutusmeetodite kombinatsioon, kuna jagatakse ära küll valdkonna toimingute kogukulu kuid ajapõhise tunnitasu kaudu rakendub igale käitlejale individuaalne järelevalvetoimingute tasu suurus.

Laboratorsete analüüside kulu on oluline kulukomponent nii pädeva asutuse kui ka käitleja seisukohalt. Järelevalve seisukohalt on tihti analüüside tulemused määravad otsustamaks, kas ettevõtte vastab nõuetele või mitte. Samas on analüüside hinnad tulenevalt oma eripärasest võrreldes muu majanduskuluga kõrged ja mõjutavad seega oluliselt käitleja makstava tasu suurus. Otstarbekas on jagada laboratorsete analüüside kulu sarnaselt muudele majanduskuludele valdkonna peale ära ning arvestada ühe komponendina tunnitasu sisse, mitte nõuda seda igal üksikul juhul käitlejalt sisse – see võib seada teatud käitlejad teistega võrreldes ebavõrdsesse olukorda. Seni kehtinud riigilõivu puhul kandis tavapärase laboratorsete analüüside kulu riik.

Eelnõu koostamisel kaaluti ka võimalust sätestada erinevad tunnitasu ülemmäärad järelevalvetoimingu liikide, ettevõtete suuruse ja tegevusvaldkondade või muude kriteeriumide kaupa, kuid jõuti järeldusele, et selline tunnitasu süsteem ei ole proportsionaalne ega arvesta tegelikke järelevalvekuluseid ning seab teatud ettevõtjad ebavõrdsesse olukorda. See oleks aga vastuolus määruse (EL) 2017/625 nõuetega. Järelevalveametnikud oskavad küll hinnata, kui palju neil võiks ideaalolukorras mingi järelevalvetoimingu tegemiseks aega kuluda, kuid nad ei saa ette näha kohapealset olukorda ning seda, millised võivad olla ettevõttes esinevad probleemid ja puudused. Iga ettevõtte on erinev, seega ei saa ülitäpselt ette näha kohapealset töömahtu ega võetavate proovide ja nendest tehtavate analüüside arvu. Kindlaksmääratud tasu puhul võib võetava järelevalvetasu määr osutada kõrgemaks kui tegelikult tehtud kulud, mis omakorda võib ametlike kontrollide rahastamisel põhjustada konkurentsimoontust. Määruse (EL) 2017/625 ühtlustatud sätete eesmärk on nimelt vältida ametlike kontrollide rahastamisel konkurentsimoontusi, mis võivad sellel alal liikmesriikide vaheliste erinevuste tõttu tekkida. Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklist 288 tulenevalt peavad liikmesriigid võtma kõik vajalikud üld- ja erimeetmed, et tagada nende kohustuste täitmine, mis tulenevad EL-i õigusaktist, ja aitama kaasa ühenduse eesmärkide saavutamisele. Kulude täpse suuruse saab arvestada vaid kindla määraga tunnitasu alusel, sest ühe ja sama järelevalvetoimingu tegemise töömaht võib sõltuvalt ettevõttest olla väga erinev. Tunnitasu võimaldab järelevalveasutusel paindlikult arvestada ettevõtte suurust, liiki, riskiastet ja muid omadusi. Euroopa Komisjoni tervishoiu ja tarbijakaitse peadirektoraat on väljendanud seisukohta oma 08.12.2006. a kirjas nr SANCO/A2/SC/CG al D(2006) 121225 Justiitsministeeriumile, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 882/2004 sätteid, mis näevad ette tasu kogumise, tagavad, et tasu suurus tuleneb kantud kuludest (artikli 27 lõike 4 kohaselt) ning tasu kujunemine on läbipaistev (artikli 27 lõike 12 kohaselt). Samad põhimõtted on üle võetud ka määрусesse (EL) 2017/625. Siseriiklike tasusid erinevas vormis korjavad vähemalt 19 EL liikmesriiki. Järelevalvetasu võetakse tunnitasu näiteks Lätis (17,60 €/t, millele lisanduvad laboratorsete analüüside kulud, ametniku majutus- ja sõidukulud), Soomes (50-70 €/t olenevalt regioonist), Rootsis, Itaalias, Taanis, Austrias, Slovakkias ja Suurbritannias. Riigivõimu omavoli ei ole tõenäoline, sest juhul, kui järelevalveametnik peaks järelevalvetasu arvestamisel panema kirja järelevalvetoimingute tegemisele tegelikult kulutatust suurema tundide arvu, või kui ettevõtja leiab, et järelevalveametnik on järelevalvet teostades olnud põhjendamatult aeglane või lihtsalt aega raisanud, on ettevõtjal võimalik tasu suurus vaidlustada.

Tunnitasel põhinev käitleja makstav tasu seondub vahetumalt järelevalvetoimingu ja tootmismahuga. Selline tasustamise süsteem võimaldab pädeval asutusel paindlikult arvestada ettevõtte tüüpi, riskiastet ja muid omadusi, näiteks võtta arvesse varasemaid järelevalvetulemusi. Sarnane järelevalvetasu suuruse kujunemise põhimõte on kasutusel ka VetKS-i teatud valdkonna veterinaarjärelevalve toimingute eest tasustamise puhul ning ToiduS-i toidujärelevalve toimingute puhul.

Pädeva asutuse koostatud järelevalveplaani kohaselt on ettevõtted jaotatud riskikategooriatesse. Suurima käitlejate arvuga, väga madalasse riskikategooriasse kuuluvaid ettevõtteid kontrollitakse üks kord 7–9 aasta jooksul, kõrgeimasse riskikategooriasse kuuluvate ettevõtete järelevalvesageduseks on keskmiselt kaks korda aastas. Seega on ettevõtetes järelevalve teostamise sagedus erinev, aga järelevalvetasu tunnitasauna tuleb maksta vaid siis, kui ettevõttes järelevalvetoiminguid ka tegelikult tegemas käidi. Võrreldes samade toimingute tegemise eest seni makstava riigilõivuga võib tavaolukorras teatud ettevõtete puhul ettevõtte rahaline koormus tuntavalt väheneda. Näiteks kõrge riskiga tootmisettevõtte puhul, kes seni on maksnud riigilõivu toodetud ja turule viidud sööda koguse alusel, väheneks makstav järelevalvetasu tõenäoliselt üle viie korra. Madalamasse riskikategooriasse kuuluvad ettevõtted võivad juba sellelt, et nad ei pea enam igal aastal tasuma, vaid maksavad järelevalvetasu üksnes siis, kui ettevõtet tegelikult kontrollitakse.

Lõikes 5 täpsustatakse, et söödajärelevalve toimingute tegemisega seotud majanduskulu arvutamisel ei võeta arvesse nende laboratoorsete lisauuringute kulu, mida tehakse seoses tuvastatud nõuete rikkumisega. Need kulud on tuvastatud rikkumise põhjustaja juba eraldi tasunud.

Lõikes 6 esitatakse normitehnika nõuete kohaselt eraldi lõikena volitusnorm, mille kohaselt kehtestab maaeluminister igaks aastaks söödajärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasa määra. Maaeluminister lähtub nimetatud tunnitasa määra kehtestamisel Veterinaar- ja Toiduameti esitatud asjaomasest kalkulatsioonist, mis võtab arvesse ka muude seotud asutuste (nt laboratooriumid) kulusid.

Lõikes 7 sätestatakse, et lisatasu on Veterinaar- ja Toiduametil õigus võtta väljaspool tööaega, sealhulgas puhkepäevadel ja riigipühadel isiku taotlusel tehtud söödajärelevalve toimingute ning hilinenud kaubasaadetise ooteaja eest. Lisatasu võetakse tunnitasauna järelevalveametniku kohta SõS-i § 29³ lõike 3 kohaselt. Seega antakse Veterinaar- ja Toiduametile õigus võtta väljaspool tööaega isiku taotlusel tehtud järelevalve toimingu tegemise eest lisaks asjakohase söödajärelevalve toimingu tegemise eest võetavale järelevalvetasule lisatasu tunnitasauna järelevalveametniku kohta. Ühtlasi on Veterinaar- ja Toiduametil õigus võtta hilinenud kaubasaadetise ooteaja eest tööajal lisatasu tunnitasauna järelevalveametniku kohta ning hilinenud kaubasaadetise ooteaja eest väljaspool tööaega lisatasu kahekordse tunnitasauna järelevalveametniku kohta. Lisatasu maksmist on võimalik vältida, kui kavandada kaubasaadetised tavapärasele tööajale.

Lõikes 8 täpsustatakse asjaolu, et lõike 7 alusel makstava lisatasu puhul kehtib sama kord, mis tavapärast makstava järelevalvetasu puhul, nagu on sätestatud §-s29⁴.

Lõikes 9 käsitletakse asjakohastes Euroopa Liidu õigusaktides ja SõS-is sätestatud nõuetele mittevastavusest või rikkumisest tingitud täiendavate järelevalvetoimingute tegemise rahastamise põhimõtted. Järelevalveplaanis ettenähtust sagedamini tehakse järelevalvetoiminguid juhul, kui ettevõtte või kaup ei vasta kehtivatele nõuetele. Täiendava kontrolli mõiste ja selle tegemise eest tasu maksmise põhimõtted on lahti seletatud määruse (EL) 2017/625 artiklis 138. Kõnealuses artiklis sätestatakse tuvastatud rikkumise korral võetavad meetmed ning sama artikli lõikes 4 on sätestatud nõudeid rikkunud käitleja kohustus kanda meetmete kohaldamisel tekkivad kulud. Olenevalt valdkonnast on nendeks kuludeks samas paragrahvis loetletud kulud ning ka laboratoorsete lisauuringutega seotud kulud, mis on vajalikud nõuetekohasuse või mittenõuetekohasuse kindlakstegemiseks. Laboratoorsete lisauuringute seotud kulud tasub käitleja lisaks tunnitasauna järelevalvetasuna nende uuringute tegemise kulude kogu ulatuses. Eespool toodust tulenevalt suureneb kokkuvõttes ka ettevõtte makstav tasu, seega peaks ettevõtja olema igati huvitatud sellest, et tagada oma ettevõtte ja kauba nõuetekohasus.

Järelevalvetasu määra, tunnitasu ning lisatasu arvutamise aluseid ning järelevalvetasu maksmise ja sissenõudmise korda selgitab järelevalveametnik kohustatud isikule haldusmenetluse seaduse kohaselt. Olulise teabe väljapaneku, avaldamise ning selgitamise kohustus on reguleeritud haldusmenetluse seaduse § 7 lõikes 2 ja §-s 36. Tulenevalt SöS-i § 1 lõikest 2 kohaldatakse käesoleval juhul samuti haldusmenetluse seaduse sätteid, seetõttu ei ole eelnõusse lisatud eraldi järelevalvetasu selgitamist nõudvat sätet.

Paragrahvides **29⁴** ja **29⁵** sätestatakse järelevalvetasu maksmine ja enammakstud järelevalvetasu tagastamine sarnaselt VetKS-is ja ToiduS-s sätestatule. Mõlema paragrahvi lõpus antakse volitusnorm rakendusakti kehtestamiseks. Rakendusakt põhineb kehtival Vabariigi Valitsuse määrusel nr 186, mis kehtestatakse uuesti ministri määrusena, tehes sinna ka asjakohased täiendused ja parandused.

Paragrahvis **29⁶** käsitletakse maksmata järelevalvetasu sissenõudmiseks ettekirjutuse täitmata jätmist ning nähakse ette, milliseid meetmeid Veterinaar- ja Toiduamet võib rakendada, kui kohustatud isik on siiski jätnud järelevalvetasu maksmata.

Eelnõu § 3 punktiga 18 tehtavad muudatused SöS-i § 30 lõigetes 1–3 on seotud nõudega, et nii ametliku kontrolli kui ka muu ametliku toimingu tegemisel on vaja võtta söödast proove, et kontrollida selle nõuetekohasust või näiteks teha kindlaks mõne soovimatu aine esinemine söödas. Seetõttu on sätteid täiendatud, asendades §-s 30 sõnad „ametliku kontrolli” sõnadega „ametliku kontrolli või muude ametlike toimingute”.

Eelnõu § 3 punktiga 19 täiendatakse SöS-i § 30 lõikega 4. Uue lõike kohaselt võib sööda käitleja esitada taotluse, et lisaks ametliku kontrolli käigus võetud proovile võetakse samadel tingimustel käitleja kulul lisaproov, mis jääb tema käsutusse. Juhul, kui lisaproovi ei ole võimalik võtta, näiteks põhjusel, et sööda kogus, millest proov võetakse, on liiga väike või söödaproovi nõuetekohane säilitamine vajab eritingimusi, peaks Veterinaar- ja Toiduamet sellest viivitamata teavitama taotluse esitanud isikut.

Eelnõu § 3 punktiga 20 muudetakse SöS-i § 31 ja sõnastatakse see uuesti. Paragrahv sõnastatakse ümber parema loetavuse ja selguse huvides, sest seoses EL-i õiguse rakendamisega muutub üle poole paragrahvi tekstist.

Lõike 1 kohaselt analüüsitakse ametliku kontrolli ja muu ametliku toimingu tegemise käigus võetud proove asjakohaste analüüsides tegemiseks Veterinaar- ja Toiduameti poolt volitatud ametlikus laboris (edaspidi *volitatud laboratoorium*), mis vastab määruse (EL) 2017/625 artikli 37 lõigetes 4 ja 5 sätestatud nõuetele. Võrreldes kehtiva seadusega on lisatud kohustus analüüsida muu ametliku toimingu tegemise käigus võetud proove samadel tingimustel kui ametliku kontrolli tegemise käigus võetud proove. Laboratooriumil, kelle Veterinaar- ja Toiduamet on volitanud analüüsima ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute tegemise käigus võetud proove, peavad olema oskused, varustus, taristu ja töötajad, mis võimaldavad proovide analüüsimisel järgida kõige rangemaid standardeid. Kindlate ja usaldusväärsete tulemuste saamiseks peavad laboratooriumid töötama kooskõlas standardiga EN ISO/IEC 17025 (pädevuse üldnõuded katse- ja mõõtelaboritele) ja olema saanud kõnealuse standardi kohase akrediteeringu.

Lõikes 2 sätestatakse erandid tingimustest, mille kohaselt analüüsib Veterinaar- ja Toiduamet ametliku kontrolli ja muu ametliku toimingu tegemise käigus võetud proove asjakohaste analüüsides tegemiseks volitatud laboratooriumis. Erandina on lubatud muu ametliku toimingu tegemise käigus võetud proove analüüsida laboratooriumis, millel puudub asjakohane akrediteering. Samas peab proovide analüüsimine vastama määruse (EL) 2017/625 artikli 40 lõike 1 punktis b sätestatud tingimustele, näiteks peavad proovide analüüsimiseks kasutatavad meetodid vastama EL-i normidele ja analüüse tuleb teha referentlaboratooriumi või analüüsimiseks kasutatava meetodi suhtes pädeva asutuse järelevalve all. Määruse (EL) 2017/625

artiklis 42 sätestatakse juhud ja tingimused ametliku kontrolli ja muu ametliku toimingute tegemise käigus võetud proovide analüüsimiseks laboratooriumis, millel ei ole asjakohaste analüüside tegemiseks nimetatud määruse artikli 37 lõike 4 punkti e kohast akrediteeringut. Tegemist on ajutise erandiga, millega lubatakse teatavatel laboratooriumitel kasutada teatavaid meetodeid, mille kasutamiseks nad ei ole akrediteeritud. Seda võib teha eelkõige siis, kui kasutatakse uusi või hiljuti muudetud meetodeid, või võimaliku riski või hädaolukorra puhul juhul, kui laboratooriumi ei ole võimalik kohe akrediteerida kõikide asjakohaste meetodite kasutamiseks. Sellise ajutise erandi kehtimise aeg ei tohi olla pikem kui üks aasta ja seda võib pikendada üks kord veel üheks aastaks.

Lõike 3 kohaselt avaldatakse Veterinaar- ja Toiduameti veebilehel andmed laboratooriumi kohta, kus analüüsitakse ametliku kontrolli ja muu ametliku toimingute tegemise käigus võetud proove. Lõige 3 kordab kehtiva seaduse § 31 lõikes 4 sätestatut.

Lõike 4 kohaselt võib määruse (EL) 2017/625 artiklis 35 sätestatud teisest eksperdiarvamusest tuleneva Veterinaar- ja Toiduameti ning sööda käitleja vahelise vaidluse korral käitleja taotleda omal kulul algse analüüsi dokumentide läbivaatamist ning vajaduse korral lasta ametliku kontrolli tegemise ajal võetud lisaproovi omal kulul analüüsida teises, nimetatud määruse artikli 37 lõikes 1 sätestatud laboratooriumis. Lisaproovi võib lasta analüüsida ka mõnes teises EL-i liikmesriigis või Euroopa Majanduspiirkonna lepinguosaliseks olevas kolmandas riigis asuvas ametlikus laboratooriumis.

Lõige 5 kordab seaduse § 31 lõikes 6 sätestatut. Võrreldes kehtiva õigusega tehakse sättes tehniline muudatus, asendades viide määruse (EÜ) nr 882/2004 artiklitele 19 ja 54 viitega määruse (EL) 2017/625 artiklitele 66 ja 138. Muudatus on seotud määruse (EÜ) nr 882/2004 kehtetuks tunnistamisega alates määruse (EL) 2017/625 rakendamisest 14. detsembril 2019. aastal.

Eelnõu § 3 punktiga 21 muudetakse SõS-i § 32 lõige 1 ja sõnastatakse see uuesti. Kõnealuse lõike uue sõnastuse kohaselt volitatakse määruse (EL) 2017/625 artikli 93 lõikes 1 viidatud iga EL-i söödaalase referentlaboratooriumi kohta riiklik referentlaboratoorium (edaspidi *referentlaboratoorium*). Referentlaboratooriumiks võib volitada laboratooriumi, mis vastab määruse (EL) 2017/625 artikli 100 lõikes 2 sätestatud nõuetele. Sättes tehakse peamiselt tehniline muudatus, asendades viited määruse (EÜ) nr 882/2004 artiklitele viidetega määruse (EL) 2017/625 asjakohastele artiklitele.

Eelnõu § 3 punktiga 22 muudetakse SõS-i § 32 lõige 3 ja sõnastatakse see uuesti. Lõike uue sõnastuse kohaselt kehtestab referentlaboratooriumi volituse taotlemise ja andmise korra valdkonna eest vastutav minister määrusega. Võrreldes kehtiva seadusega on volitusnormi sisu muutunud. Volitusnormist on välja jäetud sõnad „ning volitamise kriteeriumid“, sest referentlaboratooriumi nõuded on kehtestatud määruses (EL) 2017/625 ja neid ei ole vaja kehtestada riigisisese õigusaktiga.

Eelnõu § 3 punktiga 23 asendatakse § 32 lõikes 4 tekstiosa „lõikes 3“ tekstiosaga „lõikes 1“. Võrreldes kehtiva õigusega tehakse sättes üksnes tehniline muudatus, mis on seotud eelnõu sama paragrahvi punktiga 20 kavandatava SõS-i § 31 muudatusega, mille kohaselt sõnastatakse kõnealune paragrahv uuesti.

Eelnõu § 3 punktiga 24 tunnistatakse kehtetuks SõS-i § 37, milles on sätestatud väärteokoosseis sööda kogusest teatamata jätmise korral. Paragrahvi kehtetuks tunnistamine on seotud eelnõu § 3 punktiga 4, millega tunnistatakse kehtetuks seaduse paragrahv, milles on sätestatud sööda käitleja kohustus esitada andmed iga kvartali esimese kuu kümnendaks kuupäevaks Veterinaar- ja Toiduametile eelmise kvartali jooksul tema ettevõttes toodetud ja turustatud sööda liigi ja koguse

kohta, töödeldud ja turustatud söödamerjali koguse kohta ning toodetud ja turustamisotstarbelise loomakasvatussaaduse tootmiseks kasutatud segasööda koguse kohta.

Kuna käitlejal ei ole enam kohustust teatada sööda kogusest, siis puudub ka vajadus asjakohase väärtekoosseisu kehtestamise järele ning § 37 tunnistatakse kehtetuks.

Eelnõu § 3 punktiga 25 täiendatakse SöS-i §-dega 42⁴ ja 42⁵. Seaduse täiendamine rakendussätetega sööda käitlemise kohta andmete esitamise, vabasse ringlusse suunatavate söötade tariifse klassifikatsiooni ning riigilõivu tasumise kohta on vajalik, sest eelnõus kavandatu kohaselt asendatakse ametlike kontrollide tegemise eest tasutav riigilõiv kontrollitoimingute eest võetava järelevalvetasuga. Arvestades asjaolu, et riigilõivu tasumine on sööda käitleja jaoks kvartaalne kohustus, tuleks see säilitada 2019. aasta viimase kvartali lõpuni.

Paragrahvis 42⁴ esitatakse üleminekusäte, mille kohaselt esitab sööda käitleja, kes tegutseb 2019. aasta viimases kvartalis ettevõttes, kus tegeletakse sööda sellise tootmise või töötlemisega, mille puhul peab järgima määruse (EÜ) nr 183/2005 artikli 5 lõikes 2 sätestatud nõudeid 2020. aasta 10. jaanuariks Veterinaar- ja Toiduametile andmed 2019. aasta viimases kvartalis toodetud ja turustatud sööda liigi ja koguse kohta, töödeldud ja turustatud söödamerjali koguse kohta ning toodetud ja turustamisotstarbelise loomakasvatussaaduse tootmiseks kasutatud segasööda koguse kohta.

Paragrahvi 42⁵ lõikes 1 esitatakse üleminekusäte, mille kohaselt tasub sööda käitleja iga ettevõtte kohta, kus tegeletakse 2019. aasta viimases kvartalis määruse (EÜ) nr 183/2005 artikli 5 lõikes 2 nimetatud tegevusega nagu näiteks sööda tootmise, töötlemise või turule viimisega, riigilõivu 2020. aasta 10. jaanuariks ametlike kontrollide, sealhulgas järelevalvetoimingute tegemise eest RLS-is sätestatud määra järgi. Riigilõivu ei pea tasuma sellise ettevõtte kohta, kus tegeletakse üksnes pakendatud sööda müügiga jaekaubanduse korras.

Nimetatud paragrahvi lõike 2 kohaselt tasutakse sööda vabasse ringlusse suunamisel riigilõivu 2020. aasta 10. jaanuariks nende söötade puhul, millele kohta on kehtestatud käesoleva seaduse § 28 lõike 4 kuni 2019. aasta 31. detsembrini kehtinud redaktsiooni alusel tariifne klassifikatsioon.

Eelnõu § 3 punktiga 26 muudetakse ja sõnastatakse seaduse normitehniline märkus¹ uuesti tulenevalt määruse (EL) 2017/625 artiklist 146, millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 882/2004. Viimati osutatud määruse artikli 61 alusel jäeti kehtima komisjoni direktiiv 98/68/EÜ. Tulenevalt määruse (EÜ) nr 882/2004 kehtetuks tunnistamisest muutub kehtetuks ka kõnealune direktiiv ning seetõttu ei ole selle nimetamine seaduse normitehnilises märkuses enam asjakohane.

Samuti on normitehnilise märkuse¹ uues sõnastuses asendatud tekstiosa „määrusega (EÜ) nr 219/2009 (ELT L 87, 31.03.2009, lk 109–154)” tekstiosaga „määrustega (EÜ) nr 219/2009 (ELT L 87, 31.03.2009, lk 109–154), (EL) nr 574/2011 (ELT L 159, 17.06.2011, lk 7–24), nr 277/2012 (ELT L 91, 29.03.2012, lk 1–7), nr 744/2012 (ELT L 219, 17.08.2012, lk 5–12), nr 107/2013 (ELT L 35, 06.02.2013, lk 1–2), nr 1275/2013 (ELT L 328, 07.12.2013, lk 86–92), 2015/186 (ELT L 31, 07.02.2015, lk 11–17), 2017/2229 (ELT L 319, 05.12.2017, lk 6–9)”. Tegemist on tehnilise muudatusega, mis ei ole seotud määruse (EL) 2017/625 rakendamisega, vaid on seotud muudatustega, mis on tehtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2002/32/EÜ.

Lisaks on normitehnilist märkust¹ täiendatud pärast tekstiosa „direktiiviga 2008/82/EÜ (ELT L 202, 31.07.2008, lk 48–49)” tekstiosaga „ ning määrustega (EL) nr 1070/2010 (ELT L 306, 23.11.2010, lk 42–43), nr 5/2014 (ELT L 2, 07.01.2014, lk 3–9), nr 1123/2014 (ELT L 304, 23.10.2014, lk 81–86)”. Tegemist on tehnilise muudatusega, mis ei ole seotud määruse (EL)

2017/625 rakendamisega, vaid on seotud muudatustega, mis on tehtud komisjoni direktiivis 2008/38/EÜ.

Eelnõu §-s 4 muudetakse ToiduS-i.

Eelnõu § 4 punktiga 1 täiendatakse ToiduS-1 § 1 lõikes 5 sätestatud kaudset viidet haldusmenetluse seadusele. Täienduse kohaselt kohaldatakse haldusmenetlusele haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades määruse (EL) 2017/625, muude Euroopa Liidu õigusaktide ja käesoleva seaduse erisusi. Täiendus on vajalik, sest määrus (EL) 2017/625 puhul on tegemist raammäärusega, mis reguleerib nii riiklikku järelevalvet kui ka muu haldusmenetluse läbiviimist, mille käigus kontrollitakse toidu ning toidu käitlemise nõuetekohasust.

Eelnõu § 4 punktidega 2–6 muudetakse ToiduS-i 7. peatüki sõnastust, et viia see kooskõlla peatükis tehtud muudatustega seoses EL-i õiguse rakendamisega. 7. peatüki uueks pealkirjaks on „TOIDU EESTISSE TOIMETAMINE JA EKSPORT”. Pealkirjast on välja jäetud sõna „import”, sest importi enam selles peatükis eraldi täpsemalt ei reguleerita.

Muudetud ja uuesti sõnastatud ToiduS-i §-s 41 määratletakse peatükis kasutatavad mõisted.

Lõikes 1 sätestatakse Eestisse toimetamise mõiste. Võrreldes kehtiva seadusega on viide määrusele (EÜ) nr 882/2004 asendatud asjakohase viitega määrusele (EL) 2017/625. Määrus (EÜ) nr 882/2004 muutub kehtetuks seoses määruse (EL) 2017/625 rakendamisega. Mõiste uues määratluses tolliprotseduure eraldi ei nimetata. Olenemata kaubale rakendatavast tolliprotseduurist tuleb esitada kõrgema riskiga kaubad enne EL-i sisenemist alati ametlikuks kontrolliks ja määrusega (EL) 2017/625 nähakse ette selliste kaupade kategooriad.

Lõikes 2 kohaselt on toidu Eestisse toimetamine ning eksport endiselt lubatud riigipiiri seaduse alusel rahvusvaheliseks liikluseks avatud piiripunkti kaudu. Tegu on sisult kehtiva seaduse § 42 lõikega 1. Säte on viidud sisulistel põhjustel § 41 lõikesse 2.

Lõike 3 kohaselt võib toitu Eestisse toimetada üksnes Veterinaar- ja Toiduameti määratud piiripunkti või imporditava toidu üle ametliku kontrolli tegemise koha kaudu, kui sellise toidu Eestisse toimetamise korral peab EL-i asjakohasest õigusaktist tulenevalt kontrollima selle nõuetekohasust piiripunktis või ametliku kontrolli tegemise kohas.

Tegu on toiduga, mis on nimetatud määruse (EL) 2017/625 artikli 47 lõike 2 punkti b alusel kehtestatud loetelus, või toit, mille kohta on komisjon teinud rakendusaktiga otsuse, et nende EL-i sisenemise kohas on vaja muuta ametlik kontroll ajutiselt rangemaks teadaoleva või esilekerkiva riski tõttu.

Lõike 4 kohaselt ei kohaldata ToiduS-i peatükis 7 sätestatud määruse (EL) 2017/625 artikli 47 lõike 2 punkti a alusel Euroopa Komisjoni poolt rakendusaktiga kehtestatud loomade, loomsete saaduste, loomsete paljundusmaterjalide ja loomsete kõrvalsaaduste loetelus nimetatud toidu suhtes. Loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi seaduses § 8 lõikes 1 viidatakse komisjoni otsuse 2007/275/EÜ I lisale ning komisjoni määruse (EÜ) nr 136/2004 IV lisale, mis asendatakse viitega vahetult kohaldatavale määruse (EL) 2017/625 asjakohasele sättele, seoses nõukogu direktiivide 91/496/EMÜ¹⁰ ja 97/78/EÜ¹¹ kehtetuks tunnistamisega. Lõike sisu on sama võrreldes kehtiva seaduse § 41 lõikega 4.

¹⁰ Nõukogu direktiiv 91/496/EMÜ, millega nähakse ette ühendusse kolmandatest riikidest saabuvate loomade veterinaarkontrolli korraldamise põhimõtted ning muudetakse direktiive 89/662/EMÜ, 90/425/EMÜ ja 90/675/EMÜ (EÜT L 268, 24.9.1991, lk 56).

¹¹ Nõukogu direktiiv 97/78/EÜ, milles sätestatakse kolmandatest riikidest ühendusse toodavate toodete veterinaarkontrolli põhimõtted (EÜT L 24, 30.1.1998, lk 9).

Võrreldes kehtiva seadusega on paragrahvist välja jäetud mõisted import, eksport ja ametlik kontroll. Tegu on vahetult kohaldatavate terminitega, mistõttu ei ole seaduses neile eraldi vaja viidata. Määruse (EL) 2017/625 kohaselt peetakse ametliku kontrolli all silmas toiminguid, mida tehakse, et kontrollida, kas ettevõtjad täidavad EL-i toidutarneahela õigusaktides sätestatud nõudeid ning kas loomad ja kaubad vastavad ametliku sertifikaadi või kinnituse väljaandmiseks vajalikele erinõuetele. Lisaks on toidutarneahela õigusaktides antud liikmesriigi pädevatele asutustele ülesandeid, mis on ametlikust kontrollist erinevad ja mida nimetatakse muudeks ametlikeks toiminguteks ning mille eesmärk on kaitsta looma- ja taimetervist ning loomade heaolu ning GMO-de ja taimekaitsevahendite puhul keskkonda. Kõnealuste ülesannete täitmine on üldsuse huvides ja neid tuleb täita selleks, et kõrvaldada, ohjeldada või vähendada ohte, mis võivad mõjutada inimeste, loomade või taimede tervist, loomade heaolu või keskkonda. Muude ametlike toimingute hulka kuuluvad toimingud, mille eesmärk on kontrollida loomataudide ja taimekahjustajate esinemist (epidemioloogiline jälgimine ja seire), ennetada ja piirata loomataudide ja taimekahjustajate levimist või likvideerida loomataudid ja taimekahjustajad, anda lube ja heakskiite ning väljastada ametlikke sertifikaate ja ametlikke kinnitusi.

ToiduS-i § 42 (piiripunkt ja imporditava mitteloomse toidu üle ametliku kontrolli teostamise kohtade määramine) tunnistatakse kehtetuks, sest tulenevalt määrusest (EL) 2017/625 on nende määramise kordades olulisi erinevusi ja seega ei ole otstarbekas reguleerida piiripunktide ja nimetatud kohtade määramist ühes ja samas paragrahvis. Piiripunktide ja nimetatud kohtade määramise korrad esitatakse selguse huvides edaspidi kahes erinevas paragrahvis.

ToiduS-i täiendatakse paragrahvidega 42¹ ja 42², mis käsitlevad piiripunktide ja imporditava toidu üle ametliku kontrolli tegemise koha määramist. Arvestades riske, mis võivad tuleneda inimese tervisele teatavatest loomadest või kaupadest, kontrollitakse nende nõuetekohasust EL-i sisenemisel. Praeguste EL-i õigusaktide kohaselt on ette nähtud, et loomade, loomsete saaduste, loomse paljundusmaterjali ja loomsete kõrvalsaaduste puhul kontrollitakse nõuete järgimist EL-i piiril. Sagedamini kontrollitakse ka teatud muid kaupu EL-i sisenemisel, kui see on põhjendatud kujuneva või teadaoleva riskiga. Nimetatud õigusaktides nähakse üldjuhul ette ka ametliku kontrolli tegemise viis ja koht (piiripunkt või mõni muu selleks sobiv koht) ning teatud juhtudel ka nõuded sellele kohale. EL-i kontrollisüsteemi tõhusamaks muutmiseks, piirikontrolliks eraldatud vahendite otstarbeka jagamise tagamiseks ja EL-i toidutarneahelat käsitlevate õigusaktide järgimise tagamise hõlbustamiseks kehtestatakse määrusega (EL) 2017/625 ühtne terviklik kontrollisüsteem EL-i sisenemisel, mis asendab praegust killustatud kontrolliraamistikku. Seetõttu on §-des 42¹ ja 42² arvestatud määruse (EL) 2017/625 sätteid.

Paragrahvi 42¹ lõike 1 ja § 42² lõike 1 kohaselt määrab Veterinaar- ja Toiduamet piiripunkti omaniku või valdaja taotluse alusel piiripunkti, mille kaudu on lubatud toitu Eestisse toimetada, ja isiku taotluse alusel imporditava toidu üle ametliku kontrolli tegemise koha, kui nende määramise õigus on EL-i õigusaktist tulenevalt liikmesriigil. Ametliku kontrolli tegemise koht peab asuma Maksu- ja Tolliameti aktsepteeritud kohas.

Paragrahvi 42¹ lõike 2 ja § 42² lõike 2 kohaselt avalikustab Veterinaar- ja Toiduamet määratud piiripunktide loetelu ja imporditava toidu üle ametliku kontrolli tegemise kohtade loetelu oma veebilehel. Piiripunktide kohta esitatakse järgmine teave: kontaktandmed, lahtiolekuaeg, täpne asukoht, andmed selle kohta, kas tegu on sadama, lennujaama, sisenemiskohaga raudteel või maanteel, ning kõik kaubakategooriad, mille jaoks piiripunkt on määratud. Imporditava toidu üle ametliku kontrolli tegemise koha kohta esitatakse järgmine teave: kontaktandmed ja kõik kaubakategooriad, mille jaoks imporditava toidu üle ametliku kontrolli tegemise koht on määratud. Võrreldes kehtiva õigusega, on edaspidi EL-is ühtlustatud, missugune teave tuleb avalikustada piiripunktide kohta ja imporditava mitteloomse sööda üle ametliku kontrolli tegemise kohtade kohta.

Paragrahvi 42¹ lõigetes 3 ja 4 ning § 42² lõigetes 3–5 sätestatakse imporditava toidu üle ametliku kontrolli tegemise kohtade ja piiripunktide nõuetekohasuse hindamise ja määramise kord. Piiripunkti hindamisel võetakse aluseks määruse (EL) 2017/625 artiklis 64 sätestatud miinimumnõuded, milleks on näiteks piisava arvu sobiva kvalifikatsiooniga töötajate olemasolu, sobivate rajatiste olemasolu, arvestades käideldava toidu laadi ja hulka, ametliku kontrolli tegemise võimaluste olemasolu, arvestades kaubakategooriat jne. Juhul kui piiripunkt vastab määruse (EL) 2017/625 artikli 64 sätestatud miinimumnõuetele, esitab Veterinaar- ja Toiduamet enne piiripunkti määramist Euroopa Komisjonile teate teabega, mis on vajalik, et kontrollida, kas piiripunkt vastab asjaomastele miinimumnõuetele. Euroopa Komisjon annab kolme kuu jooksul pärast teate kättesaamist oma otsusest teada. Pärast teate saamist teeb Veterinaar- ja Toiduamet viivitamata piiripunkti määramise või määramisest keeldumise otsuse. Piiripunkti määramisest keeldumise otsus tehakse juhul, kui Euroopa Komisjoni ei ole hinnanud piiripunkti nõuetekohaseks. Juhul kui on põhjust arvata, et komisjon on ekslikult hinnanud piiripunkti nõuetekohaseks või mittenõuetekohaseks, tuleb komisjoni sellest informeerida. Kehtivas seaduses sellist Euroopa Komisjoni poolset hindamist ette ei olnud nähtud.

Imporditava toidu üle ametliku kontrolli tegemise koht peab vastama määruse (EL) 2017/625 artikli 64 lõigetes 3 ja 4 sätestatud nõuetele. Veterinaar- ja Toiduamet hindab imporditava toidu üle ametliku kontrolli tegemise koha vastavust eespool nimetatud nõuetele nii taotleja esitatud andmete alusel kui ka kohapeal ning teeb imporditava toidu üle ametliku kontrolli tegemise koha määramise või määramisest keeldumise otsuse. Imporditava toidu üle ametliku kontrolli tegemise koha määramiseks ei ole vajalik hindamise aluseks olnud dokumente esitada hindamiseks Euroopa Komisjonile.

Paragrahvi 42¹ lõikes 5 ja § 42² lõikes 6 sätestatakse imporditava toidu üle ametliku kontrolli tegemise koha või piiripunkti määramise otsuse kehtetuks tunnistamine ning imporditava toidu üle ametliku kontrolli tegemise koha või piiripunkti määramise otsuse peatamine. Kui imporditava toidu üle ametliku kontrolli tegemise koht või piiripunkt ei vasta enam vastavatele miinimumnõuetele, võib Veterinaar- ja Toiduamet määramise otsuse kehtetuks tunnistada kas kõikide või teatavate kaubakategooriate suhtes. Veterinaar- ja Toiduamet peatab piiripunkti või ametliku kontrolli tegemise koha määramise otsuse ja nõuab isikult tegevuse peatamist kõikide või teatavate kaubakategooriate puhul, kui sellise tegevuse tõttu võib tekkida risk inimese tervisele. Otsuse peatamine lõpetatakse kohe, kui selle aluseks olnud riski enam ei esine. Veterinaar- ja Toiduamet teatab Euroopa Komisjonile ja teistele liikmesriikidele viivitamata piiripunkti määramise otsuse peatamisest, peatamise lõpetamisest või piiripunkti määramise otsuse kehtetuks tunnistamisest. Teatistes tuuakse ära ka otsuse aluseks olnud põhjused. Kehtivas seaduses puudus säte, mis käsitleb imporditava toidu ametliku kontrolli tegemise koha ja piiripunkti määramise otsuse peatamist.

Taotluste menetlemise täpsem kord ja taotluse sisu nõuded kehtestatakse § 42¹ lõike 6 ja § 42² lõike 7 kohaselt maaeluministri määrusega. Võrreldes kehtiva seadusega on volitusnormide sisu muutunud. Edaspidi ei kehtestata ministri määrusega enam taotlusele lisatavate dokumentide loetelu. Määruse (EL) 2017/625 artikli 64 lõigetes 3 ja 4 on sätestatud nõuded, millele vastavust peab taotleja asjakohaste dokumentidega tõendama.

ToiduS-i § 43 muudetakse ja sõnastatakse uuesti. Kehtivas seaduses on nimetatud paragrahvis reguleeritud toidu Eestisse toimetamise ja eksportimise neid asjaolusid, mida ei käsitletud vahetult kohaldatavas määruses (EÜ) nr 882/2004 või mida oli vaja täpsustada. Eelnõust on välja jäetud lõiked, mis on juba reguleeritud või on vastuolus määrusega (EL) 2017/625. ToiduS-i § 43 lõikes 1 on täpsustatud, et toidu Eestisse toimetamise korral kontrollitakse imporditava toidu nõuetekohasust, kuid ametliku kontrolli määramise kohaselt tuleks kõrgema riskiga kaubad esitada ametlikuks kontrolliks juba EL-i sisenemisel olenemata kaubale rakendatavast tolliprotseduurist, samuti nähakse nimetatud määrusega ette asjakohased kaubakategooriad. ToiduS-i § 43 lõike 2

kohaselt tehakse ametlikku kontrolli piiripunktis, kui on alust kahtlustada, et imporditav toit on mittenõuetekohane või ohtlik, või muu põhjendatud vajaduse korral. Sama põhimõtet on kirjeldatud ka määruse (EL) 2017/625 artiklis 44. Eelnõu kohaselt väljastab Eesti päritolu toidu eksportimise korral Veterinaar- ja Toiduamet toidu nõuetekohasust tõendava dokumendi, kui sellise dokumendi esitamist nõutakse väljaspool EL-i tolliterritooriumi asuvas riigis.

ToiduS-i § 44 muudetud sõnastusega viiakse paragrahvi sisu kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2017/625. Võttes arvesse riske, mida teatavad kaubad võivad inimese tervisele põhjustada, tuleks neid EL-i sisenemisel kontrollida. Tõhusa kontrolli korraldamiseks peaks kolmandast riigist saabuval saadetisel, mida tuleb EL-i sisenemisel kontrollida, kaasas olema ühtne sisseveodokument, mida kasutatakse piiripunkti saabuvast saadetisest etteatamiseks ning kontrolli tulemuste ja otsuste registreerimiseks. Määruse (EL) 2017/625 artikli 58 kohaselt sätestab Euroopa Komisjon rakendusaktidega ühtse sisseveodokumendi vormi ning juhised selle esitamiseks ja kasutamiseks, samuti selle, kui pikalt peab saadetise eest vastutav ettevõtja saadetisest ette teatama. Kavandatu kohaselt on see üks tööpäev.

Eelnõu § 4 punktiga 7 sõnastatakse uuesti ToiduS-i § 47 lõige 4, mille kohaselt teostatakse järelevalvet määruse (EL) 2017/625 ning muude asjakohaste õigusaktide järelevalvet käsitlevate sätete kohaselt. Kehtivas seaduses viidatakse selles sättes Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 854/2004 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 882/2004, mis tunnistatakse määrusega (EL) 2017/625 kehtetuks.

Eelnõu § 4 punktidega 8 ja 9 muudetakse ToiduS-i § 47 lõike 6 ning § 48 lõigete 3 ja 4 sõnastust, asendades viited määrusele (EÜ) nr 882/2004 asjakohaste viidetega määrusele (EL) 2017/625 seoses määruse (EÜ) nr 882/2004 kehtetuks tunnistamisega. ToiduS-i § 1 lõike 1 teises lauses on sätestatud, et kus asjakohane, kohaldatakse toiduseaduse sätteid ka toiduga kokku puutuvate materjalide ja esemete suhtes. Seetõttu ei ole olnud vajadust igas asjakohases sättes täpsustada, et seda kohaldatakse ka toiduga kokku puutuvate materjalide ja esemete suhtes, kuid mõnel juhul on seda siiski tehtud. Sama lähenemist ei ole üldjuhul plaanis muuta, kuid kuna § 48 lõigetes 3 ja 4 sätestatakse alus riikliku järelevalve erimeetmete kohaldamiseks, mis võivad olla seotud isiku õiguste piiramisega, tuleb selgelt sätestada, millisel juhul võib neid meetmeid kohaldada. Seetõttu sätestatakse nendes lõigetes, et nimetatud nõudeid kohaldatakse mittenõuetekohase toidu kõrval ka mittenõuetekohase toiduga kokku puutuvate materjalide ja esemete suhtes. Nende meetmete rakendamise aluseks on määrus (EL) 2017/625, mis hõlmab samuti toiduga kokku puutuvaid materjale ja esemeid. Selge sõnastus aitab vältida võimalikke vaidlusi tulevikus.

Eelnõu § 4 punktiga 10 asendatakse ToiduS-i § 48¹ lõikes 2 sõna „importimisel” sõnaga „Eestisse toimetamisel”. Kehtivas ToiduS-is kasutusel olev terminin „import” asendatakse terminiga „Eestisse toimetamine”, mille tähendus on eelnõus avatud ToiduS-i §-s 41 lõikes 1 viitega määruse (EL) 2017/625 artikli 3 punktis 40 sätestatud tähendusele.

Eelnõu § 4 punktiga 11 muudetakse ToiduS-i § 48¹ lõike 4 sõnastust, asendades viite määruse (EÜ) nr 882/2004 artiklile 35 viitega määruse (EL) 2017/625 artikli 103 lõikele 1 seoses määruse (EÜ) nr 882/2004 kehtetuks tunnistamisega. Tegu on tehnilise muudatusega.

Eelnõu § 4 punktiga 12 täiendatakse ToiduS-i § 48¹ lõikega 5, mille kohaselt edastab muu korrakaitseorgan, haldusorgan või valitsusasutus, kes on oma ülesandeid täites saanud teavet toidu, sealhulgas toidualase teabe, toidu käitlemise ning toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide ja esemete kohta kehtestatud nõuete võimaliku rikkumise kohta, selle teabe viivitamata Veterinaar- ja Toiduametile. Nimetatud nõuete rikkumisena käsitatakse rikkumist, mis võib kujutada ohtu inimese tervisele, ja rikkumist, mis on toime pandud tegelikest asjaoludest teadvalt ebaõige ettekujutuse loomise teel. Säte on seotud määruse (EL) 2017/625 artikli 102 lõike 4 rakendamisega, mille eesmärk on soodustada õigusrikkumistega seotud teabe vahetamist.

Korrakaitseseaduse kohaselt teevad korrakaitseorganid koostööd, sealhulgas koguvad ja vahetavad omavahel riikliku järelevalve teostamiseks vajalikku teavet ning teevad ettepanekuid riikliku järelevalve otstarbekamaks teostamiseks. Koostöö tõhustamiseks on Veterinaar- ja Toiduamet sõlminud teiste korrakaitseorganitega koostööleppeid ja -lepinguid, mis muu hulgas käsitlevad vastastikku abistamist järelevalvetoimingute tegemisel, teabevahetust, sealhulgas võimalike õigusrikkumiste kohta, teise asutuse andmebaaside kasutamist, ühiste järelevalvetoimingute tegemist ja muud. Näiteks on Veterinaar- ja Toiduameti sõlminud Maksu- ja Tolliametiga tähtajatu koostöölepingu, mille eesmärk on takistada inimestele ja loomadele ohtlike ning nõuetele mittevastavate kaupade jõudmist EL-i ja Eestisse, tõhustada ning kiirendada kontrollitoimingute tegemist ning tagada kiire teabevahetus. Teavet vahetatakse suuliselt, kirjalikult, sealhulgas e-posti teel, või faksi teel.

Eelnõu § 4 punktiga 13 täpsustatakse ToiduS-i § 49¹ lõike 1 esimese lause sõnastust. Paragrahv 49¹ reguleerib toidujärelevalve tasu maksmise põhimõtteid ning muudatusega viiakse sõnastus kooskõlla määruse (EL) 2017/625 artiklites 78–85 sätestatud põhimõtete ja eesmärkidega. Lõike 1 esimesest lausest jäetakse välja viide määruse (EÜ) nr 882/2004 artiklitele 27–29. Edaspidi tuleb toidujärelevalve rahastamisel juhinduda määruse (EL) 2017/625 artiklitest 78–85, milles on sätestatud nõuded ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute rahastamise kohta. Samas viite tegemine tervikuna siduvale ja vahetult kohaldatavale määrusele ei ole vajalik, seega jäeti selline viide sätte sõnastusest välja.

Eelnõu § 4 punktiga 14 muudetakse ToiduS-i § 49¹ lõike 2 sõnastust. Viide VetKS-i §-le 35¹ asendatakse viitega VetKS-i §-le 4, sest praegune viide ei ole nimetatud seaduse muudatuste tõttu enam asjakohane. ToiduS-i alusel ei tasuta järelevalvetasut veterinaarjärelevalve alla kuuluvate loomsetele toodetega seotud järelevalvetoimingu tegemise eest. Eespool nimetatud toimingute eest tasutakse järelevalvetasut VetKS-i § 35³ alusel.

Eelnõu § 4 punktiga 15 muudetakse ToiduS-i § 49³ lõigete 1 ja 2 sõnastust. Lõike 1 sõnastuse muudatuse on tinginud määruses (EL) 2017/625 sisalduvate kulukomponentide loend, kus ei ole ainult seni arvesse läinud pädeva asutuse personali- ja majanduskulud, vaid on loetletud pikem nimekiri kuludest, mida võib arvestada tasu arvutamisel. Nende kulude hulgas on ka laboriuuringute tegemise kulud, mis tekivad volitatud laboratooriumites, kuhu Veterinaar- ja Toiduamet saadab järelevalveproove analüüsimiseks. Seega ei saa kulusid enam liigitada vaid Veterinaar- ja Toiduameti kuludeks. Täpsemalt on kulukomponente käsitletud eelnõu § 4 punkti 16 põhjenduste juures. Lõikes 2 täpsustatakse, et laboratoorsete lisauuringute tegemise eest ei tasuta järelevalvetasut, vaid need kulud tuleb tuvastatud rikkumise põhjustajal kogu kulude ulatuses eraldi tasuda.

Eelnõu § 4 punktiga 16 muudetakse ToiduS-i § 49³ lõike 4 sõnastust tulenevalt määruse (EL) 2017/625 artiklis 81 nimetatud kulukomponentide muudetud loetelust. Võrreldes seni kehtivas määruses (EÜ) nr 882/2004 toodud kuludega on nimekirja laiendatud ja muudetud täpsemaks. Kulud on erinevat laadi, seega ei saa neid panna enam üldiste nimetuste alla ja seetõttu on eelnõus ToiduS-i § 49³ lõikes 4 viidatud määruse (EL) 2017/625 artiklis 81 nimetatud kuludele. Tunnitasu arvutamise aluseks võetakse toidujärelevalve toimingute tegemisega seotud töötasud ning toidujärelevalve toimingute tegemisega seotud tegelik majandus- ja muu seotud kulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside kulud toimingu tegemisele eelnenud kalendriaastal. Toidujärelevalve toimingute tegemisega seotud töötasude hulka arvestatakse järelevalveasutuse järelevalveametnike ja muude valdkonnaga seotud ametnike ja töötajate kulud proportsionaalselt. Arvesse võetavate kulude hulka kuuluvad näiteks kulutused töövahenditele, inventarile, tööriistadele, kulumaterjalidele, koolitustele, transpordile, lähetustele ning rajatiste ja seadmete kulud. Arvesse võetakse ka proovide võtmise ning laborianalüüside ja uuringute tegemise kulud, mida volitatud laboratooriumid nõuavad sisse nimetatud ülesannete täitmise eest. Kõigist komponentidest tekkiv eelmise perioodi kogukulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside ja

uuringu tegemise kulu, jagatakse ära järelevalveasutusel toidujärelevalve toimingute tegemisele kulunud töötundidega, saadakse töötunni hind ja selle kaudu arvestuslik tunnitasu määr. Maeeluministeeriumi haldusalas tegevuspõhisele eelarvele ülemineku käigus on Veterinaar- ja Toiduamet kaardistanud kõik toimingud ja nendega seotud eelpool mainitud protsessid. See tähendab, et ka kõik järelevalvetoimingutega seotud ja neisse panustavad tegevused on lahti kirjutatud, ära hinnatud ja hinnastatud.

Kirjeldatud meetodil arvutamisel saame edaspidi määrata tunnitasu täpse ja valdkonna kulude põhise suuruse. Toidujärelevalve tunnitasu näitel on esialgsed kuluproportsioonid järgmised:

- tööjõukulu: 51%
- rajatiste ja seadmete ning muud seotud kulud: 7%
- kulumaterjalid ja töövahendid/inventar: 1%
- ametnike ja töötajate koolitus: 0,6%
- transpordi ja lähetuskulu: 0,4%
- laboratoorsete analüüside ja uuringute kulu: 40%

Määruse (EL) 2017/625 artikli 82 nõuete kohaselt peab järelevalvetasu suurus tulenema tehtud kuludest. Eelpool kirjeldatud tasumäär arvutusmeetod on määruse (EL) 2017/625 artikli 82 punktides a ja b sätestatud arvutusmeetodite kombinatsioon, kuna jagatakse ära küll valdkonna toimingute kogukulu kuid ajapõhise tunnitasu kaudu rakendub igale käitlejale individuaalne järelevalvetoimingute tasu suurus. Laboratoorsete analüüside kulu on tähtis kulukomponent nii pädeva asutuse kui ka käitleja seisukohalt. Järelevalve seisukohalt on analüüside tulemused tihti määravad otsustamiseks, kas ettevõtte vastab nõuetele või mitte. Samas on analüüside tegemise hinnad tulenevalt oma eripärast võrreldes muu majanduskuluga kõrged, mõjutades seega oluliselt käitleja makstava tasu suurst. Otstarbekas on jagada laboratoorsete analüüside kulu sarnaselt muudele majanduskuludele valdkonna peale ära ning arvestada ühe komponendina tunnitasu hulka, mitte nõuda seda igal üksikul juhul käitlejalt sisse – see võib seada teatud käitlejad teistega võrreldes kehvemasse olukorda. Seni kehtinud regulatsiooni kohaselt kandis tavapäraste laboratoorsete analüüside tegemise kulu riik, kuid kuna määruses (EL) 2017/625 on kulukomponentide nimekirja täpsustatud, on võimalus ka kõiki muid kulusid täpsemalt arvestada. Edaspidi arvestatakse tunnitasu vastavalt kõikidele määruses lubatud komponentidele.

Eelnõu § 4 punktiga 17 täiendatakse ToiduS-i § 49³ lõikega 4¹, milles täpsustatakse, et toidujärelevalve toimingute tegemisega seotud majanduskulu arvutamisel ei võeta arvesse nende laboratoorsete lisauuringute kulu, mida tehakse seoses tuvastatud nõuete rikkumisega. Need kulud on tuvastatud rikkumise põhjustaja juba eraldi tasunud.

Eelnõu § 4 punktiga 18 muudetakse ToiduS-i § 49³ lõike 9 sõnastust. Muudetud sõnastusega tehakse viide määruse (EL) 2017/625 asjaomasele artiklile, mis käsitleb täiendavaid järelevalvetoiminguid ja mis osaliselt asendab kehtiva määruse (EÜ) nr 882/2004 artikli 28 sisu. Täiendava kontrolli mõiste ja selle tegemise eest tasu maksmise põhimõtted on lahti seletatud samas lõikes viidatud määruse (EL) 2017/625 artiklis 138. Kõnealuses artiklis sätestatakse tuvastatud rikkumise korral võetavad meetmed ning sama artikli lõikes 4 on sätestatud nõudeid rikkunud käitleja kohustus kanda meetmete kohaldamisel tekkivad kulud. Seega tasutakse tuvastatud nõuete rikkumise puhul lisatoimingute tegemise eest nii tunnitasu kui vajadusel järelevalvetasu laboratoorsete lisauuringutega seotud kulud kogu ulatuses. Tegemist on olemasoleva sätte ajakohastamisega, millega sätte sisu ei muudeta.

Eelnõu § 4 punktiga 19 muudetakse ToiduS-i § 49⁴ lõike 2 sõnastust. Kehtiva seaduse kohaselt võib järelevalvetasu sissenõudmise otsuse ära kirja väljastada kohustatud isikule allkirja vastu või saata posti teel. Muudatuse kohaselt võib edaspidi järelevalvetasu sissenõudmise otsuse edastada kohustatud isikule ka elektrooniliselt üldises korras haldusmenetluse seaduse kohaselt. Muu hulgas annab nimetatud muudatus võimaluse edastada järelevalvetasu sissenõudmise otsuse

äriühingute puhul nende äriregistrisse kantud e-posti aadressil, mis võimaldab sellisel viisil edastatud dokumendi puhul lugeda otsus kätte toimetatuks haldusmenetluse seaduse § 27 lõike 2 punkti 3 kohaselt.

Eelnõu § 4 punktiga 20 ja 21 muudetakse ToiduS-i § 49⁴ lõigete 4–6 § 49⁵ lõike 6 sõnastust. ToiduS-i § 49⁵ lõigetes 4 ja 5 sõnastus viiakse kooskõlla tolliseaduses kasutatavate mõistetega. Tolliseaduses ei kasutata enam terminit „tollikäitlusviisi määramine”, selle asemel on võetud kasutusele termin „kauba suunamine tolliprotseduurile”. Terminit „tolliprotseduur” kasutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (ELT L 269, 10.10.2013, lk 1–101), artikli 5 punkti 16 tähenduses. Lisaks asendatakse termin „import” terminiga „Eestisse toimetamine”, mida kasutatakse määruse (EL) 2017/625 artikli 3 punkti 40 tähenduses.

Muudetakse ToiduS-i § 49⁴ lõikes 6 ja § 49⁵ lõikes 6 sätestatud volitusnormi sõnastust. Muudetud volitusnormiga kohustatakse Vabariigi Valitsuse asemel maaeluministrit kehtestama asjakohane määrus. Arvestades, et Maaeluministeeriumi valitsemisala hõlmab toidu ohutuse ja nõuetekohasuse tagamise korraldamist, siis puudub vajadus reguleerida toidujärelevalvega seonduvaid küsimusi Vabariigi Valitsuse määrusega.

Eelnõu § 4 punktiga 22 sõnastatakse uuesti ToiduS-i § 51³. Paragrahv sõnastatakse ümber parema loetavuse ja selguse huvides, sest EL-i õiguse rakendamisega muutub üle poole paragrahvi tekstist.

Paragrahvi pealkirjas ja lõikes 1 asendatakse sõnad „ametliku kontrolli” sõnadega „ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute”. Muutatus on tingitud asjaolust, et lisaks ametliku kontrolli toimingute tegemisele võidakse määruse (EL) 2017/625 kohaselt proove võtta ka muude ametlike toimingute tegemisel, mis ei ole seotud nõuetekohasuse kontrolliga. Näiteks kogutakse andmeid toidus ainete sisalduste kohta, et hinnata nende esinemisega seotud riske inimese tervisele.

Lõigete 2 ja 3 sisu on sama võrreldes kehtiva seaduse § 51³ lõigetega 2 ja 4

Lõige 4 käsitleb teisest eksperdiarvamusest tuleneva vaidluse korral dokumentide läbivaatamise või teise analüüsi või uuringu tegemise kulude katmist. Ametliku kontrolli määruse kohaselt võivad liikmesriigid anda ettevõtjale, kelle loomade ja kaupade suhtes kohaldatakse ametliku kontrolli käigus proovide võtmist, analüüse, uuringuid või diagnoosimist, õiguse taotleda teisest eksperdiarvamusest tuleneva vaidluse korral omal kulul algse analüüsi, uuringu või diagnoosi dokumentide läbivaatamist teise eksperdi poolt ja vajaduse korral teise analüüsi, uuringu või diagnoosi tegemist teises ametlikus laboris. Kehtivas ToiduS-is on sätestatud, et isikul on õigus samadel tingimustel võetud lisaproovi võtmise ja analüüsimisega seotud teisele eksperdiarvamusele omal kulul.

Haldusmenetluse seaduse § 72 lõike 1 punkti 3 kohaselt võib vaidemenetluse korras nõuda ettekirjutuse tegemist haldusakti andmiseks, asja uueks otsustamiseks või toimingute sooritamiseks. Selle alusel on ettevõtjal õigus vaidemenetluse korras nõuda algse analüüsi, uuringu või diagnoosi dokumentide läbivaatamist ja vajaduse korral teise analüüsi, uuringu või diagnoosi tegemist teises ametlikus laboris. Korrakaitse seaduse § 83 lõike 3 kohaselt tasub võetud proovi ja tehtud või tellitud ekspertiisi kulud üldjuhul korrakaitseorgan. Selgitamaks, et teisest eksperdiarvamusest tuleneva vaidluse korral katab algse analüüsi dokumentide läbivaatamise ning vajaduse korral lisaproovi analüüsimisega seotud kulud taotleja, on asjakohase sättega täiendatud kehtiva ToiduS-i §-i 51³.

Lõike 5 sõnastuses on asendatud viide määruse (EÜ) nr 882/2004 artiklitele 19 ja 54 viitega määruse (EL) 2017/625 artiklitele 66 ja 138 seoses määruse (EÜ) nr 882/2004 kehtetuks tunnistamisega. Tegu on kehtiva seaduse § 51³ lõike 5 ajakohastamisega.

Võrreldes kehiva seadusega on eelnõu paragrahvist välja jäetud ToiduS-i § 51³ lõige 3, kuna samasisuline säte sisaldub juba eelnõu § 4 punktiga 18 uuesti sõnastatud ToiduS-i § 49³ lõikes 9, ja siinkohal oleks tegu seda kordava sättega. Otstarbekas on kogu uuringutega seonduvate kulude kandmise regulatsioon jätta toidujärelevalve tasu reguleerivasse peatükki. Kuna tavapäraste laboratoorsete uuringute kulu on eelnõu kohaselt edaspidi arvestatud järelevalvetoimingute tegemise tunnitasu sisse, siis ei ole eraldi sätte järele enam vajadust, mis kordab ToiduS-i § 49³ lõikes 9 sätestatud.

Eelnõu § 4 punktiga 23 muudetakse ToiduS-i § 52 pealkirja sõnastust, asendades sõnad „ametliku kontrolli” sõnadega „ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute”. Muudatus on tingitud asjaolust, et lisaks ametliku kontrolli toimingute tegemisel proovide võtmisele võib proove võtta ka muude ametlike toimingute tegemisel, mis ei ole seotud nõuetekohasuse kontrolliga. Näiteks kogutakse andmeid toidus ainete sisalduste kohta, et hinnata nende esinemisega seotud riske inimese tervisele.

Eelnõu § 4 punktiga 24 muudetakse ToiduS-i § 52 lõike 1 sõnastust asendades viite määruse (EÜ) nr 882/2004 artiklile 12 viitega määruse (EL) 2017/625 artiklile 37 seoses määruse (EÜ) nr 882/2004 kehtetuks tunnistamisega. Võrreldes kehtiva seadusega on lisatud kohustus analüüsida muu ametliku toimingute käigus võetud proove samadel tingimustel kui ametliku kontrolli käigus võetud proove.

Eelnõu § 4 punktiga 25 täiendatakse ToiduS-i § 52 lõikega 1¹, milles sätestatakse võimalus volitada võetud proovide analüüsides tegemiseks ka akrediteerimata laboratoorium määruse (EL) 2017/625 artiklis 40 ja 42 sätestatud juhtudel ja tingimustel. Laboratooriumil, keda volitatakse analüüsima nõuetekohasuse kontrolli ja muude ametlike toimingute käigus võetud proove, peaks olema varustus, taristu ja töötajad, mis võimaldavad proovide analüüsimisel järgida kõige rangemaid standardeid. Kindlate ja usaldusväärsete andmete saamiseks tuleks kõnealused laboratooriumid akrediteerida kooskõlas standardiga EN ISO/IEC 17025 (pädevuse üldnõuded katse- ja mõõtelaboritele). Kuigi akrediteerimine on kõige parem viis, et tagada volitatud laboratooriumite nõuetekohasus, on see teatud juhtudel ebaproportsionaalne, mistõttu peaks teatud tingimustel olema lubatud paindlik lähenemine. Erandina võib volitatud laboratooriumina tegutseda akrediteerimata laboratoorium, kus tegeletakse *Trichinella* avastamisega määruse (EL) 2017/625 artikli 40 lõike 1 punktis a sätestatud tingimustel, või laboratoorium, kus tegeletakse muude ametlike toimingute tegemise käigus võetud proovide analüüsimisega määruse (EL) 2017/625 artikli 40 lõike 1 punktis b sätestatud tingimustel. Lisaks lubatakse määruse (EL) 2017/625 artikli 42 kohaselt teatavatel laboratooriumitel kasutada meetodeid, mille kasutamiseks nad ei ole akrediteeritud. Seda eeskätt juhul, kui kasutatakse uusi või hiljuti muudetud meetodeid, või kui on tegemist uute näitajate või hädaolukorraga ning laboratooriumit ei ole kohe võimalik akrediteerida kõikide nende meetodite kasutamiseks, mida ta peaks kasutama volitatud laboratooriumina. Selline ajutiselt volitatud laboratooriumina tegutsemiseks määramise periood ei tohi olla pikem kui üks aasta ja seda võib pikendada üks kord veel üheks aastaks.

Eelnõu § 4 punktiga 26 muudetakse ToiduS-i § 52 lõike 5 sõnastust, asendades viite määruse (EÜ) nr 882/2004 artikli 12 lõikele 2 viitega määruse (EL) 2017/625 artikli 37 lõigetele 4 ja 5 seoses määruse (EÜ) nr 882/2004 kehtetuks tunnistamisega. Tegu on tehnilise muudatusega.

Eelnõu § 4 punktiga 27 täiendatakse ToiduS-i § 52 lõikega 5¹, milles sätestatakse juhud, millal Veterinaar- ja Toiduamet tunnistab laboratooriumile antud volituse täielikult või teatavate ülesannete osas kehtetuks. Volitus tunnistatakse täielikult või osaliselt kehtetuks, kui volitatud laboratoorium ei võta asjakohaseid ja parandavaid meetmeid, kui on ilmnunud, et laboratoorium

ei vasta nõutud tingimustele, laboratoorium ei täida temale pandud ülesandeid või laboratoorium ei saa laboritevahelistes võrdluskatsetes rahuldavaid tulemusi. Volituse kehtetuks tunnistamise aluste puhul on viidatud määruse (EL) 2017/625 asjakohasele sättele.

Eelnõu § 4 punktiga 28 muudetakse ToiduS-i § 53 lõigete 1 ja 2 sõnastust, asendades viited määruse (EÜ) nr 882/2004 artiklitele asjakohaste viidetega määruse (EL) 2017/625 artiklitele seoses määruse (EÜ) nr 882/2004 kehtetuks tunnistamisega. Tegu on tehnilise muudatusega.

Eelnõu § 4 punktiga 29 täiendatakse ToiduS-i üleminekusättega, mille kohaselt kuni 2019. aasta 31. detsembrini võetakse toidujärelevalve toimingute tegemise eest tunnitasu ToiduS-i § 49³ lõike 5 alusel maaeluministri 12. detsembri 2018. a määrusega „Toidu- ja veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määra kehtestamine 2019. aastaks” kehtestatud tunnitasu määras. Üleminekusäte on vajalik seoses sellega, et uued tunnitasu määra arvutamist reguleerivad ToiduS-i sätted jõustuvad 2019. aasta 14. detsembril. Samas on vaja koguda tunnitasu eelnimetatud maaeluministri määrusega kehtestatud määras kuni 2019. aasta lõpuni.

Eelnõu §-s 5 muudetakse VetKS-i.

Eelnõu § 5 punktiga 1 muudetakse VetKS-i § 1 lõike 3 sõnastust ja täpsustatakse veterinaartegevuse mõistet tulenevalt määrusest (EL) 2017/625. Ühtlasi võimaldab muudatus seaduse tekstis ka edaspidi kasutada pikka aega kasutusel olnud ja juurdunud termineid „veterinaarjärelevalve” ja „veterinaarkontroll”, millega tähistatakse riiklikku veterinaarjärelevalve ning tegevus- või muu loa andmise menetluse raames tehtavat nõuetekohasuse kontrolli. Määruses (EL) 2017/625 on nimetatud mõisted hõlmatud terminitega „ametlik kontroll” ja „muu ametlik toiming”.

Muudatuse kohaselt hõlmab veterinaartegevus riikliku veterinaarjärelevalve (edaspidi *veterinaarjärelevalve*) ja tegevus- või muu loa andmise menetluse raames tehtava nõuetekohasuse kontrolli (edaspidi *veterinaarkontroll*) toiminguid, mis VetKS-i tähenduses on määruse (EL) 2017/625 artiklis 2 nimetatud toimingud. Veterinaartegevus hõlmab ka veterinaarpraksise käigus tehtavaid toiminguid. Kehtivas seaduses on sätestatud, et veterinaartegevus hõlmab nii riikliku veterinaarjärelevalve kui ka tegevus- ja muu loa andmise menetluse raames tehtava nõuetekohasuse kontrolli ning veterinaarpraksise käigus tehtavaid toiminguid. Seega muudetakse sätet määruse (EL) 2017/625 terminitele viitamiseks, kuid edaspidi ei ole seaduse tekstis vaja uusi termineid kasutada.

Määruse (EL) 2017/625 kohaselt peetakse ametliku kontrolli all silmas toiminguid, mida tehakse, et kontrollida, kas ettevõtjad täidavad EL-i toidutarneahela õigusaktides sätestatud nõudeid ning kas loomad ja kaubad vastavad ametliku sertifikaadi või kinnituse väljaandmiseks vajalikele erinõuetele. Lisaks on toidutarneahela õigusaktides antud liikmesriigi pädevatele asutustele ülesandeid, mis on ametlikust kontrollist erinevad ja mida nimetatakse muudeks ametlikeks toiminguteks ning mille eesmärk on kaitsta looma- ja taimetervist ning loomade heaolu ning GMO-de ja taimekaitsevahendite puhul keskkonda. Kõnealuste ülesannete täitmine on üldsuse huvides ja neid tuleb täita selleks, et kõrvaldada, ohjeldada või vähendada ohte, mis võivad mõjutada inimeste, loomade või taimede tervist, loomade heaolu või keskkonda. Muude ametlike toimingute hulka kuuluvad toimingud, mille eesmärk on kontrollida loomataudide ja taimekahjustajate esinemist (epidemioloogiline jälgimine ja seire), ennetada ja piirata loomataudide ja taimekahjustajate levimist või likvideerida loomataudid ja taimekahjustajad, anda lube ja heakskiite ning väljastada ametlikke sertifikaate ja ametlikke kinnitusi.

Eelnõu § 5 punktiga 2 sõnastatakse uuesti VetKS-i § 1 lõike 3¹ teine lause, millega viiakse see kooskõlla eelnõu § 5 punktis 1 kirjeldatud muudatusega ning sätestatakse lühemalt ja selgemalt, et veterinaarpraksis ei hõlma veterinaarjärelevalve ja veterinaarkontrolli toiminguid. Seoses

volitatud veterinaararstide tegevuse ümberkorraldamisega ei ole nimetatud sättes enam asjakohane viidata volitatud veterinaararsti tehtavatele veterinaarkontrolli toimingutele.

Eelnõu § 5 punktiga 3 täiendatakse VetKS-i § 1 lõikes 5 sätestatud kaudset viidet haldusmenetluse seadusele. Täienduse kohaselt kohaldatakse VetKS-is ettenähtud haldusmenetlusele haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades määruse (EL) 2017/625, muude Euroopa Liidu õigusaktide ja käesoleva seaduse erisusi.

Eelnõu § 5 punktiga 4 muudetakse VetKS-i § 2¹ lõiget 2, jättes välja sõnad „või volitatud veterinaararst”. Kehtivas seaduses on sätestatud, et juhul, kui on põhjust arvata, et loom või loomne saadus võib otseselt või kaudselt olla inimese või looma tervisele ohtlik, tõendab asjakohase kontrollipädevusega veterinaarjärelevalve ametnik või volitatud veterinaararst, kelle järelevalvepiirkonnas loom või loomne saadus asub, looma või loomse saaduse ohutust veterinaartõendiga või vajadust järgida täiendavaid veterinaarnõudeid. Eelnõuga sõnastatakse ümber veterinaararstidele halduskoostöö seaduses sätestatud tingimustel ja korras sõlmitud halduslepinguga riigi haldusülesannete volitamise ulatus (eelnõu § 5 punktid 5 ja 6). Veterinaar- ja Toiduamet analüüsis haldusülesannete täitmiseks volitamise majanduslikku põhjendatust ja nende täitmise kvaliteeti ning jõudis seisukohale, et volitatud veterinaararstidele ei ole põhjendatud delegeerida ülesandeid, mille täitmisel on vajalik kontrollida, kas ettevõtjad täidavad EL-i toidutarneahela õigusaktides sätestatud nõudeid ning kas loomad ja kaubad vastavad ametliku sertifikaadi või kinnituse väljaandmiseks vajalikele erinõuetele. Edaspidi tõendavad looma või loomse saaduse ohutust veterinaartõendiga või vajadust järgida täiendavaid veterinaarnõudeid üksnes Veterinaar- ja Toiduameti veterinaarjärelevalve ametnikud.

Eelnõu § 5 punktiga 5 sõnastatakse uuesti VetKS-i § 5 lõige 1. Halduskoostöö seaduse § 3 lõike 1 kohaselt võib seadusega, seaduse alusel antud haldusaktiga või seaduse alusel halduskoostöö seaduses sätestatud tingimustel ja korras sõlmitud halduslepinguga volitada riigi haldusülesannet täitma kohaliku omavalituse üksuse, muu avalik-õigusliku juriidilise isiku, eraõigusliku juriidilise isiku või füüsilise isiku. Arvestades halduskoostöö seaduses sätestatud korda, on kehtivas VetKS-i § 5 lõikes 1 sätestatud, et veterinaarjärelevalvet (riiklikku järelevalvet) teostab ja veterinaarkontrolli (tegevus- ja muu loa andmise menetluse raames tehtava nõuetekohasuse kontrolli) teeb Veterinaar- ja Toiduamet ning nimetatud seaduse § 13 lõike 4 alusel Veterinaar- ja Toiduametiga halduslepingu sõlminud veterinaararst.

Kutsetegevuse loaga veterinaararstide taotluste arv veterinaarjärelevalve ja -kontrolli tegemiseks volituse saamiseks on viimastel aastatel langenud ning senise töökorralduse jätkamine on raskendatud. Samas on ühiskonna ootused nende toimingute tulemuslikkuse suhtes kasvanud. Veterinaar- ja Toiduamet analüüsis haldusülesannete volitamise majanduslikku põhjendatust ja nende täitmise kvaliteeti ning jõudis seisukohale, et volitatud veterinaararstidele ei ole põhjendatud delegeerida ülesandeid, mille täitmisel on vajalik kontrollida, kas ettevõtjad täidavad EL-i toidutarneahela õigusaktides sätestatud nõudeid ning kas loomad ja kaubad vastavad ametliku sertifikaadi või kinnituse väljaandmiseks vajalikele erinõuetele. Edaspidi teevad sellist VetKS-i ja LTTS-i nõuetekohasuse järelevalvet ja kontrolli vaid Veterinaar- ja Toiduameti veterinaarjärelevalve ametnikud. Need haldusülesanded, mida Veterinaar- ja Toiduamet võib volitada täitmiseks Veterinaar- ja Toiduametiga halduslepingu sõlminud veterinaararstile, sõnastatakse eelnõus eraldi sättes (VetKS-i § 5 lõikes 1¹) ning nii VetKS-ist kui ka LTTS-ist jäetakse välja viited volitatud veterinaararstile sätetes, kus volitatud veterinaararstile enam otsest valmisoleku kohustust ülesande täitmiseks või tegevusi ette ei nähta.

Eelnõu § 5 punktiga 6 täiendatakse VetKS-i § 5 lõikega 1¹. Lisatud lõikega täpsustatakse eelmises lõikes sätestatud üldist normi, et veterinaarjärelevalvet teostab ja veterinaarkontrolli teeb Veterinaar- ja Toiduamet. Sättes määratakse volitatud veterinaararstile halduskoostöö seaduses sätestatud tingimustel ja korras sõlmitud halduslepinguga riigi haldusülesannete volitamise

ulatus. VetKS-i § 10 kohase konkursi edukalt läbinud veterinaararstile saab Veterinaar- ja Toiduamet halduslepinguga volitada diagnostilisi uurimisi (näiteks tuberkuliniseerimine), erinevate proovide (veri, tolm, piim jne) võtmist ja vaksineerimist. Nende tegevuste puhul on valdavalt tegemist erinevate loomataudide tõrjeprogrammide rakendamiseks vajalike kavandatud tegevustega kindlal ajal, näiteks kalendriaastas. Samuti saab Veterinaar- ja Toiduamet halduslepinguga kaasata veterinaararsti muudesse loomataudi ja zoonoosi leviku tõkestamise või selle likvideerimise otsesesse tegevustesse, nagu näiteks loomade uimastamine, hukkamine või muud tegevused, mis eeldavad veterinaararsti kvalifikatsiooni. Eelkirjeldatud volitatavate veterinaarjärelevalve toimingute eesmärgiks on ennetada ohtusid ja rikkumisi ning vahetult tõrjuda ohtu avalikule korrale.

Eelnõu § 5 punktiga 7 tunnistatakse kehtetuks VetKS-i § 5 lõige 6, kuna samasisuline säte on juba eelnõu § 5 punktiga 37 uuesti sõnastatud VetKS-i § 35³ lõikes 10. VetKS-i § 5 lõikes 6 ei ole vaja seda korrata, sest siis oleks tegu kordava sättega. Otstarbekas on kogu uuringutega seonduvate kulude kandmise regulatsioon jätta veterinaarjärelevalve tasu reguleerivasse peatükki. Kuna tavapärase laboratoorsete uuringute kulu on eelnõu kohaselt edaspidi arvestatud veterinaarjärelevalve tunnitasu sisse, siis ei ole enam vajadust eraldi sätte järele, mis kordab VetKS-i § 35³ lõikes 10 sätestatud.

Eelnõu § 5 punktiga 8 muudetakse VetKS-i § 5 lõike 7 sõnastust. Lõikes 7 on asendatud viide määrusele (EÜ) nr 882/2004 viitega määrusele (EL) 2017/625 seoses määruse (EÜ) nr 882/2004 kehtetuks tunnistamisega. Tegu on tehnilise muudatusega.

Eelnõu § 5 punktiga 9 täiendatakse VetKS-i § 5 lõigetega 8 ja 9. Lõike 8 kohaselt nimetatakse määruse (EL) 2017/625 artikli 109 lõikes 2 nimetatud mitmeaastase kontrollikava eest vastutavaks asutuseks Veterinaar- ja Toiduamet, kes vastutab mitmeaastase kontrollikava koostamise eest ning nimetatud kava täitmise aastaaruande Euroopa Komisjonile esitamise eest. Tegemist ei ole Veterinaar- ja Toiduametile uue kohustusega, sest samasisuline säte on kehtiva ToiduS-i § 47 lõikes 6.

Mitmeaastane kontrollikava hõlmab kõiki EL-i toidutarneahela õigusaktidega hõlmatud valdkondi, sealhulgas loomatervis, ning sisaldab teavet ametliku kontrolli süsteemi struktuuri ja korralduse kohta. Koostatud kontrollikava ajakohastatakse korrapäraselt ja avalikustatakse määruse (EL) 2017/625 artikli 111 lõike 1 kohaselt Veterinaar- ja Toiduameti veebilehel. Nimetatud määruse artikli 111 lõike 1 kohaselt võib avaldamata jätta kontrollikava sellised osad, mille avalikustamine võiks ohustada ametliku kontrolli tõhusust.

Lõikes 9 sätestatakse uus volitusnorm, mille kohaselt võib Vabariigi Valitsus kehtestada korrakaitseorganitevahelise koostöö korra mitmeaastase kontrollikava väljatöötamiseks, arvestades, et mitmeaastase kontrollikava väljatöötamisse on kaasatud erinevate ministriumide haldusala asutused, näiteks Maksu- ja Tolliamet, Raviamet.

Eelnõu § 5 punktiga 10 muudetakse VetKS-i § 5¹ lõiget 2, asendades viite nõukogu direktiivile 89/608/EMÜ sättega, mille kohaselt on Veterinaar- ja Toiduamet veterinaarjärelevalve koostöö kontaktasutus määruse (EL) 2017/625 artikli 103 lõike 1 tähenduses. Muudatuse tingib asjaolu, et määruse (EL) 2017/625 rakendamisega seoses tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 89/608/EMÜ. Tegu on tehnilise muudatusega.

Eelnõu § 5 punktiga 11 täiendatakse VetKS-i § 5¹ lõikega 3, et täpsustada järelevalvekoostööd. Säte on vajalik, et rakendada määruse (EL) 2017/625 artikli 102 lõiget 4, millega pannakse liikmesriigile kohustus soodustada erinevate õiguskaitse süsteemi kuuluvate asutuste ja isikute (sh politsei, prokuratuur, Keskkonnainspeksioon, Keskkonnaamet, Maksu- ja Tolliamet, volitatud veterinaararstid) ning pädeva asutuse (Veterinaar- ja Toiduamet) vahelist koostööd eeskätt selleks, et edastada Veterinaar- ja Toiduametile teavet EL-i toidutarneahela õigusaktides

sätetatud nõuete, sealhulgas veterinaarnõuete sellisest rikkumisest, mis võib kujutada ohtu looma või inimese tervisele ja looma heaolule, ning rikkumisest, mis on toime pandud tegelikest asjaoludest teadvalt ebaõige ettekujutuse loomise teel ehk pettuse või eksitava tegevuse teel. Selleks, et koostöösse kaasatud õiguskaitseasutusi oleks võimalikult palju, on eelnõus kasutatud termineid „muu korrakaitseorgan, haldusorgan või valitsusasutus”. Mõeldud on eelkõige teabevahetust korrakaitsemenetluses ehk riikliku järelevalve teostamiseks vajalikku teavet. Teavet võib edastada nii suuliselt, kirjalikult, kaasa arvatud e-post, kui ka faksi teel. Koostöö aitab pädeval asutusel saada teavet ja jagada seda teiste liikmesriikide pädevatele asutustele, avastada rikkumisi ja neid uurida ning võtta tõhusaid ja proportsionaalseid meetmeid, et reageerida EL-i toidutarneahela õigusaktide piiriülestele rikkumistele ka juhul, kui võimalik pettus või eksitav tegevus on piiriülene.

EL-is toimivad järgmised infovahetussüsteemid: RASFF (toidu ja sööda kiirhoiatussüsteem), TRACES (kaubanduse kontrollisüsteem) ja AAC (haldusabi ja koostöö süsteem). Kõigi kolme süsteemi kontaktasutuseks on Veterinaar- ja Toiduamet.

Veterinaar- ja Toiduamet teeb loomatervise valdkonnas koostööd Keskkonnainspektsiooniga, Keskkonnaametiga, Politsei- ja Piirivalveametiga ning Maksu- ja Tolliametiga. Koostöö tõhustamiseks on korrakaitseorganid sõlminud koostööleppeid ja -lepinguid. Näiteks on Veterinaar- ja Toiduamet sõlminud tähtajatu koostöölepingu Maksu- ja Tolliametiga. Kõnealuse lepingu kohaselt vahetavad pooled teavet suuliselt, kirjalikult, kaasa arvatud e-post, või faksi teel. Riikliku järelevalve teostamiseks vajalikku teavet, sealhulgas teavet teise poole töövaldkonda kuuluva õigusrikkumise kohta, edastatakse viivitamata. Sarnaseid koostöölepinguid on Veterinaar- ja Toiduamet sõlminud ka teiste korrakaitseorganitega.

Eelnõu § 5 punktiga 12 muudetakse VetKS-i § 6 lõikeid 1 ja 2, asendades viited määrusele (EÜ) nr 882/2004 asjakohaste viitetega määrusele (EL) 2017/625 seoses määruse (EÜ) nr 882/2004 kehtetuks tunnistamisega. Tegu on tehnilise muudatusega.

Eelnõu § 5 punktiga 13 tunnistatakse VetKS-i § 6 lõige 3² kehtetuks. Säte lubab referentlaboratooriumina volitada tegutsema üksnes asjakohases EL-i õigusaktis loomataudi diagnoosimiseks referentlaboratooriumile kehtestatud bioohutuse nõuetele vastava laboratooriumi. Määruse (EL) 2017/625 artiklis 100 on sätestatud nõuded, millele peavad vastama riiklikud referentlaborid, ning kuna nimetatud nõuded hõlmavad juba VetKS-i § 6 lõikes 3² sätestatud, siis tunnistatakse kordamise vältimiseks see säte kehtetuks.

Eelnõu § 5 punktiga 14 sõnastatakse uuesti VetKS-i § 6 lõikes 8 sisalduv volitusnorm. Kehtiva sätte kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister täpsustavad bioohutuse nõuded referentlaboratooriumile ning referentlaboratooriumina tegutsemiseks volituse andmise taotluse sisunõuded, taotlusele lisatavate dokumentide loetelu ning taotluse menetlemise korra. Kuna referentlaboratooriumile esitatavad nõuded on sätestatud määruse (EL) 2017/625 artiklis 100, mis muu hulgas hõlmab bioohutuse nõudeid, siis on vajalik volitusnormi muuta. Enam ei ole vaja volitusnormi referentlaboratooriumile täpsustavate bioohutuse nõuete kehtestamiseks. Eelnõu kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister referentlaboratooriumina tegutsemiseks volituse andmise taotluse sisu nõuded, taotlusele lisatavate dokumentide loetelu ning taotluse menetlemise korra.

Eelnõu § 5 punktiga 15 muudetakse VetKS-i § 7 sõnastust. Paragrahv sätestab veterinaarjärelevalve erimeetmed. Paragrahvi senine tekst loetakse lõikeks 1 ning paragrahvi täiendatakse lõigetega 2 ja 3, mille kohaselt veterinaarnõuetele mittevastavate loomade või loomsete saaduste avastamise korral ja veterinaarnõuetele mittevastavate loomade või loomsete saaduste EL-i välisest riigist Eestisse määruse (EL) 2017/625 artikli 3 punktis 40 sätestatud tähenduses toimetamise korral kohaldatakse riikliku järelevalve erimeetmeid määruse (EL) 2017/625 asjakohaste sätete kohaselt. Eelnõu kohaselt viidatakse määruse (EL) nr 2017/625

artikli 3 punktis 40 sätestatud tähendusele ning edaspidi kasutatakse seaduse tekstis terminit „Eestisse toimetamine”.

Eelnõu § 5 punktiga 16 tunnistatakse VetKS-i § 7¹ lõiked 1 ja 2 kehtetuks, et vältida määruses (EL) 2017/625 sätestatu kordamist. Kehtiva seaduse § 7¹ lõige 1 on uuesti sõnastatud, võttes arvesse määruse (EL) 2017/625 artiklites 66–69 ja 138 sätestatud, ning koondatud eelnõus VetKS-i § 7 lõigetesse 2 ja 3. Kehtivas VetKS-i § 7¹ lõikes 2 sätestatud järelevalveobjekti valdaja kohustused on kehtestatud määruse (EL) 2017/625 artiklis 15, milles on sätestatud ettevõtjate kohustused seoses ametliku kontrolli tegemise või muude ametlike toimingute tegemisega.

Eelnõu § 5 punktiga 17 muudetakse VetKS-i § 11. Paragrahvis sätestatakse nõuded volitatud veterinaararsti õiguste taotlejale. Eelnõu kohaselt peab taotleja vastama määruse (EL) 2017/625 artikli 30 punktis b sätestatud tingimustele. Nimetatud artikli punkti b kohaselt peavad füüsilisel isikul, kes taotleb õigust tegutseda volitatud veterinaararstina, olema selleks nõutavad oskused, seadmed ja taristu, sobiv kvalifikatsioon ja kogemus, ta peab tegutsema erapooletult ja tal peab puuduma huvide konflikt seoses temale delegeeritud ülesannete täitmisega. Kehtivas VetKS-i §-s 11 on sätestatud, et volitatud veterinaararsti õiguste taotlejal peavad olema kehtiv kutsetegevuse luba, volitusega seotud ülesannete täitmiseks vajalik ettevalmistus ja tehniline varustus ning ta peab olema võimeline tegutsema erapooletult ja andma tegelikule olukorrale vastavaid hinnanguid. Uus sõnastus täpsustab, et taotlejal peab olema kehtiv veterinaararsti kutsetegevuse luba, ning loob viitega seose otsekohalduva määruse tingimustega. Kutsetegevuse loa nõudega tagatakse, et taotlejal on nõutavad oskused ja sobiv kvalifikatsioon. Muud nõuded on sätestatud viidatud otsekohalduvas õigusaktis piisavalt täpselt ja neid ei ole asjakohane seaduses üle korrata.

Eelnõu § 5 punktiga 18 jäetakse VetKS-i § 13 lõike 4 teisest lausest, § 16 lõikest 2 ja § 19 lõikest 2 välja sõnad „ja veterinaarkontrolli”, arvestades eelnõus sätestatud VetKS-i § 5 uue lõike 1¹ sõnastust, milles kehtestatakse volitatud veterinaararstile halduskoostöö raames antavate ülesannete ulatus.

Kehtiva VetKS-i § 13 lõike 4 kohaselt sõlmib Veterinaar- ja Toiduamet halduskoostöö seaduse kohaselt haldusülesande täitmiseks halduslepingu konkursi edukalt läbinud veterinaararsti või juriidilise isikuga. Viimasel juhul märgitakse lepingusse veterinaarjärelevalvet teostava ja veterinaarkontrolli tegeva selle volitatud veterinaararsti nimi, kellega juriidilisel isikul on lepinguline suhe. Kehtiva VetKS-i § 16 lõikes 2 on sätestatud, et volitatud veterinaararstil on keelatud teostada veterinaarjärelevalvet ja teha veterinaarkontrolli temale endale või tema pereliikmetele kuuluva järelevalveobjekti üle. Lähtuvalt eelnõu § 5 punktiga 6 kavandavast VetKS-i § 5 lõikest 1¹ ei ole volitatud veterinaararstil enam õigust teha veterinaarkontrolli toiminguid ning asjaomased viited veterinaarkontrollile jäetakse § 13 lõikest 4 ja 16 lõikest 2 välja.

VetKS-i § 19 lõike 2 sõnastust muudetakse seoses volitatud veterinaararsti tasuga. VetKS-i § 19 lõike 2 uue sõnastuse kohaselt on volitatud veterinaararstil õigus saada veterinaarjärelevalve toimingu tegemise eest tasu. Kehtivas sättes on ette nähtud ka tasu veterinaarkontrolli tegemise eest, mis ei ole enam asjakohane, sest volitatud veterinaararstid eelnõu kohaselt edaspidi veterinaarkontrolli toiminguid enam ei tee.

Eelnõu § 5 punktiga 19 muudetakse VetKS-i § 15 lõiget 1 volitatud veterinaararsti õiguste kohta. Säte on vajalik volituse raames tehtavate järelevalvetoimingute tegemiseks loomapidaja valduses. Volitatud veterinaararst ei ole korraaitseaduse tähenduses korraaitseorgan vaatamata sellele, et ta on halduslepinguga kaasatud haldusülesannete täitmisse. Seetõttu tuleb selgelt ette näha, millisel määral on volitatud veterinaararstil õigus rakendada korraaitseorganitele ettenähtud meetmeid. Lõike 1 uue sõnastuse kohaselt on volitatud veterinaararstil õigus rakendada korraaitseaduse §-des 30, 49 ja 50 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid, mis annavad volitatud veterinaararstile õiguse küsitleda ja nõuda dokumente, mida on vaja näiteks loomade

identifitseerimiseks, ning vallasasja läbivaatuse ja valdusesse sisenemise õiguse, mida on vaja näiteks farmi sisenemiseks, proovide võtmiseks ja muude asjakohaste veterinaarmenetluste läbiviimiseks. Uue sätte sõnastus kattub kehtiva VetKS-i § 15 lõike 1 punkti 1 sisuga. Kehtiva VetKS-i § 15 lõike 1 punktid 2–5 ei ole tulenevalt eelnõu § 5 punktiga 6 tehtavatest muudatustest ja volitatud veterinaararstide tegevuse ümberkorraldamisest VetKS-i §-s 15 enam asjakohased ning jäetakse lõike uuest sõnastusest välja. Volitatud veterinaararstil ei ole edaspidi õigust väljastada veterinaartõendeid ega koostada akte. Kuna volitatud veterinaararst ei tee edaspidi veterinaarkontrolli, siis ei ole tal vaja õigust kasutada selle tegemiseks volituse raames tehnilisi vahendeid ega laboratooriumi teenust. Volitatud veterinaararst teeb eelnõu kohaselt edaspidi vaid selliseid veterinaarjärelevalve toiminguid, mis on valdavalt ette kavandatavad ja eeldavad praktilisi oskusi loomadega manipuleerimisel või muid veterinaararsti praksisega seotud oskusi. Volitatud veterinaararst ei tee eelnõu kohaselt edaspidi veterinaarjärelevalvet õigusaktidest tulenevate nõuete täitmise üle, mistõttu ei ole volitatud veterinaararstile asjakohane panna veterinaarnõuetele mittevastavuse tuvastamisel õigust teha sanktsioonide rakendamise ettepanekut. Eelnõus sätestatud VetKS-i § 16 lõike 1 punktis 2 on viidatud määruse (EL) 2017/625 artikli 32 punktile b, millest tuleneb siiski volitatud veterinaararsti kohustus edastada temale volituse raames tehtud töö käigus teatavaks saanud teave võimaliku veterinaarnõuete sellise rikkumise kohta, mis võib kujutada ohtu inimese või looma tervisele või looma heaolule, viivitamata Veterinaar- ja Toiduametile.

Eelnõu § 5 punktiga 20 muudetakse VetKS-i § 16 lõike 1 sõnastust seoses volitatud veterinaararsti kohustustega. Eelnõu kohaselt ei muudeta lõike 1 punkti 1 sõnastust, millega kohustatakse volitatud veterinaararsti täitma temale volitusega pandud ülesandeid. Kehtiva VetKS-i § 16 lõike 1 punkt 2 paneb volitatud veterinaararstile kohustuse kasutada oma õigusi veterinaarnõuete rikkumise tõkestamiseks ja tuvastamiseks. Kuna volitatud veterinaararst ei tee eelnõu kohaselt edaspidi enam veterinaarjärelevalvet õigusaktide nõuete täitmise üle rikkumise avastamiseks, siis jäetakse nimetatud kohustus uuest sõnastusest välja. Kehtiva VetKS-i § 16 lõike 1 punkti 3 kohaselt on volitatud veterinaararst kohustatud vormistama volituse täitmisel tehtud otsuse kirjalikult ja teavitama sellest veterinaarjärelevalveametnikku. Sarnane kohustus on sätestatud määruse (EL) 2017/625 artiklis 32 ja sellele viidatakse eelnõus VetKS-i § 16 lõike 1 punktis 2. Nõue edastada volituse raames tehtud töö käigus teatavaks saanud teave võimaliku veterinaarnõuete sellise rikkumise kohta, mis võib kujutada ohtu inimese või looma tervisele või looma heaolule, viivitamata Veterinaar- ja Toiduametile, tuleneb määruse (EL) 2017/625 artiklist 32, millele samuti viidatakse eelnõus VetKS-i § 16 lõike 1 uues punktis 2. Kehtiva VetKS-i § 16 lõike 1 punktiga 4 kohustatakse volitatud veterinaararsti hoidma temale järelevalveobjekti kontrollimisel teatavaks saanud äri- ja ametisaladusi. Nimetatud kohustuse panemine volitatud veterinaararstile ei ole enam asjakohane tulenevalt volitatud veterinaararstide tegevuse ümberkorraldamisest. Diagnostiliste uurimiste, proovide võtmise, vaktsineerimise ning loomataudi ja zoonoosi leviku tõkestamise või selle likvideerimise tegevustes osalemiseks ei vaja volitatud veterinaararst juurdepääsu äri- ega ametisaladust sisaldavatele dokumentidele. Kehtiva VetKS-i § 16 lõike 1 punktide 5–7 kohaselt on volitatud veterinaararst kohustatud säilitama tema poolt väljastatud tõendite koopiaid ja muid veterinaarjärelevalve teostamisega ja veterinaarkontrolli tegemisega seotud dokumente ning andma need volituse lõppemisel või Veterinaar- ja Toiduameti nõudmisel üle Veterinaar- ja Toiduametile. Eelnõuga sõnastatakse senised VetKS-i § 16 lõike 1 punktid 5–7 kokkuvõtlikult uuesti VetKS-i § 16 lõike 1 punktina 3, arvestades ümberkorraldusi volitatud veterinaararstide tegevuses. Uue sõnastuse kohaselt jääb volitatud veterinaararstile kohustus säilitada oma volituse raames ülesannete täitmisega seotud dokumente ning anda need üle Veterinaar- ja Toiduametile selle nõudmisel või volituse lõppemisel.

Eelnõu § 5 punktiga 21 muudetakse VetKS-i § 34¹ lõiget 1, asendades viite määruse (EÜ) nr 882/2004 artiklile 12 viitega määruse (EL) 2017/625 artikli 37 lõigetele 4 ja 5 seoses määruse (EÜ) nr 882/2004 kehtetuks tunnistamisega. Tegu on tehnilise ja termineid täpsustava

muudatusega. Määruses (EL) 2017/625 kasutatava termini „ametlik labor” esmakordsel mainimisel viidatakse edaspidi riigisisesele terminile „volitatud laboratoorium”.

Eelnõu § 5 punktiga 22 täiendatakse VetKS-i § 34¹ lõikega 1¹, milles sätestatakse võimalus volitada võetud proovide analüüside tegemiseks ka akrediteerimata laboratoorium määruse (EL) 2017/625 artiklis 40 ja 42 sätestatud juhtudel ja tingimustel. Laboratooriumil, keda volitatakse analüüsima veterinaarjärelevalve ja veterinaarkontrolli käigus võetud proove, peaks olema varustus, taristu ja töötajad, mis võimaldavad proovide analüüsimisel järgida kõige rangemaid standardeid. Kindlate ja usaldusväärsete andmete saamiseks tuleks kõnealused laboratooriumid akrediteerida kooskõlas standardiga EN ISO/IEC 17025 (pädevuse üldnõuded katse- ja mõõtelaboritele). Kuigi akrediteerimine on kõige parem viis, et tagada volitatud laboratooriumite nõuetekohasus, on see teatud juhtudel ebaproportsionaalne, mistõttu peaks teatud tingimustel olema lubatud paindlik lähenemine. Erandina võib volitatud laboratooriumina tegutseda laboratoorium, kus tegeletakse ainult muude ametlike toimingute käigus võetud proovide analüüsimisega määruse (EL) 2017/625 artikli 40 lõike 1 punktis b sätestatud tingimustel. Lisaks lubatakse määruse (EL) 2017/625 artikli 42 kohaselt teatavatel laboratooriumitel kasutada meetodeid, mille kasutamiseks nad ei ole akrediteeritud. Seda eeskätt juhul, kui kasutatakse uusi või hiljuti muudetud meetodeid, või kui on tegemist uute näitajatega või hädaolukorraga ning laboratooriumit ei ole võimalik kohe akrediteerida kõikide nende meetodite kasutamiseks, mida ta peaks kasutama volitatud laboratooriumina. Selline ajutise volitatud laboratooriumina tegutsemiseks määramise periood ei tohi olla pikem kui üks aasta ja seda võib pikendada üks kord veel üheks aastaks määruse (EL) 2017/625 artikli 42 lõike 3 kohaselt.

Eelnõu § 5 punktiga 23 muudetakse VetKS-i § 34¹ lõiget 5, asendades viite määruse (EÜ) nr 882/2004 artikli 12 lõikele 2 viitega määruse (EL) 2017/625 artikli 37 lõigetele 4 ja 5 seoses määruse (EÜ) nr 882/2004 kehtetuks tunnistamisega. Tegu on tehnilise muudatusega.

Eelnõu § 5 punktiga 24 täiendatakse VetKS-i § 34¹ lõikega 5¹, milles viidatakse määruse (EL) 2017/625 artikli 39 lõikes 2 sätestatud juhtudele, millal Veterinaar- ja Toiduamet tunnistab laboratooriumile antud volituse täielikult või teatavate ülesannete osas kehtetuks. Volitus tunnistatakse täielikult või osaliselt kehtetuks, kui volitatud laboratoorium ei võta asjakohaseid ja parandavaid meetmeid, kui on ilmnunud, et laboratoorium ei vasta nõutud tingimustele, laboratoorium ei täida temale pandud ülesandeid või ei saa laboritevahelistes võrdluskatsetes rahuldavaid tulemusi.

Eelnõu § 5 punktiga 25 muudetakse VetKS-i § 35¹ lõiget 1. VetKS § 35¹ reguleerib veterinaarjärelevalve tasu maksmise põhimõtteid ning muudatusega viiakse paragrahvi sõnastus kooskõlla määruse (EL) 2017/625 artiklites 78–85 sätestatud põhimõtete ja eesmärkidega. Lõike 1 esimesest lausest jäetakse välja viide määruse (EÜ) nr 882/2004 artiklitele 27–29. Edaspidi tuleb veterinaarjärelevalve ja veterinaarkontrolli rahastamisel juhinduda määruse (EL) 2017/625 artiklitest 78–85, milles on sätestatud nõuded ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute rahastamise kohta. Samas viite tegemine tervikuna siduval ja vahetult kohaldatavale määrusele ei ole vajalik, seega jäetakse selline viide sätte sõnastusest välja.

Eelnõu § 5 punktiga 26 jäetakse VetKS-i § 35¹ lõikest 2 välja viide loomades ja loomsetes saadustes saasteainete sisalduse määramisega seotud toimingute eest tasu maksmise erandile, sest saasteainete sisalduse kontrollimise eest eraldi järelevalvetasu maksmist määruse (EL) 2017/625 kohaselt ette nähtud ei ole. Saasteainetega seotud järelevalvetoimingute kulu on arvestatud nii tunnitaskuna kogutava kui ka kohustusliku järelevalvetasu määra sisse ja seda eraldi enam ei koguta.

Eelnõu § 5 punktiga 27 muudetakse VetKS-i § 35³ lõike 1 sõnastust. Sõnastuse muudatuse on tinginud määruse (EL) 2017/625 artiklis 81 sätestatud kulukomponentide loend, milles ei sisaldu ainult seni arvesse läinud Veterinaar- ja Toiduameti veterinaarjärelevalve toimingute tegemise

personali- ja majanduskulud, vaid on loetletud pikem nimekiri kulusid, mis tulenevad asjaomase järelevalvetoimingu tegemisest ja mida võetakse arvesse järelevalvetasu määra arvutamisel. Uues sõnastuses lisatakse VetKS-i § 35³ lõikesse 1 viide määruse (EL) 2017/625 artiklile 81.

Eelnõu § 5 punktiga 28 muudetakse VetKS-i § 35³ lõike 2 sissejuhatava lauseosa sõnastust ja asendatakse senine viide määrusele (EÜ) nr 882/2004 viitega määrusele (EL) 2017/625. Tegu on tehnilise muudatusega.

Eelnõu § 5 punktiga 29 muudetakse VetKS-i § 35³ lõike 2 punktide 4–6 sõnastust. Parandatakse viiteid ja termineid. Senine viide määrusele (EÜ) nr 882/2004 jäetakse välja, sest viide määruse (EL) nr 2017/625 artikli 3 punktile 40 on tehtud juba eelnõus sätestatud VetKS § 7 lõikes 3. Uues sõnastuses kasutatakse terminit „Eestisse toimetamine”.

VetKS-i § 35³ lõike 2 punkti 5 sõnastust muudetakse ning parandatakse terminoloogiat loomade ja loomsete saaduste transiidi puhul, viies kasutatavad terminid kooskõlla määruses (EL) 2017/625 kasutusel olevate terminitega. Termin „ühenduseväline riik” asendatakse terminiga „Euroopa Liidu väline riik”.

Muudetakse VetKS-i § 35³ lõike 2 punkti 6 sõnastust. Kehtivas VetKS-is kasutusel olev termin „import” asendatakse terminiga „Eestisse toimetamine”, mille tähendus on eelnõu kohaselt avatud VetKS-i § 7 lõikes 3 viitega määruse (EL) 2017/625 artikli 3 punktis 40 sätestatud tähendusele.

Eelnõu § 5 punktiga 30 tunnistatakse kehtetuks VetKS-i § 35³ lõike 2 punkt 7. Saasteainete sisalduse kontrollimise eest eraldi järelevalvetasu maksmist määruse (EL) 2017/625 kohaselt ette nähtud ei ole ning seetõttu ei ole sellise järelevalvetasu määramise põhimõtteid vaja enam sätestada. Saasteainetega seotud järelevalvetoimingute kulu on arvestatud nii tunnitasu kogutava kui ka kohustusliku järelevalvetasu määra sisse ja seda eraldi enam ei koguta.

Eelnõu § 5 punktiga 31 muudetakse VetKS-i § 35³ lõike 3 sõnastust. Lõikes asendatakse senine viide määrusele (EÜ) nr 882/2004 asjakohase viitega kohustuslikele tasumääradele määruses (EL) 2017/625. Tegu on tehnilise muudatusega.

Eelnõu § 5 punktiga 32 tunnistatakse kehtetuks VetKS-i § 35³ lõige 4. Lõiget sellisel kujul ei ole enam tarvis, sest määruses (EL) 2017/625 enam ei ole alust loomades ja loomsetes saadustes saasteainete sisalduse määramise eest eraldi järelevalvetasu kogumiseks. Saasteainetega seotud järelevalvetoimingute kulu on arvestatud nii tunnitasu kogutava kui ka kohustusliku järelevalvetasu määra sisse ja seda eraldi enam ei koguta.

Eelnõu § 5 punktiga 33 muudetakse VetKS-i § 35³ lõike 5 punkti 1 sõnastust ja asendatakse senine viide määruse (EÜ) nr 882/2004 IV lisa jaole B viitega määruse (EL) 2017/625 IV lisa II peatükile. Tegu on tehnilise muudatusega.

Eelnõu § 5 punktiga 34 täiendatakse VetKS-i § 35³ lõiget 5 punktiga 1¹. Lisatud sätte kohaselt võetakse järelevalvetasu tunnitasu SõS-i alusel teatamis- või loakohustusega ja teatamis- või loakohustuse täitnud ettevõtja ettevõtte, nagu loomset päritolu sööda käitlemise ettevõtte, ravimsööda käitlemise ettevõtte ning ettevõtte, kus söödetakse loomale loomset päritolu sööta või ravimsööta, nõuetekohasuse hindamise eest. Toimingu rahastamise aluseks on määruse (EL) 2017/625 artikkel 80, mille kohaselt võib liikmesriik koguda lõive ja tasusid ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute kulude katmiseks. Arvestades asjaolu, et SõS-i muudatusega asendatakse ka muud liiki söödajärelevalve toimingute eest kogutav riigilõiv järelevalvetasuga, on käesolevas sättes kasutatud tunnitasupõhist järelevalvetoimingute rahastamise põhimõtet. Tunnitasupõhiselt kulude katmise kasutamisel on tagatud Euroopa põhimõtetele vastav kulupõhine järelevalvetasude süsteem, kuna järelevalve tasustamise puhul on võimalik arvesse

võtta ka ettevõtte suurust ehk tootmismahu ning riskiastet. Ettevõtete makstav tasu seostub konkreetselt tehtud toimingutega ning esmane kokkuhoid tekib juba asjaolust, et enam ei tule igal aastal automaatselt riigilõivu maksta. Universaalselt tasutava riigilõivu puhul ei arvestata asjaolu, kas asjaomases ettevõttes teatud ajavahemikul järelevalvetoiminguid üldse tehti või mitte, niisiis on see teatud perioodil ebaproportsionaalne.

Sättes tuuakse välja järelevalveobjektid, mille üle teostatakse veterinaarjärelevalvet ja veterinaarkontrolli ning mille nõuetekohasuse hindamise eest võetakse järelevalvetasu VetKS-is sätestatud korra kohaselt. Veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määra igaks aastaks kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

Eelnõu § 5 punktiga 35 muudetakse VetKS-i § 35³ lõike 7 sõnastust. Sõnastust on muudetud tulenevalt määruse (EL) 2017/625 artiklis 81 nimetatud kulukomponentide muutunud loetelust. Võrreldes kehtiva määruse (EÜ) nr 882/2004 VI lisas loetletud kuludega on nimekirja laiendatud ja muudetud täpsemaks. Kulud on erinevat laadi, seega ei saa neid panna enam üldiste nimetuste alla ja seetõttu on eelnõus VetKS-i § 35³ lõikes 7 viidatud määruse (EL) 2017/625 artiklis 81 nimetatud kuludele. Tunnitasu arvutamise aluseks võetakse veterinaarjärelevalve toimingute tegemisega seotud töötasud ning veterinaarjärelevalve toimingute tegemisega seotud tegelik majandus- ja muu seotud kulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside kulud toimingu tegemisele eelnenud kalendriaastal. Veterinaarjärelevalve toimingute tegemisega seotud töötasude hulka arvestatakse järelevalveasutuse järelevalveametnike ja muude valdkonnaga seotud ametnike ja töötajate kulud proportsionaalselt. Arvesse võetavate kulude hulka kuuluvad näiteks kulutused töövahenditele, inventarile, tööriistadele, kulumaterjalidele, koolitustele, transpordile, lähetustele ning rajatiste ja seadmete kulud. Arvesse võetakse ka proovivõtmise ning laboratoorsete analüüside ja uuringute kulud, mida volitatud laboratooriumid nõuavad sisse nimetatud ülesannete täitmise eest. Kõigist komponentidest tekkiv eelmise perioodi kogukulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemise kulu, jagatakse ära järelevalveasutusel veterinaarjärelevalve toimingute tegemisele kulunud töötundidega ning saadakse töötunni hind ja selle kaudu arvestuslik tunnitasu määr. Määruse (EL) 2017/625 artikli 82 nõuete kohaselt peab järelevalvetasu suurus tulenema tehtud kuludest. Eelpool kirjeldatud tasumäära arvutusmeetod on määruse (EL) 2017/625 artikli 82 lõike 1 punktides a ja b sätestatud arvutusmeetodite kombinatsioon, kuna jagatakse ära küll valdkonna toimingute kogukulu, kuid ajapõhise tunnitasu kaudu rakendub igale käitlejale individuaalne järelevalvetoimingute tasu suurus. Olulise muudatusena võrreldes kehtiva VetKS-iga võetakse tunnitasu määra arvutamisel arvesse ka laboratoorsete analüüside ja uuringute kulud. Laboratoorsete analüüside kulu on tähtis kulukomponent nii pädeva asutuse kui ka käitleja seisukohalt. Järelevalve seisukohalt on analüüside tulemused tihti määravad otsustamiseks, kas ettevõtte või kaup vastab nõuetele või mitte. Samas on analüüside hinnad tulenevalt oma eripärast kõrged ja mõjutavad seega oluliselt käitleja makstava tasu suurust. Otstarbekas on kasutada meetodikat, kus laboratooriumite kulu sarnaselt muudele majanduskuludele on valdkonna peale ära jagatud ning arvestatud ühe komponendina tunnitasu hulka, mitte ei nõuta seda igal üksikul juhul käitlejalt sisse – see võib seada teatud käitlejad teistega võrreldes kehvemasse olukorda. Kehtiva regulatsiooni kohaselt kandis tavapärase laboratoorsete analüüside kulu riik, kuid kuna määruses (EL) 2017/625 on kulukomponentide nimekirja täpsustatud, on võimalik ka kõiki muid kulusid täpsemalt arvestada. Edaspidi arvestatakse tunnitasu kõikide nimetatud määruses lubatud komponentide järgi. Muus osas on jäänud süsteem üldjoontes samaks, kulusid arvestatakse jätkuvalt eelmisel kalendriaastal tehtud kulude põhjal.

Eelnõus § 5 punktiga 36 täiendatakse VetKS-i § 35³ lõikega 7¹, milles täpsustatakse, et veterinaarjärelevalve toimingute tegemisega seotud majanduskulu arvutamisel ei võeta arvesse nende laboratoorsete lisauuringute kulu, mida tehakse seoses tuvastatud veterinaarnõuete rikkumisega. Need kulud on tuvastatud rikkumise põhjustaja juba eraldi tasunud.

Eelnõu § 5 punktiga 37 muudetakse VetKS-i § 35³ lõike 10 sõnastust. Muudetud sõnastusega tehakse viide määruse (EL) 2017/625 artikli 79 lõike 2 punktile c, milles on sätestatud täiendavad järelevalvetoimingud, mis on vajalikud ja mida vajaduse korral tehakse. Osaliselt asendab see lõige kehtiva määruse (EÜ) nr 882/2004 artikli 28 sisu. Veterinaarjärelevalve lisatoimingute tegemise eest maksab kohustatud isik järelevalvetasu tunnitasauna VetKS § 35³ lõike 6 kohaselt. Samuti on lõikes 10 täpsustatud, et kui tuvastatud veterinaarõuete rikkumisega seoses on vaja teha täiendavaid laboratoorseid lisauuringuid, siis maksab kohustatud isik lisaks tunnitasaule järelevalvetasu nende uuringute tegemise kulude kogu ulatuses. See on kooskõlas määruse (EL) 2017/625 artikli 138 lõikega 4, mille kohaselt kannab tuvastatud rikkumistega seoses võetud meetmete kõik kulud, sealhulgas laboratoorsete lisauuringute tegemise kulud, vastutav ettevõtja ehk kohustatud isik.

Eelnõu § 5 punktiga 38 muudetakse VetKS-i § 35⁷ lõike 4 sõnastust. Lõike sõnastus viiakse VetKS-is kooskõlla tolliseaduses kasutatavate mõistetega. Tolliseaduses ei kasutata enam terminit „tollikäitlusviisi määramine”, selle asemel on võetud kasutusele termin „kauba suunamine tolliprotseduurile”. Terminit „tolliprotseduur” kasutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (ELT L 269, 10.10.2013, lk 1–101), artikli 5 punkti 16 tähenduses. Lisaks asendatakse termin „import” terminiga „Eestisse toimetamine”, mida kasutatakse määruse (EL) 2017/625 artikli 3 punkti 40 tähenduses.

Eelnõu § 5 punktidega 39 ja 40 muudetakse VetKS-i § 35⁷ lõigete 5 ja 6 ning VetKS-i § 39⁹ lõike 4 sõnastust. Lõike 5 sõnastus viiakse VetKS-is kooskõlla tolliseaduses kasutatavate mõistetega ning muudetakse selgemaks. Muudetakse VetKS-i § 35⁷ lõikes 6 ja § 39⁹ lõikes 4 sätestatud volitusnormide sõnastust. Muudetud volitusnormiga kohustatakse Vabariigi Valitsuse asemel maaeluministrit kehtestama asjakohane määrus, arvestades, et Maaeluministeerium kujundab loomatervise valdkonda ning korraldab loomatervise nõuetekohasuse tagamist.

Eelnõu § 5 punktiga 41 muudetakse VetKS-i § 37 lõike 1 sõnastust. Kehtiva sõnastuse kohaselt on isikul, kes ei nõustu volitatud veterinaararsti volitusega seotud ettekirjutuse, otsuse või toiminguga, õigus esitada vaie Veterinaar- ja Toiduameti peadirektorile 30 kalendripäeva jooksul. Tulenevalt volitatud veterinaararstidele halduskoostöö raames volitatavate tegevuste muutumisega ning kooskõlas eelnõu § 5 punktidega 6 ja 19 tehtavate muudatustega sõnastatakse uuesti ka vaide esitamise alused, viidates volitusega seotud toimingutele. Volitatud veterinaararst ei anna haldusakte, vaid teeb üksnes toiminguid. Edaspidi saab isik esitada kirjaliku vaide Veterinaar- ja Toiduameti peadirektorile 30 kalendripäeva jooksul toimingu tegemisest teadasaamise päevast arvates juhul, kui ta leiab, et volitatud veterinaararsti volitusega seotud toimingu tegemisega on rikutud tema õigusi. Vaidega on võimalik esitada riigivastutuse seaduses sätestatud nõudeid: nõuda toimingu ärajätmist või lõpetamist ning toimingu tagajärgede kõrvaldamist ja kahju hüvitamist haldusmenetluse seaduse § 109 kohaselt.

Eelnõu § 5 punktiga 42 täiendatakse VetKS-i üleminekusättega, mille kohaselt kuni 2019. aasta 31. detsembrini võetakse veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest tunnitasa VetKS-i § 35³ lõike 8 alusel maaeluministri 12. detsembri 2018. a määrusega „Toidu- ja veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasa määra kehtestamine 2019. aastaks” kehtestatud tunnitasa määras. Üleminekusäte on vajalik seoses sellega, et uued tunnitasa määra arvutamist reguleerivad VetKS-i sätted jõustuvad juba 2019. aasta 14. detsembril. Samas on vaja koguda tunnitasa eelnimetatud maaeluministri määrusega kehtestatud määras kuni 2019. aasta lõpuni.

Eelnõu § 5 punktiga 43 muudetakse seaduse normitehnilist märkust¹ ja sõnastatakse see uuesti tulenevalt määruse (EL) 2017/625 artiklist 146, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 89/608/EMÜ liikmesriikide haldusasutuste vastastikuse abi ning liikmesriikide haldusasutuste ja komisjoni koostöö kohta veterinaarküsimusi käsitlevate õigusaktide nõuetekohase kohaldamise tagamiseks (EÜT L 351, 02.12.1989, lk 34–37). Samuti parandatakse ja täiendatakse

normitehnilises märkuses viidatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta (ELT L 255, 30.09.2005, lk 22–142) muutvate õigusaktide loetelu.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus kasutatav terminoloogia on kooskõlas ametliku kontrolli määruse terminoloogiaga. SöS-is ja ToiduS-is on lisaks kasutusele võetud termin „muu ametlik toiming”, LTTS-i ja VetKS-is on seostatud kasutusel olevad terminid rakendatava ametliku kontrolli määruse terminitega.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas EL-i õigusega. Eelnõuga asendatakse LTTS-is, SöS-is, ToiduS-is ja VetKS-is viited määrusele (EÜ) nr 882/2004 viidetega määrusele (EL) 2017/625. SöS-is ja ToiduS-is on täpsustatud piiripunktide, imporditavate toidu üle ametliku kontrolli tegemise koha ja imporditava sööda üle ametliku kontrolli tegemise koha määramise menetlust. Samuti käsitletakse eelnimetatud seaduste muudatustes neid ametliku kontrolli määruse aspekte, mille korral on nimetatud määruse kohaselt antud kaalutusõigus erandi rakendamise kohta liikmesriigile.

6. Seaduse mõjud

Käesoleva seaduse rakendamisega ei kaasne otseseid mõjusid loodus- ja elukeskkonnale, riigi julgeolekule, kohaliku omavalitsuse korraldusele ega regionaalarengule.

6.1 Kavandatav muudatus: kolmandast riigist pärit sööda riskipõhine kontroll

Kehtiva korra kohaselt peab sööda käitleja Veterinaar- ja Toiduametit teavitama igast mitteloomse sööda partiist enne vabasse ringlusse lubamise tolliprotseduuri rakendamist, kui mitteloomne sööt lubatakse vabasse ringlusse Eestis, või kavandatavast piiripunkti jõudmisest, kui mitteloomne sööt toimetatakse läbi Eesti EL-i teise liikmesriiki ning seda sööta ei ladustata vahepeal Eestis, või Eestist EL-i teise liikmesriiki lähetamist, kui lähetatakse Eestis tollijärelevalve all olevat ja ladustatud mitteloomset sööta. Selline säte on vastuolus määruse 2017/625 artikli 45 lõikega 4, milles antakse komisjonile õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte, kus sätestatakse juhtumid, mille puhul, ja tingimused, mille kohaselt võib pädev asutus nõuda ettevõtjalt teatamist teatavate EL-i sisenevate kaupade saabumisest. Kuna liikmesriigile ei ole jäetud õigust kehtestada kohustus ette teatada madalama riskiga sööda (nt määruse (EL) 2017/625 artikli 47 lõike 2 punktide a ja b alusel kehtestatud loetelus nimetatud sööt) EL-i saabumisest, tuleb kõnealune säte seadusest välja jätta. Eelnõuga kavandatu sööda ohutust ei mõjuta, sest madalama riskiga sööda puhul on kontrollisagedus ja ametliku kontrolli tegemise koht jäetud pädeva asutuse otsustada. Kontrollisageduse määramisel ja kontrollikoha valikul tuleb arvesse võtta eri tüüpi söötadest tuleneda võivat riski inimese või looma tervisele või keskkonnale, imporditava sööda kohta esitatavate nõuete täitmist eksportija või saadetise eest vastutava sööda käitleja poolt jne.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Mõju sihtrühm: sööda käitlejad ning Veterinaar- ja Toiduameti järelevalveametnikud

Kaasnev mõju: kuna märkimisväärne osa Eestis käideldavast liiduvälisest riigist pärit söodast saabub Eestisse läbi teise EL-i liikmesriigi, tuleks enam keskenduda sööda nõuetekohasuse kontrollile söödakäitlemisettevõttes ja vähendada söötade ametlikku kontrolli nende sisenemisel Eestisse. SöS-i muutmine sööda käitlejate kohustusi otseselt ei mõjuta, sest EL-i toidutarneahela

õigusaktid tuginevad põhimõttele, et ettevõtjad vastutavad nende kontrolli all oleva tootmise, töötlemise ja turustamise kõigis etappides selle eest, et nende poolt turule viidav sööt on ohutu loomade ja inimeste tervisele ning keskkonnale. Arvestades, et mitteloomse sööda Eestisse saabuvald partiisid kontrollitakse edaspidi riskipõhiselt, väheneb nii sööda käitlejate kui ka järelevalveametnike halduskoormus.

Mõju olulisus: riigi toidu ja sööda käitlejate registri andmetel tegeles Eestis 2018. aastal mitteloomse sööda impordiga 13 ettevõtjat, keda kõiki kontrollib Veterinaar- ja Toiduamet.

6.2. Kavandatav muudatus: söödakäitlemisettevõttes toodetud ja turule viidud sööda kogus

Kehtiva korra kohaselt peab sööda käitleja esitama Veterinaar- ja Toiduametile andmed iga kvartali esimese kuu kümnendaks kuupäevaks eelmise kvartali jooksul tema ettevõttes toodetud ja turustatud sööda liigi ja koguse kohta, töödeldud ja turustatud söödamaterjali koguse kohta ning toodetud ja turustamisotstarbelise loomakasvatussaaduse tootmiseks kasutatud segasööda koguse kohta. Eespool nimetatud kohustus on seotud SõS-i § 28 lõikes 6 sätestatud kohustusega tasuda ametlike kontrollide tegemise ja järelevalve teostamise eest riigilõivu riigilõivuseaduses sätestatud määra järgi. Sööda käitleja poolt tasutava riigilõivu suurus on seotud ettevõttes toodetud ja turule viidud sööda kogusega. Kuna kehtiv ametlike kontrollide tegemise eest tasutav riigilõiv asendatakse kontrollitoimingute eest võetava järelevalvetasuga, puudub edaspidi vajadus koormata sööda käitlejaid kohustusega esitada andmeid toodetud ja turule viidud sööda koguste kohta.

SõS-i §-is 37 on sätestatud sööda käitleja vastutus ja karistused sööda kogustest teatamata jätmise korral. Eelnõuga kavandatu kohaselt ei pea sööda käitleja edaspidi Veterinaar- ja Toiduametile esitama andmeid toodetud ja turuleviidud sööda kohta. Seetõttu tunnistatakse kõnealune säte kehtetuks.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Mõju sihtrühm: sööda käitlejad ning Veterinaar- ja Toiduameti järelevalveametnikud

Kaasnev mõju: eelnõuga kavandatava muudatuse tulemusel väheneb nii andmeid töödeldud järelevalveametniku kui ka sööda käitleja halduskoormus. Ametliku kontrolli tegemiseks vajalikke andmed on edaspidi võimalik koguda ametliku kontrolli tegemise käigus.

Mõju olulisus: mõju on pigem vähe oluline.

6.3. Kavandatav muudatus: sööda liiduvälisest riigist Eestisse toimetamine

Kehtiva korra kohaselt on lubatud mitteloomet sööta liiduvälisest riigist Eestisse toimetada taimekaitseaduse alusel kehtestatud loetelus nimetatud piiripunkti kaudu. Kuna Eestisse toimetatav sööt võib sisaldada lisaks taimset päritolu materjalile ka näiteks mineraale või söödalisandeid, näiteks vitamiine, ensüüme, mikroelemente ja muud, on tegemist kaubaga, mis valdavalt ei kuulu piiripunktis taimetervise erikontrolli alla. Sel põhjusel puudub vajadus sellise sööda suunamiseks üksnes taimekaitseaduse alusel kehtestatud loetelus nimetatud piiripunkti. Edaspidi on lubatud piiripunktis kohustusliku kontrolli alla mittekuuluvat sööta liiduvälisest riigist Eestisse toimetada riigipiiri seaduse alusel rahvusvaheliseks liikluseks avatud piiripunkti kaudu. Eelnõuga kavandatu ei puuduta kogu sööta, mis liiduvälisest riigist Eestisse toimetatakse. Kõrgema riskiga sööda puhul tuleb liikmesriigil määrata iga kaubakategooria jaoks kindel piiripunkt, kus on võimalik see kaup enne liitu sisenemist alati esitada ametlikuks kontrolliks.

Mõju valdkond: mõju majandusele ja mõju riigiasutuse korraldusele

Mõju sihtrühm: sööda käitlejad ning Veterinaar- ja Toiduameti järelevalveametnikud

Kaasnev mõju: eelnõuga kavandatu soodustab kaupade vaba liikumist ning vähendab taimetervise kontrolliks ette nähtud piiripunktides kontrolliasutuste töökoormust, sest edaspidi on lubatud teatavat sööta liiduvälisest riigist Eestisse toimetada kõikide piiripunktide kaudu, mis on avatud riigipiiri seaduse alusel rahvusvaheliseks liikluseks.

Mõju olulisus: mõju on pigem vähe oluline

6.4. Kavandatav muudatus: piiripunkti ja ametliku kontrolli tegemise koha määramine

ToiduS-i ja SõS-i paragrahv, mis käsitleb piiripunkte ja imporditava toidu ning imporditava sööda üle ametliku kontrolli tegemise kohta määramist, sõnastatakse uuesti lähtuvalt määruses (EL) 2017/625 sätestatust. Piiripunkti määramisel on juhul, kui piiripunkt vastab määruse (EL) 2017/625 artiklis 64 sätestatud miinimumnõuetele, vajalik enne selle piiripunkti määramist esitada piiripunkti hindamise aluseks olnud dokumendid hindamiseks ka Euroopa Komisjonile. Imporditava toidu ja imporditava sööda üle ametliku kontrolli tegemise koha loetellu kandmiseks aga ei ole vajalik nimetatud koha hindamise aluseks olnud dokumente Euroopa Komisjonile hindamiseks esitada.

Mõju valdkond: mõju majandusele ja mõju riigiasutuse korraldusele

Mõju sihtrühm: piiripunktide valdajad ning Veterinaar- ja Toiduameti järelevalveametnikud

Kaasnev mõju: nimetatud muudatus pikendab piiripunkti määramise taotluse menetlemise aega võrreldes kehtiva korraga vähemalt 3–6 kuud nii piiripunktide valdajate kui ka Veterinaar- ja Toiduameti järelevalveametnike jaoks. Mõju sihtrühmadele võib lugeda pigem väikeseks, sest piiripunkte määratakse harva.

Mõju olulisus: mõju on pigem vähe oluline

6.5. Kavandatav muudatus: sööda-, toidu- ja veterinaarjärelevalve tasu

Muudatuste tulemusena viiakse viidatud seadused kooskõlla määrusega (EL) 2017/625. Olulisemateks muudatusteks on söödajärelevalve tasu regulatsiooni kehtestamine, mis asendab järelevalvetoimingute tegemise eest seni kogutud riigilõivu. Söödajärelevalve rahastamise süsteemi ümberkorraldamine võimaldab riigil lõpptulemusena pikemas perspektiivis täita söödavaldkonna järelevalve ülesandeid optimaalselt ning otstarbekamalt.

Määruse (EL) 2017/625 ning ka ToiduS-i ja VetKS-i kohaselt kehtib põhimõte, et pädeval asutusel peab olema võimalus küsida tasu ettevõtjatelt, et katta oma ametliku kontrolli tegemise kulud. Eesmärk on vähendada ametliku kontrolli süsteemi sõltuvust avaliku sektori rahalistest vahenditest. Riigilõivude kaudu rahastamise süsteem on aga sõltuv ega pruugi tagada piisavat rahastust näiteks poliitiliste prioriteetide muutumise tõttu. Tänu järelevalvetasudele saavad pädevad asutused enda tehtud asjaomase valdkonna kulutused täies mahus kaetud; nii sõltuvad nende tulud vähem riiklikust eelarvepoliitikast ja väheneb alarahastamise risk, mis tuleneb vahendite ümbersuunamisest muudele valdkondadele. Selleks et vähendada ametliku kontrolli süsteemi sõltuvust avaliku sektori rahalistest vahenditest, peaksid pädevad asutused koguma lõive ja tasusid, et katta kulud, mida nad kannavad seoses ametliku kontrolli tegemisega teatavate ettevõtjate ja tegevuste suhtes, mille puhul on EL-i toidutarneahela õigusaktidega ette nähtud teavitamine või loakohustus kooskõlas toidu- ja söödahügieeni käsitlevate EL-i normidega. Lisaks on riigilõivu üheks oluliseks tunnuseks selle tasumine enne toimingute tegemist, aga järelevalvetoimingute tegelik kulu ehk makstava tasu suurus selgub siiski pärast toimingute tegemist. Samuti ei arvestata universaalselt tasutava riigilõivu puhul asjaolu, kas asjaomasel ettevõttes

teatud ajavahemikul järelevetoiminguid üldse tehti või mitte, niisiis on see teatud aastatel täiesti ebaproportsionaalne.

Järelevetvasu kehtestamisega tagatakse järelevetvõhimõtete ühtsem rakendamine kõikidele sööda käitlejatele. Sarnaseid järelevetvetoimingute rahastamise põhimõtteid juba järgitakse toidu- ja veterinaarvaldkonnas. Ühelt poolt väheneb riigi osalus söödajärelevetvetoimingute rahastamisel ja suureneb erasektori osalus, kuna järelevetvetoimingute tegemise kulutusi rahastavad ettevõtjad, kelle huvides neid toiminguid tehakse. Teisalt võrreldes samade toimingute tegemise kohta kehtinud riigilõivudega võib normaalolukorras enamiku ettevõtjate puhul ettevõtja rahaline koormus tuntavalt väheneda. Isegi kõrge riskiga, aga nõuetekohase ettevõtte puhul võib näha ette rahalise koormuse vähenemist 6 korda või enam. Seega on tagatud Euroopa põhimõtetele vastav kulupõhine järelevetvetoimingute süsteem, kuna järelevetvetoimingute tasustamise puhul on võimalik arvesse võtta ka ettevõtte suurust ehk tootmismahu ning riskiastet. Plaanilise järelevetvetoimingute sagedusest oleneb järelevetvetoimingute maksmine asjaomasel sellest, kas ettevõttes järelevetvetoiminguid tehti või mitte. Seni kehtinud riigilõivu tuli maksta igal aastal olenemata sellest, kas pädev asutus ettevõttes sellel aastal järelevetvetoiminguid tegi või mitte. Kõigi ettevõtte puhul johtub esmane kokkuvõtte juba asjaolust, et enam ei tule igal aastal automaatselt riigilõivu maksta.

Kõiki eespool nimetatud valdkondade järelevetvetoimingute tunnitasi komponente täpsustatakse, lisades kulukomponentide hulka laboratoorsete analüüside kulu, mis muudab tunnitasi määra oluliselt kõrgemaks. Käitlejate võrdse kohtlemise huvides on aga otstarbekas kasutada meetodikat, mille puhul on laboratoorsete analüüside kulu sarnaselt muudele majanduskuludele jagatud valdkonna peale ära ning arvestatud ühe komponendina tunnitasi hulka, mitte ei nõuta igal üksikul juhul käitlejalt sisse. Vastasel juhul võivad mõningad mikro- või väike-ettevõtted sattuda olukorda, kus nad ei suudagi tasu maksta. Kehtiva regulatsiooni kohaselt kandis tavapäraste laboratoorsete analüüside kulu riik, kuid kuna määruses (EL) 2017/625 on komponentide nimekirja täpsustatud, saab edaspidi ka kõiki muid kulusid täpsemalt arvestada ning koguda kõigis mainitud valdkondades ühtsetel alustel ja EL-i põhimõtetele vastavat tasu.

Toimingute ja muude järelevetvetoimingute osas olulisi muudatusi ei ole, ka tasu suurus arvestatakse jätkuvalt eelmise kalendriaasta kulude põhjal. Ametliku kontrolli ehk järelevetvetoimingud on loetletud määruse (EL) 2017/625 artiklis 14 ja need hõlmavad näiteks ettevõtjate poolt kehtestatud kontrollide ja saadud tulemuste uurimist, seadmete, transpordivahendite, valduse ja muud ettevõtja kontrolli all olevate kohtade ja nende ümbruse ülevaatus ja hügieenitingimuste kontrollimist, dokumentide, jälgitavusandmete ja muude andmike uurimist jms.

Mõju valdkond: mõju majandusele ja mõju riigiasutuse korraldusele

Mõju sihtrühm: loomade ja loomsete saaduste käitlejad, toidukäitlejad, sööda käitlejad ning Veterinaar- ja Toiduameti järelevetvetoiminguteametnikud

Kaasnev mõju: söödajärelevetvetoimingute individuaalne tasu on järelevetvetoimingute tegemise korral väga õiglane, kuid ettevõtjate arusaam kontrolli põhjendatusest võib olla erinev. Riigile on positiivne, et kulud kaetakse täielikult või saab leida tasakaalu avaliku hüve pakkumise osas. Olemasolev toidu- ja veterinaarjärelevetvetoimingute süsteem on osaliselt sarnane, mis lihtsustab üleminekut eriti juhul, kui käitleja tegutseb mitmes valdkonnas. Mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate majanduslik suurus, kontrollide arv ja sellest tulenev individuaalne tasu korreleeruvad, mistõttu ei ole vajalik selles osas kehtestada erandeid. Miinusena võiks näha, et erinevalt varasemast ei ole ettevõtja kohta aastane järelevetvetoimingute suurus teada, sest see sõltub toimingute arvust. Administratiivsed õigusnormid on küllaltki lihtsad, kuid nõuavad täpset kulupõhist arvestust, millega omakorda võib kaasna lisakulu. Kulude täpsemaks arvestamiseks on vajalik on juurutada IT-lahendusi, millega võib kaasna ühekordne suur kulu, mis võib samuti tunnitasi suuruse kujunemist mõjutada.

Mõju olulisus: sektorile on mõju väga oluline, sest kokku on Veterinaar- ja Toiduameti järelevalve all ligikaudu 15 000 käitlejat. Nendest umbes 3300 on sööda käitlejad, keda SõS-i põhimõttelised muudatused järelevalve tasustamise osas olulisemalt mõjutavad. Sööda käitlejatest kontrolliti aasta jooksul umbes 360 ettevõtet, keskmise ettevõtte üheks kontrollimiseks kulub 1,5–2 tundi. Järelevalvetasu maksavad neist umbes 200 ettevõtet (esmatootjad on eelnõu kohaselt tasu maksmisest vabastatud). Majanduslikku mõju saab hinnata positiivseks, sest enamik ettevõtteid peavad hakkama järelevalvetoimingute eest maksma vähem kui varasema riigilõivu puhul. Näiteks madala riskiga teatamiskohustusega ettevõtte puhul, mida kontrollitakse üks kord kolme aasta jooksul, on uus keskmine kulu samal ajavahemikul umbes kolm korda madalam kui seni, kui tuli maksta igal aastal 64 eurot riigilõivu. Kui ettevõtte on nõuetekohane, kulub järelevalvetoimingutele veelgi vähem aega ja tasu on veel madalam. Kõrge riskiga söödaetevõtte puhul, kelleks on kõik tegevusloaga ettevõtted, on tasu vähenemine samuti märkimisväärne. Näiteks keskmisel ettevõttel, keda kontrollitakse kaks korda aastas (a 8 tundi) on võrreldes seni tasutud aastase kogusepõhise riigilõivu summaga uus makstav järelevalvetasu summa umbes 6 korda madalam (2400 eurot vs 400 eurot). Ettevõtte suurusel ja tootmismahust sõltuvalt võib vähenemine olla veelgi suurem. Täpsem tunnitasu määr selgub igal aastal vahetult enne tunnitasu kehtestamist, kuna tunnitasu suurus põhineb eelmise kalendriaasta tegelikel kuludel.

Teine oluline mõju avaldub toidu- ja veterinaarjärelevalve tunnitasu komponentides, mille hulka laborianalüüside kulu seni arvesse ei võetud ja need kaeti riigieelarvest. Ka muude kulukomponentide puhul arvestatakse nüüd määruse (EL) 2017/625 artiklis 81 loetletud kulusid tegelikus mahus. Ametliku kontrolli määruse põhimõtte kohaselt peaksid tasud katma pädeva asutuse poolt ametliku kontrolli tegemisega seotud kulud, sealhulgas üldkulud, kuid ei tohiks neid ületada. Üldkulud võivad hõlmata toetus- ja korralduskulusid, mis on vajalikud ametliku kontrolli kavandamiseks ja tegemiseks. Majanduskulude hulka arvatavate laboratoorsete analüüside kulud on tulenevalt oma eripärast võrreldes muu majanduskuluga suured ja moodustavad käitleja makstava tasu määra tõusust arvestuslikult umbes 70–80%. See tähendab, et kui keskmise kontrollikäigu järelevalvetoimingute kestus on kaks tundi, siis tuleb laboratoorsete analüüside kulude arvelt tasuda juurde umbes 16–20 eurot aastas. Võrreldes praegu makstava tunnitasuga 12,3 eurot on uutal alustel arvestatud määraks kokku umbes 22–25 eurot tund. Tasumäära tõus on tingitud nii lisanduvast laboratoorsete analüüsidega seotud kulukomponendist kui ka muude kulukomponentide hinnatõusust. Kõrge riskimääraga käitleja makstav maksimaalne tasu (2 korda aastas 8 tunni eest) tõuseb praegusest 197 eurolt umbes 400 euroni.

Erinevus tekib sellest, et võrreldes varasemaga on tasu arvestamise metoodikat täpsustatud. Seni võeti tunnitasu arvutamisel aluseks järelevalveametniku keskmine töötasu ning järelevalve toimingutega seotud keskmine majandamiskulu järelevalveametniku kohta, mille hulgas ei olnud laboratoorsete analüüside kulu, samuti ei arvestatud keskasutuse asjaomaseid kulusid. Mainitud komponentide põhjal arvutati Veterinaar- ja Toiduameti kohalike asutuste ja piiripunktide keskmisest kulust ühe töötunni keskmine arvestuslik tasu, millest 2019. a andmete põhjal 81,5% moodustas personalikulu ja 18,5% majanduskulu. Uuel, tegevuspõhisel kuluarvestusel põhineval meetodil arvestatakse eelmisel kalendriaastal tekkinud järelevalvetoimingute tegemisega seotud töötasud (sh keskasutus ja tugipersonal) ning toimingute tegemisega seotud tegelik majandus- ja muu seotud kulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside kulud. Asjaomaste järelevalvetoimingute tegemisega seotud töötasude hulka arvestatakse järelevalveasutuse järelevalveametnike ja muude valdkonnaga seotud ametnike ja töötajate kulud proportsionaalselt. Järelevalve teenuse tunnihind, mis arvestab määruse (EL) 2017/625 artiklis 81 loetletud kulusid, saadakse asjakohaste järelevalvetoimingute tegelike kulude jagamisel järelevalveks kuluvate tundide arvuga. Toidujärelevalve tunnitasu näitel on esialgsed kuluproportsioonid järgmised:

- tööjõukulu: 51%
- rajatiste ja seadmete ning muud seotud kulud: 7%

- kulumaterjalid ja töövahendid/inventar: 1%
- ametnike ja töötajate koolitus: 0,6%
- transpordi ja lähetuskulu: 0,4%
- laboratoorsete analüüside ja uuringute kulu: 40%

Samal toidujärelevalve tasu näitel tinglikult arvestades, kui uus tasumäär on 25 eurot siis sellest 12,75 eurot on personalikulu ja 12,25 eurot majanduskulu, millest omakorda 10 eurot moodustab analüüside kulu. Kehtivast määrast 12,3 eurot moodustas personalikulu 10 eurot ja majanduskulu 2,3 eurot. Näitest lähtuvalt on näha, et peamiselt ongi majanduskulude osakaal tõusnud laboratoorsete analüüside kulukomponendi arvelt ja muud majanduskulud on jäänud suhteliselt samale tasemele. Personalikulude tõus (näites 2,75 eurot) on tingitud peamiselt keskasutuse ja tugipersonali komponendi lisandumisest ja üldisest järelevalvega seotud järelevalveametnike arvu ja nende palgakulu muutusest. Samuti mängib rolli erinev arvestusmeetod, keskmiste kulude ja nüüd täpsete ning proportsionaalsete kulude arvestus ei ole üks ühele võrreldav. Kuna laboratoorsete analüüside kulukomponent moodustab kuludest suure osa, siis selle täpsustumisel muutub märgatavalt nii kogukulu kui tunnitasu määr.

Täpsem tunnitasu määr selgub igal aastal vahetult enne tunnitasu kehtestamist, kuna tunnitasu suurus põhineb eelmise kalendriaasta tegelikel kuludel.

Nende ettevõtete arv, kus aasta jooksul toidu- ja veterinaarjärelevalve tunnitasuga tasustatavaid järelevalvetoiminguid tehakse, on umbes 6500. Aasta jooksul ei kontrollita kõiki ettevõtteid, sest näiteks suurima ettevõtete hulgaga tegevusalade – jaemüügi ja toitlustamise – valdkondades jääb enamik ettevõtteid kas keskmise või väga madala riskiga tasemele. Vastavalt riskihinnangule on nende üle järelevalve teostamise sagedus kas kord aastas või kord kolme aasta jooksul. Selles sektoris on kokku umbes 12 000 järelevalvesubjekti.

Seni on riik erakorraliselt laborikulu kinni maksnud, kuigi ka praegu kehtiva määruse (EÜ) nr 882/2004 sõnastuse tõlgenduse kohaselt oleks võinud selle kohustuse panna käitlejatele. Määrus (EL) 2017/625 sätestab aga komponendid täpsemalt. Tegevuspõhise eelarvestamise käigus on nüüd võimalik valdkonnapõhiselt kulukomponendid välja arvutada, seega saab ka järelevalvetasu suurust täpsemalt arvutada.

Niisiis on muudatuste ulatus ja olulisus suur, aga sagedus väike, sest tunnitasu määrad muutuvad üks kord aastas ja määruses (EL) 2017/625 sätestatud kohustuslikud tasumäärad jäävad samaks pikemaks ajaks.

6.6. Kavandatav muudatus: teisest eksperdiarvamusest tulenev vaidlus

Ametliku kontrolli määruse kohaselt võivad liikmesriigid anda ettevõtjale, kelle loomade ja kaupade suhtes kohaldatakse ametliku kontrolli käigus proovide võtmist, analüüsi, uuringuid või diagnoosimist, õiguse taotleda teisest eksperdiarvamusest tuleneva vaidluse korral omal kulul algse analüüsi, uuringu või diagnoosi dokumentide läbivaatamist teise eksperdi poolt ja vajaduse korral teise analüüsi, uuringu või diagnoosi tegemist teises ametlikus laboratooriumis. Kehtivas ToiduS-is ja SõS-is on sätestatud, et isikul on õigus samadel tingimustel võetud lisaproovi võtmise või analüüsimisega teisele eksperdiarvamusele omal kulul.

Haldusmenetluse seaduse § 72 lõike 1 punkti 3 kohaselt võib vaidmenetluse korras nõuda ettekirjutuse tegemist haldusakti andmiseks, asja uueks otsustamiseks või toimingute sooritamiseks. Selle alusel on ettevõtjal õigus vaidmenetluse korras nõuda algse analüüsi, uuringu või diagnoosi dokumentide läbivaatamist ja vajaduse korral teise analüüsi, uuringu või diagnoosi tegemist teises ametlikus laboratooriumis. Korrakaitse seaduse § 83 lõike 3 kohaselt tasub võetud proovi ja tehtud või tellitud ekspertiisi kulud korrakaitseorgan. Selgitamiseks, et

teisest eksperdiarvamusest tuleneva vaidluse korral tasub algse analüüsi dokumentide läbivaatamise ning vajaduse korral lisaproovi analüüsimisega seotud kulud taotleval ettevõtjal, on asjakohase sättega täiendatud ToiduS-i ja SöS-i.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Mõju sihtrühm: toidu ja sööda käitlejad

Kaasnev mõju: muudatusel on majanduslik mõju käitlejatele, kes peavad arvestama lisaproovi analüüsimisega seotud kuludega vaidluste korral. Näiteks 2017. aastal esitati ToiduS-i alusel Veterinaar- ja Toiduametile kuus vaiet, kusjuures 2017. aastal oli Veterinaar- ja Toiduameti järelevalve all 15 107 toidu, sealhulgas toiduga kokku puutuvate materjalide ja esemete toiduga ja mahepõllumajandusliku toidu käitlemisega tegelevat ettevõtet. Arvestades vaiete hulka, võib pidada mõju sihtrühmale väikeseks.

Mõju olulisus: mõju on pigem vähe oluline

6.7 Kavandatav muudatus: veterinaarjärelevalve ülesannete delegeerimise ulatus

Volitatud veterinaararstidele ei delegeerita ülesandeid, mille puhul on vajalik kontrollida, kas ettevõtjad täidavad EL-i toidutarneahela õigusaktides sätestatud nõudeid ning kas loomad ja kaubad vastavad ametliku sertifikaadi või kinnituse väljaandmiseks vajalikele erinõuetele. Edaspidi tõendavad looma või loomse saaduse ohutust veterinaartõendiga või täiendava veterinaarnõude järgimise vajadust üksnes Veterinaar- ja Toiduameti veterinaarjärelevalve ametnikud. Tegevusloaga veterinaararstide taotluste arv veterinaarjärelevalve teostamiseks ja veterinaarkontrolli tegemiseks volituse saamiseks on viimastel aastatel vähenenud ning senise töökorralduse jätkamine on raskendatud. Samas on ühiskonna ootused nende toimingute tulemuslikkuse suhtes kasvanud.

Mõju valdkond: mõju majandusele ja riigiasutuse korraldusele

Mõju sihtrühm: loomapidajad, Veterinaar- ja Toiduameti järelevalveametnikud ning volitatud veterinaararstid.

Kaasnev mõju: nimetatud muudatuste tulemusena paraneb riikliku järelevalve korraldus ning muutub selgemaks ülesannete jaotus. Tõendamist ja nõuetekohasuse kontrolli teevad veterinaarjärelevalve ametnikud ning nende kättesaadavus ei sõltu enam tegevusloaga veterinaararstide valmisolekust osaleda veterinaarjärelevalve toimingute tegemises. Veterinaarjärelevalve ametnikud on nendeks tegevusteks paremini koolitatud, nende tegevus on erapooletu ning ühetaolise kvaliteediga kogu riigis.

Veterinaar- ja Toiduamet volitab tegevusloaga veterinaararstidele endiselt diagnostilisi uurimisi (näiteks tuberkuliniseerimine), erinevate proovide (veri, tolm, piim jne) võtmist ja vaktsineerimist halduslepinguga. Valdavalt on tegu erinevate taudide tõrjeprogrammide rakendamiseks vajalike kavandatud tegevustega kindlal ajal, näiteks kalendriaastas. Samuti saab Veterinaar- ja Toiduamet halduslepinguga kaasata veterinaararsti muudeks loomataudi ja zoonoosi leviku tõkestamise või selle likvideerimise otsestesse tegevustesse nagu näiteks loomade uimastamine, hukkamine või muu tegevus, mis eeldab veterinaararsti kvalifikatsiooni. Volitatud veterinaararsti tegevus on ümberkorralduste järel selgepiiriline, läbipaistev ja kergesti kontrollitav ning tegevuste eest makstava tasu suuruse kujunemine selge. Delegeeritud tegevusi saab paremini kavandada. Kontrollitoimingute tegemise õiguse andmisega ainult veterinaarjärelevalve ametnikele on võimalik optimeerida ettevõtete kontrollimise kulusid. Näiteks on võimalik ühildada ja paremini kavandada kontrollkäike, hoides seeläbi järelevalvetoimingute kuludelt mõnevõrra kokku. Lepinguliste tegevustega seotud üksikasju ei ole võimalik alati ette kavandada

(seda tegi lepingupool ise) ning nende tegevuste maksumus selgus Veterinaar- ja Toiduameti jaoks alles pärast toimingute tegemist.

Loomapidajate jaoks paraneb majanduskeskkond, sest tõendamise ja nõuetekohasuse kontrolli teenus on paremini kättesaadav. Ümberkorralduste tulemusena on loomapidajale hästi mõistatav teenusepakkuja valik, kuna veterinaarjärelevalve ametnike ja volitatud veterinaararstide ülesanded on selgelt jagatud. Kuna loomapidajad on üldiselt esmatootjad, siis ei ole neil kohustust maksta järelevalvetasu, samuti ei tule neil enam tasuda sõidukulu, mida volitatud veterinaararstil oli võimalik sisse nõuda, kui ta kasutas objektile sõiduks oma transporti. Sõidukulu on arvestatud järelevalvetasude sisse, kui aga loomapidaja on tasu maksmisest vabastatud, siis ei pea ta midagi maksma. Niisiis oleneb loomapidaja kulude suurus sellest, milliseid teenuseid või toiminguid tal tarvis on.

Mõju olulisus: mõju on pigem vähe oluline, kuna olemasolevaid teenuseid osutatakse ka edaspidi.

6.8 Kavandatav muudatus: väljastpoolt Euroopa Liitu asuvast riigist või territooriumilt pärinevate marutaudi vastu vaktsineerimata lemmikloomade Eestisse toomise keeld.

Eesti on rakendanud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 576/2013 artiklites 7 ja 11 lubatud erandeid marutaudi vastu vaktsineerimata noorte lemmikloomade mittekauanduslikul eesmärgil sisseveol Eestisse nii teisest EL-i liikmesriigist kui ka liiduvälisest riigist. Muudatusega kaotatakse erand liiduvälisest riigist Eestisse lemmikloomade sissetoomisel.

Võrreldes Eestit teiste EL-i liikmesriikidega ja teiste Euroopa majanduspiirkonna riikidega saab öelda, et Eesti lähenemine on siiani olnud liberaalne. Sama erandi võimalikkust EL-i liikmesriikide vahelisel liikumisel kasutab peale Eesti veel 12 riiki 29-st ja väljastpoolt EL-i pärinevate lemmikloomade liikumisel 4 riiki 29-st. Eesti naaberriikidest Soome, Rootsi, Läti ega Leedu ei luba vaktsineerimata lemmikloomade liikumist väljast poolt EL-i. Nimetatud olukord on kaasa toonud riski Eesti muutumisest illegaalsete kutsikate ja kassipoegade kaubanduse transiitmaaks. EL-i välispiiril on tolliametnikel keeruline sellistel vaktsineerimata loomadel võimalikku marutaudi avastada.

EL on teinud pikaajalisi ja tulemuslikke jõupingutusi, et marutaud liikmesriikide territooriumil kontrolli alla saada. Enamik EL-i liikmesriike on saavutanud marutaudivabaduse või on seda saavutamises ning EL on seadnud eesmärgiks marutaudi EL-i liikmesriikidest aastaks 2020 täielikult välja tõrjuda. Samas ei ole marutaudialane olukord kolmandates riikides, sealhulgas nii Eestiga vahetult piirnevates piirkondades kui ka kaugemates liiduvälistes riikides, kust toimub lemmikloomade liikumine Eestisse, märkimisväärselt paranenud. Sellises olukorras on oluline, et kõik väljastpoolt EL-i Eestisse toodavad lemmikloomad oleksid nõuetekohaselt marutaudi vastu vaktsineeritud.

Mõju valdkond: sotsiaalne mõju

Mõju sihtrühm: ühiskond

Kaasnev mõju: muudatusel on kaudne mõju inimeste tervisele läbi üldise positiivse mõju Eesti loomataudi-alasele olukorrale, millega seoses väheneb oht marutaudi levikuks loomalt inimesele ja oht loomade haigestumiseks marutaudi.

Mõju olulisus: mõju on vähe oluline

Mõju valdkond: mõju majandusele ja mõju riigiasutuse korraldusele

Mõju sihtrühm: lemmikloomadega reisijad, Veterinaar- ja Toiduameti ning Maksu- ja Tolliameti järelevalveametnikud

Kaasnev mõju: 2021. aasta kevadel jõustuvatest uutest loomataudide alast järelevalvet reguleerivate EL-i õigusaktide nõuetest lähtuvalt tuleb Eestil hakata taotlema Eesti marutaudialase staatuse tunnustamist, mille oluliseks eelduseks on, et lemmikloomade marutaudivastase vaktsineerimise tase oleks piisav ning olemasolevad riskid ohjutud.

Rangemate nõuete rakendamisega kaasnev mõju järelevalve tegevusele riigipiiril on töökorralduslik (dokumentide hindamine). Lemmikloomaga reisiv isik saab ka edaspidi siseneda Eestisse väljastpoolt EL-i, kui tema loom vastab veterinaarnõuetele ja loomaga on kaasas seda tõendav dokument.

Muudatus vähendab võimalust, et tulevikus tuleb teha uusi kulutusi marutaudi tõrjumiseks seoses uute taudipuhangutega. Juhul, kui Eesti ei saavuta marutaudivaba maa staatust, võib see tuua kaasa kauplemisspiiranguid Eesti päritolu loomadele ja toodetele.

Mõju olulisus: mõju on vähe oluline

Kuna eelnõul puudub oluline mõju, ei ole vaja koostada Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 80 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri” § 46 lõike 3 kohast mõjude analüüsi.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Seaduse rakendamine muudab oluliselt kehtivat söödajärelevalve rahastamise süsteemi, järelevalvetasu rakendamise tulemusena laekub kulutustega proportsionaalne järelevalvetasu samas ulatuses Veterinaar- ja Toiduameti käsutusse sihipäraseks kasutamiseks. Veterinaar- ja Toiduameti kulutusi söödajärelevalve toimingute tegemisel rahastavad ettevõtjad, kelle huvides need toimingud tehakse. Ümberkorralduste prioriteediks ei ole otsene finantskokkuvõtte, pigem on muudatuste eesmärgiks võimaldada teha SöS-ist tulenevaid järelevalvetoiminguid senisest tõhusamalt ning ühtlustada järelevalvetoimingute rahastamise süsteemi EL-i põhimõtetele vastavaks ning toidu- ja veterinaarvaldkonnaga võrreldavaks. Söödajärelevalveks vajalike vahendite kulud kaetakse praegu riigieelarvest eraldatud vahendite arvelt olenemata sellest, kui palju raha laekus riigieelarvesse riigilõivuuna. Riigilõivu laekus 2017. aasta andmete põhjal umbes 80 500 eurot. Järelevalve tunnitasi laekub aastaks 2020 tõenäoliselt ligikaudu 45 000 eurot.

Toidu- ja veterinaarjärelevalve tunnitasi puhul on tulenevalt lisatavatest laboratoorsete analüüside kuludest näha umbes 50% omatulude kasvu, mis peaks liikuma sealt edasi, vastavaid analüüse teinud laboratooriumite tuludesse. Nimetatud tunnitasudest lähtuv uus prognoos 2020. aastaks on umbes 860 000 eurot, millest omakorda umbes 360 000 moodustavad laboratoorsete analüüside kulud. Tunnitasadega kaetav järelevalvetasu moodustab kõigist kogutavatest järelevalvetasudest umbes 35%.

Seaduse rakendamine ei too riigile kaasa otseseid tulusid.

8. Rakendusaktid

SöS-i § 16² lõikega 6 antakse maaeluministrile volitus kehtestada piiripunkti määramise taotluse sisu nõuded ning taotluse menetlemise kord ning SöS-i § 16³ lõikega 7 antakse maaeluministrile volitus kehtestada imporditava mitteloomse sööda üle ametliku kontrolli tegemise koha määramise taotluse sisu nõuded ning taotluse menetlemise kord. Tegemist ei ole uue volitusnormiga, vaid tulenevalt eelnõu § 3 punktist 4 on sisulistel põhjustel muutunud seaduse § 16¹ lõikes 9 oleva volitusnormi asukoht. SöS-i § 16² lõike 6 ja § 16³ lõike 7 alusel kehtestatakse

uesti maaeluministri määrus koos asjakohaste muudatustega. Tulenevalt haldusmenetluse § 93 lõikest 1 muutub kehtetuks SõS-i § 16¹ lõike 9 alusel kehtestatud põllumajandusministri 5. oktoobri 2010. a määrus nr 98 „Piiripunkti ja imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli teostamise koha piiripunktide ja imporditava mitteloosse sööda üle ametliku kontrolli teostamise kohtade loetellu kandmise taotluse sisu nõuded, taotlusele lisatavate dokumentide loetelu ning taotluse menetlemise kord” (<https://www.riigiteataja.ee/akt/117062014010>).

Eelnõu § 3 punktiga 11 tunnistatakse kehtetuks SõS-i § 28 lõige 3, millega antakse valdkonna eest vastutavale ministrile volitus kehtestada sööda ühendusevälisest riigist Eestisse toimetamise üle ametliku kontrolli teostamise täpsem kord. Eelnõu § 3 punktiga 3 muudetakse ja sõnastatakse uuesti SõS-i § 16. Võrreldes kehtiva seaduse §-ga 16 on välja jäetud volitusnorm (lõige 8), millega antakse valdkonna eest vastutavale ministrile volitus kehtestada mitteloosse sööda ühendusevälisest riigist Eestisse toimetamisest teavitamise kord, teavitamise avalduse sisu- ja vorminõuded ning avaldusele lisatavate dokumentide loetelu. Muudatustega viiakse kehtiv seadus kooskõlla määruses (EL) 2017/625 sätestatuga. Tulenevalt nimetatud muudatustest muutub haldusmenetluse seaduse § 93 lõike 1 alusel kehtetuks põllumajandusministri 8. mai 2007. a määrus nr 70 „Mitteloosse sööda ühendusevälisest riigist Eestisse toimetamisest teavitamise kord ja sööda ühendusevälisest riigist Eestisse toimetamise üle ametliku kontrolli teostamise täpsem kord” (<https://www.riigiteataja.ee/akt/128062017005>).

Eelnõu § 3 punktiga 12 tunnistatakse kehtetuks SõS-i § 28 lõige 4, millega antakse valdkonna eest vastutavale ministrile volitus määrata nende söötade tariifne klassifikatsioon, mille vabasse ringlusse suunamisel tasutakse ametliku kontrolli toimingute eest riigilõivu RLS-i § 252 lõikes 3 sätestatud määrade järgi. Eelnõu §-ga 2 tunnistatakse kehtetuks RLS-i § 252, sest eelnõus kavandatu kohaselt asendatakse ametlike kontrollide tegemise eest tasutav riigilõiv kontrollitoimingute eest võetava järelevalvetasuga. Sel põhjusel puudub vajadus määrata söötade tariifne klassifikatsioon ministri määrusega. Tulenevalt nimetatud muudatusest muutub alates 2020. aasta 1. jaanuarist kehtetuks põllumajandusministri 16. mai 2008. a määrus nr 50 „Nende söötade tariifne klassifikatsioon, mille vabasse ringlusse suunamisel tasutakse ametliku kontrolli toimingute eest riigilõivu” (<https://www.riigiteataja.ee/akt/129052018019>).

SõS-i § 28 lõike 8 kohaselt võib Vabariigi Valitsus kehtestada korrakaitseorganite vahelise koostöö korra SõS-i § 28 lõikes 7 nimetatud situatsiooniplaani ja mitmeaastase kontrollikava mitmeaastase kontrollikava väljatöötamiseks. Sellega antakse võimalus vajaduse korral kehtestada asjaomane koostöö kord, arvestades, et situatsiooniplaani ja mitmeaastase kontrollikava väljatöötamise on hõlmatudkaasatud erinevate ministeeriumide haldusala asutused.

SõS-i § 29³ lõike 5 kohaselt antakse maaeluministrile volitus kehtestada söödajärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määr igaks aastaks. Maaeluminister lähtub nimetatud tunnitasu määra kehtestamisel Veterinaar- ja Toiduameti esitatud asjaomasest arvestusest. Töötatakse välja asjakohane maaeluministri määrus.

SõS-i § 29⁴ lõike 6 kohaselt antakse maaeluministrile volitus kehtestada söödajärelevalvetasu maksmise, sularaha vastuvõtmise ja maksmise kontrollimise kord. Nimetatud korras sätestatakse järelevalvetasu maksmise protseduur. Töötatakse välja asjakohane maaeluministri määrus.

SõS-i § 29⁵ lõike 6 kohaselt antakse maaeluministrile volitus kehtestada enammakstud söödajärelevalvetasu tagastamise kord. Nimetatud korras sätestatakse enammakstud järelevalvetasu tagastamine. Töötatakse välja asjakohane maaeluministri määrus.

SõS-i § 32 lõike 3 kohaselt antakse maaeluministrile volitus kehtestada referentlaboratooriumi volituse taotlemise ja andmise kord. Tegemist ei ole uue volitusnormiga, kuid volitusnorm on muutunud kitsamaks. Enam ei ole vaja kehtestada referentlaboratooriumi volitamiseks

kriteeriumeid, sest need nõuded on sätestatud määruses (EL) 2017/625. Nimetatud volitusnormi alusel kehtestatud põllumajandusministri 9. mai 2007. a määrust nr 72 „Referentlaboratooriumi volituse taotlemise ja andmise kord ning volitamise kriteeriumid” ajakohastatakse.

ToiduS-i § 42¹ lõikega 6 antakse maaeluministrile volitus kehtestada piiripunkti määramise taotluse sisu nõuded ning taotluse menetlemise kord ning ToiduS-i § 42² lõikega 7 antakse maaeluministrile volitus kehtestada imporditava toidu üle ametliku kontrolli tegemise koha määramise taotluse sisu nõuded ning taotluse menetlemise kord. Tegemist ei ole uue volitusnormiga, vaid tulenevalt eelnõu § 4 punktist 2 on sisulistel põhjustel muutunud seaduse § 42 lõikes 9 oleva volitusnormi asukoht. Töötatakse välja maaeluministri asjakohased määrused. ToiduS-i § 42¹ lõike 6 ja § 42² lõike 7 alusel kehtestatakse uuesti maaeluministri määrus koos asjakohaste muudatustega. Tulenevalt haldusmenetluse § 93 lõikest 1 muutub kehtetuks ToiduS-i § 42 lõike 9 alusel kehtestatud põllumajandusministri 21. detsembri 2009. a määrus nr 129 „Piiripunkti ja imporditava toidu üle ametliku kontrolli teostamise koha piiripunktide ja imporditava toidu üle ametliku kontrolli teostamise kohtade loetelu kandmise taotluse sisu nõuded, taotlusele lisatavate dokumentide loetelu ning taotluse menetlemise kord” (<https://www.riigiteataja.ee/akt/128062014108>).

Eelnõu § 4 punktides 15 ja 16 ning § 5 punktides 39 ja 40 tehtavate volitusnormi muudatustega (volitusnormiga kohustatakse Vabariigi Valitsuse asemel maaeluministrit kehtestama asjakohane määrus) muutub tulenevalt haldusmenetluse seaduse § 93 lõikest 1 kehtetuks Vabariigi Valitsuse 11. mai 2004. a määrus „Toidu- ja veterinaarjärelevalve tasu maksmise, sularahas vastuvõtmise ja maksmise kontrollimise ning enamakstud järelevalvetasu tagastamise kord” (<https://www.riigiteataja.ee/akt/128062014160>).

ToiduS-i § 49⁴ lõike 6 kohaselt antakse maaeluministrile volitus kehtestada järelevalvetasu maksmise, sularahas vastuvõtmise ja maksmise kontrollimise kord. Seoses volitusnormi muudatusega kohustatakse Vabariigi Valitsuse asemel maaeluministrit kehtestama nimetatud korda ning töötatakse välja asjakohane maaeluministri määrus.

ToiduS-i § 49⁵ lõike 6 kohaselt antakse maaeluministrile volitus kehtestada enamakstud järelevalvetasu tagastamise kord. Seoses volitusnormi muudatusega kohustatakse Vabariigi Valitsuse asemel maaeluministrit kehtestama nimetatud kord ning töötatakse välja asjakohane maaeluministri määrus.

ToiduS-i § 51³ lõikes 2 on volitusnorm maaeluministrile kehtestada toidu ja selle käitlemise nõuetekohasuse kontrollimiseks toidugruppide või määratavate näitajate kaupa proovide võtmise ja analüüsimise meetodid. Volitusnormis muudatusi ei ole tehtud ning volitusnormi alusel antud määrused jäävad kehtima.

VetKS-i § 5 lõike 9 kohaselt võib Vabariigi Valitsus kehtestada korrakaitseorganitevahelise koostöö korra VetKS-i § 5 lõikes 8 nimetatud mitmeaastase kontrollikava väljatöötamiseks. Sellega antakse võimalus vajaduse korral kehtestada asjaomane koostöö kord, arvestades, et mitmeaastase kontrollikava väljatöötamise on kaasatud erinevate ministriumide haldusala asutused.

VetKS-i § 6 lõike 8 kohaselt antakse maaeluministrile volitus kehtestada referentlaboratooriumina tegutsemiseks volituse andmise taotluse sisu nõuded, taotlusele lisatavate dokumentide loetelu ning taotluse menetlemise kord. Tegemist ei ole uue volitusnormiga, kuid volitusnorm on muutunud kitsamaks. Enam ei ole vaja kehtestada referentlaboratooriumile esitatavaid nõudeid, sest need nõuded on sätestatud määruse (EL) 2017/625 artiklis 100. Nimetatud volitusnormi alusel kehtestatud põllumajandusministri 13. märtsi 2007. a määrust nr 20 „Nõuded referentlaboratooriumile ning referentlaboratooriumina

tegutsemiseks volituse andmise taotluse sisunõuded, taotlusele lisatavate dokumentide loetelu ja taotluse menetlemise kord” ajakohastatakse.

VetKS-i § 35⁷ lõike 6 kohaselt antakse maaeluministrile volitus kehtestada järelevalvetasu maksmise, sularahas vastuvõtmise ja maksmise kontrollimise kord. Seoses volitusnormi muudatusega kohustatakse Vabariigi Valitsuse asemel maaeluministrit kehtestama nimetatud kord ning töötatakse välja asjakohane maaeluministri määrus.

VetKS-i § 35⁹ lõike 4 kohaselt antakse maaeluministrile volitus kehtestada enammakstud järelevalvetasu tagastamise kord. Seoses volitusnormi muudatusega kohustatakse Vabariigi Valitsuse asemel maaeluministrit kehtestama nimetatud kord ning töötatakse välja asjakohane maaeluministri määrus.

Seoses LTTS-is, SöS-is, ToiduS-is ja VetKS-is tehtavate muudatustega ning arvestades määruses (EL) 2017/625 sätestatud, on vajalik ajakohastada ka järgmisi põllumajandusministri määruseid:

- 1) põllumajandusministri 5. augusti 2003. a määrus nr 78 „Aujeszky haiguse tõrje eeskiri”;
- 2) põllumajandusministri 27. veebruari 2008. a määrus nr 16 „Lammaste ja kitsede brutselloosi tõrje eeskiri”;
- 3) põllumajandusministri 10. märtsi 2010. a määrus nr 23 „Lammaste katarraalse palaviku tõrje eeskiri”;
- 4) põllumajandusministri 20. novembri 2000. a määrus nr 67 „Marutaudi tõrje eeskiri”;
- 5) põllumajandusministri 5. augusti 2003. a määrus nr 79 „Newcastle’i haiguse tõrje eeskiri”;
- 6) põllumajandusministri 3. oktoobri 2002. a määrus nr 73 „Põllumajanduslindude aretuse eesmärgil pidamiseks ning haudemunade ja ööpäevaste tibude turustamise eesmärgil tootmiseks kasutatava loomakasvatushoone või -rajatise, seal lindude pidamise ning haudemunade ja ööpäevaste tibude tootmise veterinaarnõuded”;
- 7) põllumajandusministri 20. mai 2013. a määrus nr 39 „Salmonellooside tõrje eeskiri”;
- 8) põllumajandusministri 23. novembri 2004. a määrus nr 179 „Sigade klassikalise katku ja sigade Aafrika katku tõrje eeskiri”;
- 9) põllumajandusministri 17. veebruari 2006. a määrus nr 25 „Teatud loomataudide tõrje eeskiri”;
- 10) põllumajandusministri 21. juuli 2004. a määrus nr 120 „Veiste brutselloosi tõrje eeskiri”;
- 11) põllumajandusministri 23. aprilli 2004. a määrus nr 61 „Veiste tuberkuloosi tõrje eeskiri”;
- 12) põllumajandusministri 17. märtsi 2014. a määrus nr 20 „Ametliku kontrolli käigus söödast proovide võtmise kord”;
- 13) põllumajandusministri 23. detsembri 2005. a määrus nr 128 „Tingimisi toidukõlbliku liha märgistamise nõuded toiduhügieeni tagamiseks”;
- 14) põllumajandusministri 6. jaanuari 2003. a määrus nr 1 „Loomses toidus saasteainete riikliku järelevalve reguleerimise kord ning kontrollproovide võtmise ja analüüsimise meetodid”;
- 15) põllumajandusministri 20. detsembri 2007. a määrus nr 161 „Veterinaartõendile kantavad andmed”;
- 16) põllumajandusministri 11. novembri 2010. a määrus nr 108 „Volitatud veterinaararsti volituse raames osutatavate teenuste tasu määrad ja tasustamise kord”.

Rakendusaktide kavandid on esitatud seletuskirja lisa 1. Kokkuvõtlik loetelu määrustest, mis tuleb eelnõu seadusena rakendamiseks välja võtta, mida tuleb muuta või mis muutuvad kehtetuks, on esitatud seletuskirja lisa 2.

9. Seaduse jõustumine

Seaduse jõustumine on kavandatud 2019. aasta 14. detsembril. Jõustumise tähtpäev tuleneb ametliku kontrolli määruse artiklist 167, mille kohaselt tuleb nimetatud määrust kohaldada alates 14. detsembrist 2019.

Seaduse jõustumise üldisest tähtpäevast erinev jõustumisaeg on kehtestatud seaduse § 3 punktidele 6, 12 ja 17 ning § 5 punktile 34. Nimetatud sätted jõustuvad 2020. aasta 1. jaanuaril. Kõnealused sätted on seotud SõS-is ja VetKS-is tehtavate muudatusega, millega kehtiv ametlike kontrollide tegemise eest tasutav riigilõiv asendatakse kontrollitoimingute eest võetava järelevalvetasuga. Arvestades asjaolu, et riigilõivu tasumine on sööda käitleja jaoks kvartaalne kohustus, tuleks see säilitada 2019. aasta viimase kvartali lõpuni ja alustada järelevalvetasu kogumist alates 2020. aasta 1. jaanuarist.

Lisaks eelnevale kehtestatakse seaduse jõustumise üldisest tähtpäevast erinev jõustumisaeg seaduse § 2 punktile 1, mis jõustub 2020. aasta 1. aprillil.

Seaduse § 2 punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks RLS-i § 15 lõige 4 ja § 252. RLS-i § 15 lõikes 4 sätestatakse riigilõivu tagastus juhul, kui aktsepteeritud tollideklaratsiooni alusel kaubale tolliprotseduuri ei rakendatud ning asjassepuutuv isik esitab tollideklaratsiooni kehtetuks tunnistamise taotluse tollialastes õigusaktides ette nähtud korras ning §-s 252 sätestatud ametlike kontrollide eest võetava riigilõivu tasumise aluseks olevad määrad.

RLS-i § 15 lõike 4 ja § 252 kehtetuks muutumine 2020. a 1. aprillil on vajalik järgmisel põhjusel. Arvestades asjaolu, et sööda käitleja peab tasuma riigilõivu 2020. a 10. jaanuariks tema ettevõttes 2019. a viimases kvartalis käideldud sööda koguste kohta, tuleb jätta Veterinaar- ja Toiduametile kui riigilõivu võtjale mõistlik aeg tasumata riigilõivu sissenõudmiseks sööda käitlejalt, kelle suhtes on järelevalveametnik teinud kontrollitoimingu, mille eest on SõS-is ette nähtud riigilõiv.

Veterinaar- ja Toiduametil on õigus teha järelevalvesubjektile ettekirjutus kohustuse täitmise tagamiseks. Ettekirjutusega mittenõustumise korral on isikul, kellele ettekirjutus on suunatud, õigus esitada kirjalik vaie Veterinaar- ja Toiduameti peadirektorile 30 kalendripäeva jooksul ettekirjutusest teada saamise päevast arvates või vaidlustada ettekirjutus halduskohtus halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud tingimustel ja korras.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Seaduseelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS (toimiku number 19-0611) kaudu kooskõlastamiseks Keskkonnaministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Rahandusministeeriumile ning Sotsiaalministeeriumile. Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile.

Keskkonnaministeeriumi kooskõlastas eelnõu märkustega, millega arvestamise tabel on lisatud seletuskirjale (lisa 3). Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium ning Sotsiaalministeerium ei kandnud kooskõlastamiseks ettenähtud tähtaja jooksul eelnõude kooskõlastamise infosüsteemi kirja eelnõu heakskiitmise või eelnõuga põhjendatult mittenõustumise kohta, samuti ei taotlenud kooskõlastamise tähtaja pikendamist. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement” § 7 lõikele 4 loetakse eelnõu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Rahandusministeeriumi ning Sotsiaalministeeriumi poolt kooskõlastatuks.

Arvamuse esitamiseks esitati seaduseelnõu Veterinaar- ja Toiduametile, Veterinaar- ja Toidulaboratooriumile ning Põllumajandusuuringute Keskusele. Samuti esitatakse eelnõu arvamuse avaldamiseks Eesti Toiduainetööstuse Liidule, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Hotellide ja Restoranide Liidule, Eesti Kaupmeeste Liidule, Eesti Leivaliidule, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile, Eesti Kalaliidule, Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liidule, Eesti Loomaarstide Ühingule, Eesti Väikeloomaarstide Seltsile, Eesti Kennelliidule ning Varjupaikade MTÜ-le.

Arvamuse esitas Eesti Toiduainetööstuse Liit ja Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, kelle esitatud ettepanekud ja märkused ning nendega arvestamine on esitatud seletuskirja lisa 3.